
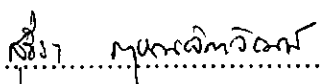
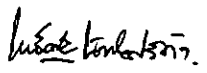

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน
ชื่อและนามสกุล นางสาวกันยารัตน์ สदानทรัพย์
แขนงวิชา บริหารธุรกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ฐาปนา ฉิ่งไพศาล
2. อาจารย์สุธีรา กฤษณจักราววัฒน์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ฐาปนา ฉิ่งไพศาล)

..... กรรมการ
(อาจารย์สุธีรา กฤษณจักราววัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์เหรียญชัย นำชัยศรีคำ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่ ...19...เดือน...สิงหาคม.....พ.ศ. 2546.

ชื่อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน

ผู้วิจัย นางสาวกันขารัตน์ สถานทรัพย์ ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต อาจารย์ที่ปรึกษา (1)

รองศาสตราจารย์ฐาปนา ฉิ่งไพศาล (2) อาจารย์สุธีรา กฤษณจักราวัดน์ ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน (2) ศึกษาและวิเคราะห์ผลตอบแทนในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน (3) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

วิธีการดำเนินการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนแต่ละประเภท ได้แก่ ต้นทุนเงินฝาก ต้นทุนเงินกู้ยืม ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ส่วนการวิเคราะห์ผลตอบแทนของธนาคาร เป็นการวิเคราะห์ด้านผลตอบแทนเงินให้กู้ยืม ผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ผลตอบแทนเงินลงทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

ผลการวิจัยพบว่าในระหว่างปี 2539 ถึงปี 2543 (1) ต้นทุนเงินฝากของธนาคารออมสิน ประเภทเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนต้นทุนเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ เงินฝากสลากออมสินพิเศษ และเงินฝากประจำอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มลดลง ส่วนยอดคงเหลือเงินทุนพบว่าเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษซึ่งเป็นเงินรับฝากระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุด ซึ่งโดยรวมแล้วต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้นถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมีแนวโน้มลดลง (2) ผลตอบแทนเงินลงทุนของธนาคารออมสิน ประเภทเงินให้สินเชื่ออยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มลดลง ส่วนยอดคงเหลือเงินลงทุนพบว่ามี การปรับสัดส่วนเงินลงทุนดังนี้คือ ในปี 2539 - 2540 รายการระหว่างธนาคารซึ่งเป็นเงินลงทุนระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุด ปี 2541 - 2542 เงินให้สินเชื่อระยะยาวมีสัดส่วนสูงสุด ปี 2543 เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวมีสัดส่วนสูงสุด ซึ่งโดยรวมแล้วผลตอบแทนเงินลงทุนทั้งสิ้นถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมีแนวโน้มลดลง ส่วนโครงสร้างเงินทุนของธนาคารออมสิน ปี 2543 ส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากระยะสั้นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว เงินลงทุนส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวอัตราดอกเบี้ยคงที่ (3) ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินพบว่า การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โดยมีความสามารถในการทำกำไร อยู่ในเกณฑ์ดี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของธนาคารเองในรอบ 5 ปี

คำสำคัญ ต้นทุน ผลตอบแทน ธนาคารออมสิน

Thesis title: COST AND RETURN ANALYSIS OF THE GOVERNMENT SAVINGS BANK

Researcher: Miss Kanyaratana Satansap; **Degree:** Master of Business Administration;

Thesis advisors: (1) Thapana Chinpaisal, Associate Professor; (2) Sutteera

Khisnachakrawat, Associate Professor; **Academic year:** 2002

ABSTRACT

The purposes of this study were (1) to study and analyze operating cost of The Government Savings Bank; (2) to study and analyze return on operating of the Government Savings Bank; (3) to study problem and threats of operation of the Government Savings Bank.

The methodology of research used were analytical cost of each fund type such as cost of deposit fund, cost of loaning fund, cost of weighted average fund. The analytical of return on investment of the Bank were return on loan, return on investment in securities, return on weighted average investment fund. Beside, Financial Ratio analysis were taken to show the operation's efficiency of The Government Savings Bank.

The research finding showed that year 1996 to 2000 (1) The Government Savings Bank's cost of Life Annuity Deposits was high and increased trend. Cost of Special Savings Deposits, Premium Savings Certificates and Fixed Deposits were high and decreased trend. The proportion of Special Savings Deposits, short-term fund, were highest. In overall, total Weighted Average cost of fund had average trend of reducing. (2) Return of The Government Savings Bank showed that loans giving good return and decreased trend. The proportion of investment were changed. In the year 1996 to 1997 inter-bank and money market items, short-term, had highest proportion. In the year 1998 – 1999 long-term Loans had highest proportion. In the year 2000 long-term Investment in Securities had highest proportion. In overall, total Weighted Average return on operating had average trend of reducing. In the year 2000 the capital structure of The Government Savings Bank were short-term deposits, float rate, in highest proportion and used of fund went to long-term investment in securities, fixed rate, in highest proportion. (3) Financial ratio analysis showed that The Government Savings Bank was efficient in operating. The Profitability were good and had increased trend by compared with it's own financial ratios around 5 years from 1996 to 2000.

Keywords: Cost, Return, The Government Savings Bank

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ฐาปนา ฉิ้นไพศาล แขนงวิชาการบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช อาจารย์สุธีรา กฤษณจักรวัฒน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารเงิน ธนาคารออมสิน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน และคณาจารย์ที่มหาวิทยาลัยได้เชิญมาให้ความรู้ ตลอดจนบรรพชาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย อาจารย์เหรียญชัย นำชัยศรีคำ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย พี่น้องบัณฑิตศึกษา รุ่น 1 สาขาวิชาวิทยาการจัดการที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะคุณประภา ชาญอนุเดช ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในทุกๆด้านมาโดยตลอด และที่สำคัญยังได้รับความร่วมมือในการขอใช้บริการข้อมูลข่าวสารจากธนาคารออมสิน และได้รับการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายการบัญชีทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจเป็นอย่างดีจาก คุณแม่ พี่ น้อง และเพื่อนๆ จนทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยถือว่ามีความเป็นมาเป็นอย่างดี

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษาทั้งหมด

กันขารัตน์ สถานทรัพย์

พฤษภาคม 2546

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน.....	16
แนวคิดการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	22
รูปแบบการวิจัย	22
แหล่งข้อมูล.....	22
ประเภทและการจัดกลุ่มข้อมูล.....	23
การวิเคราะห์ต้นทุน.....	24
การวิเคราะห์ผลตอบแทน.....	25
การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน.....	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
ส่วนที่ 1 แหล่งที่มาของเงินทุน.....	35
ส่วนที่ 2 แหล่งใช้ไปของเงินทุน.....	42
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของต้นทุนและผลตอบแทน.....	46
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุน.....	50
ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ผลตอบแทนเงินลงทุน.....	62
ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุน.....	73
ส่วนที่ 7 การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายและรายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น.....	75
ส่วนที่ 8 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน.....	81
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	93
ปัญหาและอุปสรรค.....	95
ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	98
ภาคผนวก.....	102
ก วัฒนาการของธนาคารออมสิน.....	103
ข ผลิตภัณฑ์และบริการของธนาคารออมสิน.....	115
ประวัติผู้วิจัย.....	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของธนาคารออมสิน..... 35
ตารางที่ 4.2	แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารออมสิน..... 36
ตารางที่ 4.3	ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากทั่วไปประเภทต่าง ๆ 38
ตารางที่ 4.4	ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากสลากออมสินและพันธบัตร..... 39
ตารางที่ 4.5	ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากสงเคราะห์ชีวิต..... 39
ตารางที่ 4.6	ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินกู้ยืม..... 40
ตารางที่ 4.7	ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 41
ตารางที่ 4.8	ยอดคงเหลือเฉลี่ยส่วนของทุน..... 42
ตารางที่ 4.9	แหล่งใช้ไปของเงินทุนของธนาคารออมสิน..... 43
ตารางที่ 4.10	องค์ประกอบต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน..... 49
ตารางที่ 4.11	ต้นทุนเงินฝากประเภทเพื่อเรียก..... 51
ตารางที่ 4.12	ต้นทุนเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษ..... 51
ตารางที่ 4.13	เปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทเพื่อเรียก (ออมทรัพย์) และเพื่อเรียก พิเศษ..... 52
ตารางที่ 4.14	ต้นทุนเงินฝากประเภทกระแสรายวัน..... 52
ตารางที่ 4.15	ต้นทุนเงินฝากประเภทประจำ..... 53
ตารางที่ 4.16	ต้นทุนเงินฝากสลากออมสินพิเศษประเภท 3 ปี..... 54
ตารางที่ 4.17	ต้นทุนเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ..... 54
ตารางที่ 4.18	ต้นทุนเงินกู้ยืม..... 55
ตารางที่ 4.19	ต้นทุนเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต..... 56
ตารางที่ 4.20	ต้นทุนเงินรับฝากสลากออมสินพิเศษรุ่นธน โฉก..... 57
ตารางที่ 4.21	ต้นทุนเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 57
ตารางที่ 4.22	สัดส่วนแหล่งที่มาของเงินทุน..... 60
ตารางที่ 4.23	อัตราต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้นถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก..... 61
ตารางที่ 4.24	อัตราผลตอบแทนรายการระหว่างธนาคาร..... 62

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.25 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้น.....	63
ตารางที่ 4.26 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะสั้น.....	64
ตารางที่ 4.27 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะปานกลาง.....	65
ตารางที่ 4.28 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะปานกลาง.....	66
ตารางที่ 4.29 อัตราผลตอบแทน(เงินปันผล)เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว.....	67
ตารางที่ 4.30 อัตราผลตอบแทน(ดอกเบี้ยรับ)เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว.....	68
ตารางที่ 4.31 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะยาว.....	69
ตารางที่ 4.32 สัดส่วนแหล่งใช้ไปของเงินทุน.....	71
ตารางที่ 4.33 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนทั้งสิ้นถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก.....	72
ตารางที่ 4.34 ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุน.....	73
ตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุน.....	74
ตารางที่ 4.36 ค่าใช้จ่ายของธนาคารออมสินทั้งสิ้น.....	75
ตารางที่ 4.37 สัดส่วนค่าใช้จ่ายของธนาคารออมสินทั้งสิ้น.....	76
ตารางที่ 4.38 อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย.....	77
ตารางที่ 4.39 อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย.....	78
ตารางที่ 4.40 รายได้ของธนาคารออมสินทั้งสิ้น.....	79
ตารางที่ 4.41 อัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย.....	80
ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบอัตรารายได้ทั้งสิ้นกับอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย... ..	81
ตารางที่ 4.43 อัตราส่วนสภาพคล่อง.....	82
ตารางที่ 4.44 อัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน.....	83
ตารางที่ 4.45 อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร.....	85
ตารางที่ 4.46 อัตราส่วนคุณภาพสินทรัพย์.....	86
ตารางที่ 4.47 อัตราส่วนประสิทธิภาพพนักงาน.....	87

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบความคิดการวิเคราะห์ต้นทุน.....	4
ภาพที่ 1.2	กรอบความคิดการวิเคราะห์ผลตอบแทน.....	4
ภาพที่ 1.3	กรอบความคิดการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน.....	5
ภาพที่ 2.1	โครงสร้างทางการเงินและโครงสร้างเงินทุน.....	11
ภาพที่ 4.1	ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากทั่วไปประเภทต่าง ๆ ระหว่างปี 2539-2543.....	37
ภาพที่ 4.2	สัดส่วนเงินให้กู้ยืมเฉลี่ย ระหว่างปี 2539-2543 แยกตามวัตถุประสงค์.....	45
ภาพที่ 4.3	อัตราต้นทุนระยะสั้น.....	53
ภาพที่ 4.4	อัตราต้นทุนระยะปานกลาง.....	55
ภาพที่ 4.5	อัตราต้นทุนระยะยาว.....	58
ภาพที่ 4.6	อัตราผลตอบแทนระยะสั้น.....	64
ภาพที่ 4.7	อัตราผลตอบแทนระยะปานกลาง.....	66
ภาพที่ 4.8	อัตราผลตอบแทนระยะยาว.....	69
ภาพที่ 5.1	แหล่งที่มาของเงินทุนเฉลี่ย ระหว่างปี 2539 -2543.....	89
ภาพที่ 5.2	แหล่งใช้ไปของเงินทุนเฉลี่ยเฉลี่ย ระหว่างปี 2539 -2543.....	90

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบสถาบันการเงินมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะระบบธนาคาร เพราะเป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่ระดมเงินออมในรูปเงินฝากจากหน่วยเศรษฐกิจที่เกินดุล และนำเงินนั้นไปก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยจัดสรรแก่นหน่วยลงทุนที่ขาดดุล หรืออยู่ในรูปสินเชื่อ เพื่อใช้ในการลงทุนและการผลิตสินค้าตลอดจนบริการต่างๆ ผลประกอบการของธนาคารจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับภาวะเศรษฐกิจ นโยบายการเงินของรัฐบาล และธุรกิจทั่วไป

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในระบบเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออม ซึ่งนอกจากจะรับฝากเงินประเภทต่างๆเหมือนธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังรับฝากเงินประเภทสงเคราะห์ชีวิต และเงินฝากสลากออมสินพิเศษอีกด้วย ภาพพจน์ของธนาคารออมสินที่สาธารณชนยอมรับและนึกถึงก่อน คือ เป็นธนาคารที่ส่งเสริมการออม ลูกค้ำก็คือประชาชนโดยทั่วไป มีจำนวนบัญชีเงินฝากมากกว่า 20 ล้านบัญชี ซึ่งร้อยละ 60 เป็นลูกค้ำที่มีกิจกรรมทางการเงินค่อนข้างน้อย เช่นเด็ก นักเรียน นักศึกษา และผู้ฝากรายย่อย เป็นต้น ขณะที่จำนวนเงินมีประมาณร้อยละ 21 ของยอดเงินคงเหลือ ส่วนที่เหลือจะเป็นลูกค้ำที่มีกิจกรรมทางการเงินปานกลาง เช่น ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และผู้ค้ารายย่อย เป็นต้น จำนวนเงินในการฝาก-ถอนจะเป็นจำนวนไม่มาก แต่จำนวนครั้งจะสูงมาก ซึ่งจะต่างจากธนาคารพาณิชย์ที่จำนวนเงินต่อการทำกิจกรรมฝาก-ถอนในแต่ละครั้งสูงกว่ามาก ส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการปฏิบัติงานของธนาคารออมสินสูงกว่าธนาคารพาณิชย์อื่น

ในอดีตธนาคารออมสินเป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของรัฐบาล นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ฐานะการคลังของประเทศไทยมีลักษณะเกินดุลงบประมาณ ประกอบกับรัฐบาลมีโอกาสดูเงินจากสถาบันการเงินต่างประเทศได้มากขึ้นและเงินกูนั้นจะมีต้นทุนต่ำกว่าการกู้เงินจากธนาคารออมสิน เพราะอัตราดอกเบี้ยจากต่างประเทศต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในประเทศ มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งสามารถช่วยลดภาระการใช้จ่ายเงินลงทุนในนามรัฐบาลลงไปได้มาก ประกอบกับในปี พ.ศ.2532 รัฐบาลมีนโยบายผ่อนคลายนโยบายจำกัดและการเปิดเสรีทางการเงินตามแผนพัฒนา

ระบบการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ทำให้รัฐบาลมีความจำเป็นในการกู้เงินจากธนาคารออมสินน้อยลง ส่งผลให้ธนาคารออมสินมีสภาพคล่องสูงมาก ธนาคารฯ จึงต้องทบทวนภารกิจใหม่ โดยการเปลี่ยนบทบาทจากการส่งเสริมการออม การเป็นแหล่งเงินกู้ของรัฐบาล เป็นการให้บริการเชิงพาณิชย์มากขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2536 ได้เริ่มดำเนินการส่งเสริมการให้สินเชื่อ โดยเริ่มให้บริการสินเชื่อบุคคลทั่วไป ได้แก่ สินเชื่อโทรทรวง สินเชื่อผู้ค้ารายย่อย ซึ่งเป็นสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูง จึงกำหนดวงเงินกู้ค่อนข้างต่ำ และสินเชื่อสวัสดิการที่ความเสี่ยงในการให้สินเชื่อต่ำแต่ต้นทุนสูง เนื่องจากมีรายการจำนวนมาก ซึ่งมีได้เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของธนาคารพาณิชย์ที่เน้นการปล่อยสินเชื่อรายใหญ่ จำนวนเงินสูง แต่ก็มีความเสี่ยงสูง ซึ่งหากผู้กู้ไม่มีความสามารถในการชำระเงินกู้จะทำให้กระทบต่อต้นทุนการดำเนินงานเป็นจำนวนสูงด้วย

วิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินต่างๆ ทั้งในด้านการขาดสภาพคล่องทางการเงิน และปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินที่มีปัญหา และในช่วงที่ธนาคารพาณิชย์มีการทยอยปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก จึงมีการเคลื่อนย้ายเงินฝากมาที่ธนาคารออมสิน ทำให้เงินฝากของธนาคารฯ เพิ่มขึ้นจาก 208,938.31 ล้านบาท ในปี 2539 เป็น 422,469.78 ล้านบาทในปี 2543 แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัว ประกอบกับปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงมีอยู่ ทำให้ต้องใช้ความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ส่งผลให้สภาพคล่องของธนาคารออมสินมีส่วนเกินเป็นจำนวนมาก

ในปี 2541 และ 2542 รัฐบาลกลับมาใช้นโยบายงบประมาณแบบขาดดุลอีก ประกอบกับรัฐวิสาหกิจหันมาระดมทุนโดยการออกพันธบัตรแทนการกู้ยืม จึงมีการระดมเงินโดยการออกพันธบัตรจำนวนมาก เปิดโอกาสให้ธนาคารออมสินมีช่องทางการลงทุนเพิ่มขึ้นในรูปเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวซึ่งได้รับดอกเบี้ยคงที่ในอัตราที่สูง

นอกจากการลงทุนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ธนาคารฯ ยังมีการบริหารสภาพคล่องโดยการลงทุนระยะสั้นในตลาดเงิน ได้แก่ การลงทุนในตลาดรับซื้อคืน (Repurchase) และการให้กู้เงินระหว่างธนาคาร (Interbank) ซึ่งส่วนใหญ่ระยะเวลาการกู้เป็น 1 วัน ถึง 14 วัน อัตราดอกเบี้ยจึงมีแนวโน้มลดลงตามภาวะอัตราดอกเบี้ยในตลาดที่ลดลง โดยผลตอบแทนเงินลงทุนระยะสั้นในตลาดเงินที่ได้รับในปี 2539 - 2541 อยู่ในระดับสูงกว่าต้นทุนเงินทุนเนื่องจากเป็นช่วงที่สถาบันการเงินอื่นขาดสภาพคล่องจึงมีความต้องการกู้เงินสูงมาก อัตราดอกเบี้ยจึงอยู่ในระดับสูง แต่ในปี 2542 - 2543 สถาบันการเงินอื่นรวมทั้งธนาคารออมสินต่างมีสภาพคล่องล้น ความต้องการกู้เงินในตลาดเงินระยะสั้นจึงน้อยลง อัตราดอกเบี้ยจึงมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ผลตอบแทนจากการลงทุนใน

ตลาดเงินของธนาคารออมสินอยู่ในระดับต่ำกว่าต้นทุนเงินทุน แต่ถึงแม้จะไม่ได้กำไรแต่ก็เป็นการช่วยลดภาระต้นทุนของธนาคารได้ทางหนึ่ง

ธนาคารออมสินต้องใช้ความสามารถในการบริหารสภาพคล่องให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกันธนาคารฯ ต้องปฏิเสธการขอชำระหนี้สินก่อนกำหนดจากรัฐวิสาหกิจหลายสิบแห่ง โดยมีวงเงินกู้กว่าแสนล้านบาท เพราะเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อรายได้ และทำให้สภาพคล่องของธนาคารสูงเกินไปจนทำให้เกิดปัญหาต่อต้นทุน เนื่องจากไม่สามารถปล่อยสินเชื่อได้มาก และจะกระทบต่อการบริหารการเงินของธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินมีภาระกิจหลัก 5 ด้านที่ต้องดำเนินการ คือการเป็นธนาคารเพื่อการออม การเป็นธนาคารเพื่อสังคมและชุมชน การเป็นธนาคารเพื่อภาครัฐ การเป็นธนาคารเพื่อบุคคลทั่วไป และการเป็นธนาคารเพื่อธุรกิจ โดยการเป็นธนาคารเพื่อการออม การเป็นธนาคารเพื่อสังคมและชุมชน และการเป็นธนาคารเพื่อภาครัฐนั้น เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มุ่งสู่กลุ่มคนระดับล่างสุดของสังคม เป็นระดับชาวบ้านที่มีรายได้น้อย ธนาคารออมสินจึงได้รับสมญาว่า “ธนาคารคนจน” ตลอดจนมีบทบาทในการสนับสนุนนโยบายรัฐบาลด้วย ซึ่งบางโครงการก็มีผลดีคือสามารถสร้างรายได้ให้แก่ธนาคารออมสินสูงและมีความเสี่ยงต่ำ ส่วนการเป็นธนาคารเพื่อบุคคลทั่วไป และการเป็นธนาคารเพื่อธุรกิจนั้น ธนาคารออมสินจำเป็นต้องก้าวเข้าสู่การแข่งขันในระบบธนาคารที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เพื่อครอบครองส่วนแบ่งตลาดและการแสวงหารายได้ที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย โดยเฉพาะธนาคารต่างประเทศที่พยายามขยายฐานลูกค้าทั้งในส่วนของเงินฝาก และสินเชื่อรูปแบบใหม่ๆ นอกจากนี้ในปี 2543 ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ได้ปรับโครงสร้างองค์กร และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ธนาคารออมสินจึงต้องลงทุนในด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า

ผลการดำเนินงานของธนาคารออมสินแสดงถึงความสามารถในการทำกำไรสูงเหนือกว่าระบบธนาคาร โดยมีกำไรสุทธิ 2,754 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 8,165 ล้านบาท ในปี 2543 แต่ผลการดำเนินงานในอดีตไม่ได้ประกันผลการดำเนินงานในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนและผลตอบแทนแต่ละประเภท เพื่อจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินธุรกิจต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

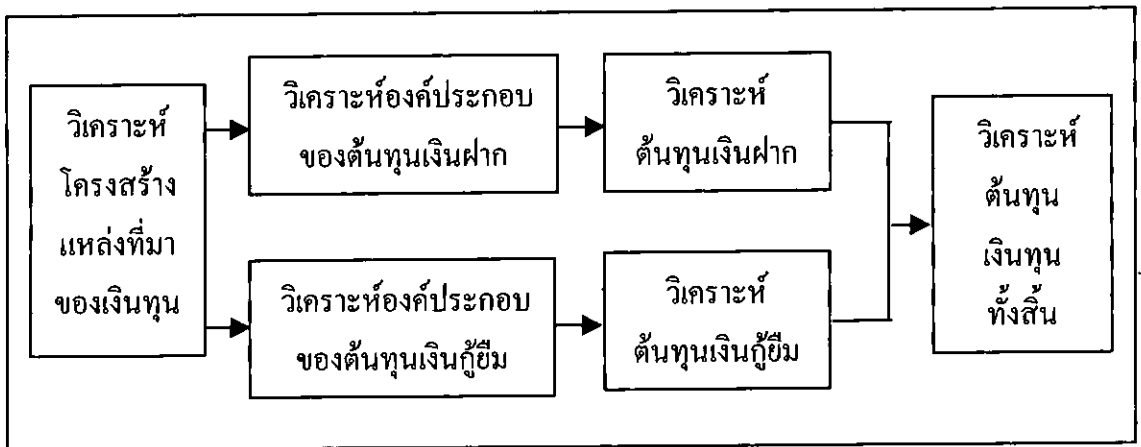
- 2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน
- 2.2 ศึกษาและวิเคราะห์ผลตอบแทนในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

2.3 ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

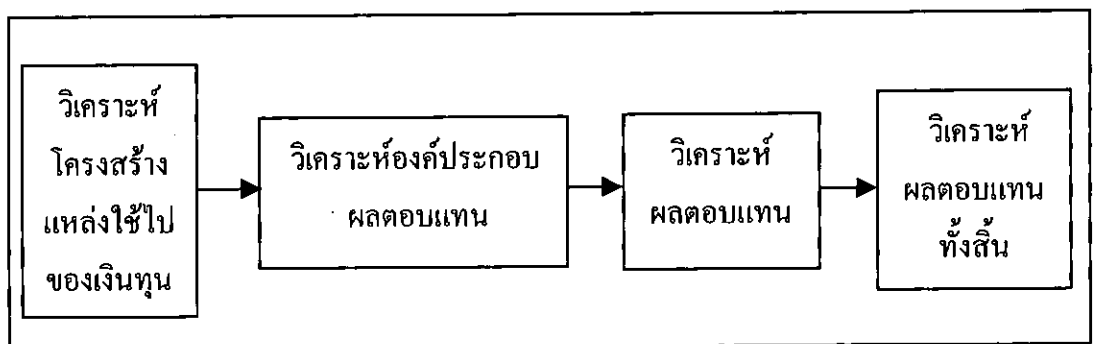
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ มีกรอบความคิดของการวิจัย 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูล (Data) ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์ต้นทุน เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุน วิเคราะห์องค์ประกอบของต้นทุน วิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนแต่ละประเภท และวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้น ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดการวิเคราะห์ต้นทุน

3.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทน เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งใช้ไปของเงินทุน วิเคราะห์องค์ประกอบของผลตอบแทน วิเคราะห์ผลตอบแทนแต่ละประเภท และวิเคราะห์ผลตอบแทนทั้งสิ้น ดังนี้

ภาพที่ 1.2 กรอบความคิดการวิเคราะห์ผลตอบแทน

ส่วนที่สอง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis) เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน โดยจะศึกษาอัตราส่วนทางการเงินประเภทต่างๆที่สอดคล้องกับลักษณะของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งโดยทั่วไปมักพิจารณาจาก สินเชื่อ เงินฝาก สินทรัพย์ และกำไรสุทธิ เพื่อพิจารณาถึงสภาพคล่อง ความมั่นคงของธนาคาร ความสามารถในการชำระหนี้คืนได้ ในประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน จึงใช้ดัชนีชี้วัดการวิเคราะห์เป็น 5 ด้านคือ

1. การวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity)
2. การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุน(Capital Adequacy)
3. การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)
4. การวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์(Asset Quality)
5. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพพนักงาน(Staff Efficiency)

ภาพที่ 1.3 กรอบความคิดการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

4. สมมติฐานการวิจัย

การจัดโครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อต้นทุนและผลตอบแทน

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมข้อมูลจากงบทดลอง งบดุล งบกำไรขาดทุน รวมทั้งรายงานของผู้สอบบัญชีอิสระ และงบการเงินของธนาคารออมสินโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2543

5.2 ขอบเขตด้านดัชนีตัวชี้วัด

องค์ประกอบของดัชนีทางการเงิน ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

5.2.1 การวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity)

5.2.2 การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy)

5.2.3 การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)

5.2.4 การวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์ (Asset Quality)

5.2.5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพพนักงาน (Staff Efficiency)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีคำศัพท์เฉพาะ ดังนี้

6.1 ธนาคาร หมายถึง ธนาคารออมสิน

6.2 ต้นทุนเงินฝาก หมายถึง ดอกเบี้ยจ่าย และเงินรางวัลที่คิดให้แก่เงินฝากแต่ละประเภทตามอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด

6.3 ต้นทุนการดำเนินงาน หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกประเภท ยกเว้น ต้นทุนเงินฝาก

6.4 ผลตอบแทน หมายถึง ดอกเบี้ย ส่วนลดรับ และเงินปันผลรับจากการลงทุนหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่เงินให้กู้ยืม เงินลงทุนในหลักทรัพย์

6.5 รายได้ หมายถึง รายได้ที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย ส่วนลดรับ และเงินปันผล ได้แก่ กำไรจากการขายหลักทรัพย์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และรายได้เบ็ดเตล็ด

6.6 อัตราดอกเบี้ยลอยตัว หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่สามารถปรับเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามที่ตามภาวะเศรษฐกิจ ไม่ต้องให้ครบกำหนดตามระยะเวลา

6.7 อัตราดอกเบี้ยคงที่ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่คงที่ในช่วงเวลาตามที่สัญญากำหนด ไม่สามารถปรับเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามที่ตามภาวะเศรษฐกิจ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยคาดว่าจะได้ประโยชน์ ดังนี้

7.1 ทำให้ประชาชนทราบฐานะทางการเงินของธนาคารออมสิน และมีความมั่นใจในการนำเงินมาฝากและใช้บริการต่าง ๆ ของธนาคารฯ

7.2 ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของธนาคารฯ ได้ เพื่อทราบถึงสถานะของธนาคารเอง สามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนาธนาคารฯ ในระยะยาวต่อไป

7.3 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยประเภทเดียวกัน หรือใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงกับธนาคารพาณิชย์อื่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน” ผู้วิจัยขอ
นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน
2. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน
3. แนวคิดการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนมีหลายแนวคิดโดยจัดตามประเภทของธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจ
ธนาคาร ธุรกิจบริการ ธุรกิจผลิตสินค้าเพื่อขาย และธุรกิจซื้อไปขายไป เป็นต้น โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

วาสนา สิงห์โกวินท์ (2527) ได้กล่าวถึงการคิดต้นทุนของเงินทุนของธนาคาร ว่าวัตถุประสงค์
ประสงค์ของการคิดต้นทุนของเงินทุน เพื่อวิเคราะห์ถึงต้นทุนของเงินทุนที่ธนาคารนำมาลงทุนทั้ง
หมดนั้น มีอะไรบ้างที่ถือเป็นค่าใช้จ่ายประจำของธนาคาร เพื่อจะได้ตั้งราคาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้
ถูกต้อง ว่าควรจะคิดจากลูกค้าเท่าไรจึงจะไม่ขาดทุน อีกประการหนึ่งอาจจะแสดงโดยการวิเคราะห์
ผลกำไรของบัญชีเงินกู้ลูกค้าแต่ละราย ว่าสามารถทำกำไรให้กับธนาคารได้มากน้อยเพียงใด บัญชี
หนึ่งอาจทำกำไรให้กับธนาคารมากกว่าอีกบัญชีหนึ่ง เมื่อถัวเฉลี่ยแล้วจะเป็นกำไรเฉลี่ยของทั้ง
ธนาคารได้

สิ่งที่จะนำมาคิดเป็นต้นทุนของเงินทุนนั้น มีประมาณ 3-4 อย่าง คือ

1. ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารทุกประเภทที่ธนาคารต้องจ่ายให้แก่ลูกค้าทุกประเภท โดย
คิดถัวเฉลี่ยออกมาเป็นต้นทุนของเงินฝาก สมมติเฉลี่ยออกมาประมาณ 10 %
2. เงินที่เก็บสำรองไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย 7 % ของเงินฝากนั้น คิดเป็นค่าใช้จ่าย
ของธนาคารประมาณ 0.125 %

3. ต้นทุนของเงินที่ธนาคารกู้ยืมระหว่างธนาคารด้วยกัน (Interbank Loan) ในปัจจุบันนี้ชนิดเรียกคืนได้ทันที (At call) จะประมาณ 11 – 11.5 % ถ้ากู้จากสถาบันการเงินต่างประเทศจะประมาณ 14 – 15 %

4. เงินคงเหลือในบัญชีกระแสรายวันที่ลูกค้าไม่ได้ถอนไป เป็นส่วนหนึ่งที่ธนาคารใช้เป็นทุน ถือว่าเป็น Free Funds เพราะธนาคารไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้ลูกค้า

เพราะฉะนั้นเมื่อนำต้นทุนทั้ง 3 ประเภท คือ รายการที่ 1 – 3 มารวมกัน จะใช้คิดเป็นต้นทุนของเงินทุนได้

ตัวอย่าง สมมติว่ารายการประเภท 1 – 3 ของธนาคารแห่งหนึ่งมีรวมกัน 990 ล้านบาท รายการ 4 มีประมาณ 10 ล้านบาท รวมเป็นเงินทุนทั้งหมด 1,000 ล้านบาท ในจำนวน 1,000 ล้านบาทที่ใช้เป็นเงินทุนของธนาคารนี้ ธนาคารต้องคิดต้นทุนออกมาว่าเป็นเท่าไร จึงจะถือว่าเป็นต้นทุนของเงินทุนนั้น แต่จะคิดเพียง 3 รายการจาก 1 - 3 แล้วถือเป็นต้นทุนเลยยังไม่เพียงพอ เพราะธนาคารยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานซึ่งถือเป็น Overhead Expenses ของธนาคาร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานธนาคารทั้งหมด เช่น เงินเดือน ค่ากระดาษเครื่องเขียน ค่าไปรษณีย์ ค่าโทรเลข ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าธรรมเนียม ค่าเสื่อมราคา และอื่นๆ สมมติว่าเดือนหนึ่งประมาณ 1 ล้านบาท คิดเป็นอัตราร้อยละของเงินฝากหรือเงินกู้ยืมแล้วแต่กรณี สมมติได้ประมาณ 0.5 – 1.25 % ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน บางธนาคารจะคิดละเอียดเฉพาะบัญชีรับฝากเพียงอย่างเดียว เช่น บัญชีกระแสรายวัน มีค่าใช้จ่าย 500,000 บาทต่อเดือน รายจ่ายอื่นๆคือค่าภาษีการค้า (Business Tax) คิดจากดอกเบี้ยรับโดยไม่ได้หักค่าใช้จ่าย เช่น ดอกเบี้ยรับมี 1 ล้านบาท ต้องเสียภาษีการค้ารวมภาษีเทศบาลประมาณ 2.75 % ทุกเดือน (คือภาษีการค้า + ภาษีเทศบาล = 2.5 % + 0.25 % = 2.75 %)

สรุป จากตัวอย่างเงินทุนทั้งหมด 1,000 ล้านบาท สมมติว่าเป็นเงินฝาก 700 ล้านบาท เงินกู้ระหว่างธนาคารในประเทศ 290 ล้านบาท เงินฝากกระแสรายวัน 10 ล้านบาท การคิดต้นทุนของเงินทุนทั้งหมดจะประกอบด้วย

1. ต้นทุนของเงินสำรอง	= 700 ล้าน x 0.125 %	= 0.9 ล้านบาท
2. ต้นทุนดอกเบี้ยเงินฝากทุกชนิด	= 700 ล้าน x 10.0 %	= 70.0 ล้านบาท
3. ต้นทุนเงินกู้ระหว่างธนาคาร	= 290 ล้าน x 11.5 %	= 33.4 ล้านบาท
4. ต้นทุนเงินฝากกระแสรายวัน	= 10 ล้าน x 0%	= 0 ล้านบาท
รวมต้นทุน 4 รายการ	<u>1,000 ล้านบาท</u>	<u>= 104.3 ล้านบาท</u>
		= 10.4 %
5. ค่าใช้จ่ายดำเนินงานและภาษี	= 1.25 % + 2.75 %	= <u>4.0 %</u>

รวมต้นทุนทั้งหมด = 14.4 %

เพราะฉะนั้นถ้าธนาคารให้กู้ปัจจุบัน 16.0% ก็จะมีกำไร = $16.0 - 14.4 = 1.6\%$ ซึ่งในปัจจุบันนี้ Prime Rate = 15% สำหรับลูกค้าธรรมดาธนาคารก็จะให้กู้ในอัตรา Prime Rate $15.5 + 0.5 = 16.0\%$ เพราะฉะนั้น Spread คือส่วนต่างระหว่างเงินที่ธนาคารให้กู้ กับ ต้นทุนของเงินทุนจะเท่ากับ 1.6% ตามตัวอย่างข้างต้นที่แสดงไว้

สุมาลี จิระมิตร (2540) ได้กล่าวถึงโครงสร้างเงินทุนและต้นทุนเงินทุนของธุรกิจว่า “ต้นทุนเงินทุน” หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ธุรกิจต้องเสียไปเพื่อให้ได้เงินทุนจำนวนหนึ่งเข้ามาใช้ในการลงทุน โดยคำนวณมาเป็นอัตราส่วนร้อยละของเงินทุนที่ธุรกิจได้รับจริง นั่นคือ

ถ้าให้ k = ต้นทุนเงินทุนที่ได้รับจริงจากแหล่งเงินทุน
 I_0 = เงินทุนที่ได้รับจริงจากแหล่งเงินทุน
 C = จำนวนค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไปเพื่อให้ได้เงิน I_0 มาลงทุน
 k = $\frac{C}{I_0} \times 100$

ถ้าการลงทุนธุรกิจหาเงินลงทุนจากแหล่งเดียวก็คงไม่มีปัญหามากในการคำนวณต้นทุนเงินทุน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการลงทุนของธุรกิจส่วนมากจะหาเงินลงทุนจากแหล่งต่าง ๆ หลายแหล่ง ซึ่งต่างก็มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายตลอดจนข้อตกลงแตกต่างกันไป ดังนั้นในการคำนวณต้นทุนเงินทุนของธุรกิจจึงต้องคำนวณออกมาในรูปของต้นทุนเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ถ่วงด้วยน้ำหนักของเงินทุนที่ได้จากแหล่งนั้น ๆ เรียกกันว่า “ ต้นทุนเงินทุนถ่วงน้ำหนัก ” จากนั้นก็จะนำต้นทุนเงินทุนถ่วงน้ำหนักของแหล่งเงินทุนต่าง ๆ รวมเข้าด้วยกันเรียกว่า “ ต้นทุนเงินทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ” (Weighted Average Cost of Capital = WACC) ถือว่าเป็นต้นทุนเงินทุนโดยเฉลี่ย สำหรับเงินลงทุนนั้น ๆ จากแนวคิดข้างต้น ส่วนประกอบสำคัญสำหรับการคำนวณต้นทุนเงินทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของธุรกิจมี 2 ส่วน คือ ต้นทุนเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ และสัดส่วนของเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ต่อเงินลงทุนทั้งหมด ซึ่งเรียกกันว่า โครงสร้างทางการเงิน (Financial Structure) หรือโครงสร้างเงินทุน (Capital Structure) ตัวอย่างเช่น สมมติบริษัท ก. จำกัด มีนโยบายจัดหาเงินทุนจากเจ้าหนี้และเจ้าของในสัดส่วน 40 % และ 60% ตามลำดับ การจัดหาเงินทุนจากเจ้าหนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายคือ ดอกเบี้ยจ่ายในอัตรา 5 % ต่อปี ในขณะที่การหาเงินจากส่วนของผู้ถือหุ้นต้องเสียต้นทุนประมาณ 15 % ต่อปี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำนักบรรณสารสนเทศ
 11

ถ้าให้ K_{WACC} คือ ต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของบริษัท ก. จำกัด

ต้นทุนเงินทุนของบริษัท ก. = (สัดส่วนของหนี้สิน x อัตราดอกเบี้ย) + (สัดส่วนของ
 เงินทุนจากหุ้นสามัญ x ต้นทุนเงินทุนจากหุ้นสามัญ)

$$K_{WACC} = (0.40 \times 5\%) + (0.60 \times 15\%)$$

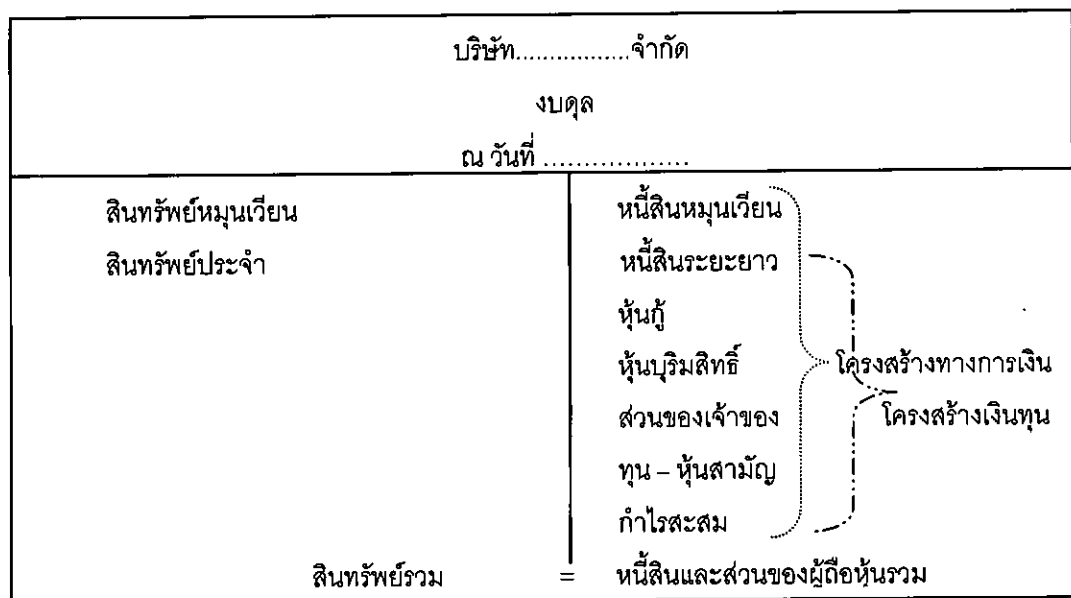
$$= 2\% + 9\% = 11\%$$

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การคำนวณต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ต้นทุนเงินทุนของธุรกิจ (WACC) ควรดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 พิจารณาสัดส่วนเงินลงทุนจากแหล่งต่างๆ หมายถึง การพิจารณาโครงสร้างทางการเงินหรือโครงสร้างเงินทุนของการลงทุนของธุรกิจ

ขั้นที่ 2 การคำนวณต้นทุนเงินทุนของแหล่งต่างๆ ตามโครงสร้างเงินทุนที่พิจารณา

ขั้นที่ 3 คำนวณต้นทุนเงินทุนถ่วงน้ำหนักของแต่ละแหล่ง และรวมต้นทุนเงินทุนถ่วงน้ำหนักจากแหล่งต่างๆ ทั้งหมดตามโครงสร้างเงินทุนที่กำหนดเข้าด้วยกัน คือ “ ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของกิจการ ” ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยของเงินทุนที่จัดหาแล้ว (Historical WACC) และต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยส่วนเพิ่ม (Marginal Cost of Capital = MACC)

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างทางการเงิน และ โครงสร้างเงินทุน

อมรศรี วัชรพิบูลย์ (2539) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนของการดำเนินธุรกิจโดยทั่วไป ดังนี้คือ

ต้นทุน หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่เสียไป หรือคาดว่าจะเสียไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ หรือผลตอบแทนในรูปของสินทรัพย์หรือบริการ ตัวอย่างเช่น กิจการซื้อสินค้ามูลค่า 200,000 บาท ไว้เพื่อจำหน่ายให้แก่ลูกค้า กิจการซื้อเครื่องมือเครื่องใช้มูลค่า 300,000 บาท เพื่อใช้ในการดำเนินงาน เป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจการจะต้องสูญเสียเงินสด หรือมีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายค่าสินค้า หรือเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่กิจการในอนาคต ต้นทุนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกิจการอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนที่ยังไม่หมดประโยชน์ และต้นทุนที่หมดประโยชน์แล้ว

1. **ต้นทุนที่ยังไม่หมดประโยชน์ (Un-expired Costs)** ได้แก่ ต้นทุนที่ยังคงเหลืออยู่ หรือใช้ประโยชน์ได้ ในงวดถัดไป ตัวอย่างเช่น ต้นทุนที่ยังไม่ได้ขาย ต้นทุนเครื่องจักร เป็นต้น ต้นทุนที่ยังไม่หมดประโยชน์ จัดเป็นสินทรัพย์คงเหลือในงบดุล ซึ่งสินทรัพย์ดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดรายได้ในงวดปีต่อไป

2. **ต้นทุนที่หมดประโยชน์แล้ว (Expired Costs)** ได้แก่ ต้นทุนที่ถูกใช้ประโยชน์ไปแล้ว หรือถูกตัดจำหน่ายไปแล้ว ตัวอย่างเช่น ค่าเบี้ยประกัน ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ เงินเดือนภาษี เป็นต้น ต้นทุนที่หมดประโยชน์ซึ่งก่อให้เกิดรายได้แล้วจะเรียกว่า ค่าใช้จ่าย (Expenses) ส่วนต้นทุนที่หมดประโยชน์ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือมีรายได้ต่ำกว่าราคาค่าต้นทุน จะเรียกว่า ขาดทุน (Losses) ตัวอย่างเช่น ขาดทุนจากไฟไหม้สินค้า ขาดทุนจากอุทกภัย เป็นต้น ต้นทุนที่หมดประโยชน์แล้วจะนำไปหักจากรายได้ของกิจการ โดยแสดงในงบกำไรขาดทุน

การจำแนกประเภทต้นทุน

ต้นทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการดำเนินงานมีมากมายหลายชนิด ข้อมูลต้นทุนเหล่านั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ดังนั้นการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ จำเป็นจะต้องจำแนกต้นทุนออกตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ข้อมูล โดยทั่วไปข้อมูลต้นทุนมักจะจำแนกออกตามลักษณะของงานที่จะนำไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. การจำแนกตามลักษณะงานของกิจการ

ผังการจัดสายงานขององค์กรต่างๆ ในธุรกิจประเภทที่ผลิตสินค้าออกจำหน่ายจะแบ่งแยกหน้าที่งานในองค์กรเป็น 4 ฝ่าย คือฝ่ายการผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายบริหาร และฝ่ายการเงิน ต้นทุนต่างๆอาจจำแนกตามลักษณะงานดังกล่าวเป็น 4 ประเภท คือ

1.1 **ต้นทุนการผลิต (Manufacturing Costs)** หมายถึง ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งประกอบด้วยต้นทุน 3 ประเภท คือ ค่าวัสดุทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น

1.2 ต้นทุนในการจำหน่าย (Distribution Costs) หมายถึง ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการนำสินค้าเข้าสู่ตลาด ตลอดจนการจัดส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้า เช่น ค่าโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขาย ค่านายหน้า ค่าพาหนะ เป็นต้น

1.3 ต้นทุนในการบริหาร (Administration Costs) หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโดยทั่วไปของกิจการ เช่น เงินเดือนผู้จัดการ ค่าเบี้ยประกันสำนักงาน ค่าการกุศล เป็นต้น

1.4 ต้นทุนทางการเงิน (Financing Costs) หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการจัดหาเงินทุนมาใช้ในการดำเนินงานของกิจการ เช่น ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

2. การจำแนกตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์

ต้นทุนการผลิตเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นจากฝ่ายผลิต ซึ่งทำหน้าที่ในการผลิตหรือบริการ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตดังกล่าวมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ค่าวัสดุทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น

2.1 ค่าวัสดุทางตรง (Direct Materials) หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญโดยตรงในการผลิตสินค้า ค่าวัสดุทางตรงเป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของสินค้าซึ่งคำนวณได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ผ้าที่ใช้ตัดเสื้อ ไม้ที่ทำเฟอร์นิเจอร์ ทั้งผ้าและไม้จัดเป็นวัสดุทางตรงทั้งสิ้น

2.2 ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) หมายถึง ค่าตอบแทนที่จ่ายให้กับบุคคลที่ทำหน้าที่แปลงสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ค่าแรงงานทางตรงเป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของสินค้า ซึ่งสามารถคำนวณได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ค่าแรงงานคนงานที่ทำการผลิต เป็นต้น

2.3 ค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น (Manufacturing Overhead) หมายถึง ต้นทุนในการผลิตอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากค่าวัสดุทางตรงและค่าแรงงานทางตรง ต้นทุนประเภทนี้ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเป็นต้นทุนของผลิตภัณฑ์ชิ้นใด จำนวนเท่าใด ค่าใช้จ่ายในการผลิตเหล่านี้มักได้แก่

2.3.1 ค่าวัตถุดิบทางอ้อม ได้แก่ วัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้า แต่ใช้เป็นจำนวนน้อย เช่น ค้าย กาว กระดาษทราย เป็นต้น

2.3.2 ค่าแรงงานทางอ้อม ได้แก่ ค่าตอบแทนที่จ่ายให้กับบุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่ในการผลิตโดยตรง แต่มีส่วนช่วยทำให้การผลิตดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง เช่น เงินเดือนยาม เงินเดือนผู้ควบคุมงาน เงินเดือนผู้จัดการโรงงาน เป็นต้น

2.3.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้สาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เป็นต้น

2.3.4 ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวรที่ใช้ในการผลิต เช่น ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร ค่าเสื่อมราคาโรงงาน เป็นต้น

2.3.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ในโรงงาน เช่น วัสดุที่ใช้ในการทำความสะอาดเครื่องจักร หรือสินทรัพย์อื่น ๆ เป็นต้น

3. การจำแนกตามความสัมพันธ์ต่อปริมาณกิจกรรม

ต้นทุนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีความสัมพันธ์กับปริมาณของกิจกรรมในหน่วยงาน นั้น ๆ ดังนั้นการวางแผนและควบคุมต้นทุน ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของต้นทุนว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณของกิจกรรมอย่างไร ต้นทุนต่างๆสามารถจำแนกพฤติกรรมตามความสัมพันธ์ที่มีต่อ กิจกรรมเป็น 3 แบบ คือ

3.1 ต้นทุนผันแปร (Variable Costs) หมายถึง ต้นทุนซึ่งมีจำนวนรวมเปลี่ยนแปลง เป็นอัตราส่วนโดยตรงกับปริมาณของกิจกรรม กล่าวคือ ต้นทุนรวมจะมีจำนวนมากเมื่อปริมาณกิจกรรมสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามต้นทุนรวมจะมีจำนวนลดลงเมื่อปริมาณกิจกรรมลดลง ตัวอย่างของต้นทุนผันแปร เช่น ค่าวัสดุทางตรง ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่านายหน้าพนักงานขาย เป็นต้น

3.2 ต้นทุนคงที่ (Fixed Costs) หมายถึง ต้นทุนที่มีจำนวนรวมไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงระดับกิจกรรมหนึ่งหรือช่วงเวลาหนึ่ง ตัวอย่างของต้นทุนคงที่ เช่น ค่าเสื่อมราคาต่อปี ค่าเช่าโรงงานต่อปี ค่าเบี้ยประกันสินทรัพย์ เป็นต้น

3.3 ต้นทุนผสม (Mixed Costs) หมายถึง ต้นทุนที่มีส่วนทั้งที่เป็นต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรตามปริมาณกิจกรรม ตัวอย่างของต้นทุนผสม เช่น ค่าโทรศัพท์ ประกอบด้วยค่ารักษาเครื่อง เดือนละ 100 บาท และค่าใช้จ่ายโทรศัพท์อีกครั้งละ 3 บาท เป็นต้น

4. การจำแนกต้นทุนตามการติดตามต้นทุน

ในการควบคุมต่างๆที่เกิดขึ้นในกิจการนั้น ผู้บริหารจะต้องติดตามว่าต้นทุนเหล่านั้นเกิดขึ้นที่แผนกหรือหน่วยงานใด ต้นทุนจำแนกตามความสามารถในการติดตาม ออกเป็น 2 ประเภทคือ

4.1 ต้นทุนทางตรง (Direct Costs) หมายถึง ต้นทุนที่สามารถติดตามได้อย่างชัดเจนว่าเป็นของหน่วยงานใดหรือผลิตภัณฑ์ใด ตัวอย่างเช่น เงินเดือนช่างซ่อม เป็นต้นทุนทางตรงของแผนกบริการซ่อมรถ เป็นต้น

4.2 ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Costs) หมายถึง ต้นทุนที่ไม่สามารถติดตามได้โดยง่าย หรือระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นของหน่วยงานใดหรือผลิตภัณฑ์ใด ต้นทุนทางอ้อมมักเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงาน ตัวอย่างเช่น เงินเดือนผู้จัดการทั่วไป เงินเดือนผู้จัดการโรงงาน เป็นต้น ต้นทุนทางอ้อมเป็นต้นทุนที่ต้องจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ หรือผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

5. การจำแนกต้นทุนตามการตัดสินใจ

การตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกิจการ เช่น การรับคำสั่งซื้อในราคาพิเศษ การยกเลิกผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ต้นทุนที่ใช้ในการตัดสินใจอาจจำแนกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Costs) หมายถึง ผลประโยชน์หรือรายได้ที่สูญเสียไปจากการที่เลือกตัดสินใจทางเลือกในปัจจุบัน แทนทางเลือกอีกทางหนึ่ง ตัวอย่างเช่น เจ้าของอาคารอาจมีทางเลือก 2 ทาง เกี่ยวกับการใช้อาคาร ดังนี้

ทางเลือกที่ 1 ให้เช่าอาคาร จะมีรายได้ปีละ 200,000 บาท

ทางเลือกที่ 2 ใช้อาคารทำเป็นสำนักงานทำบัญชี มีรายได้สุทธิ ปีละ 300,000 บาท

กรณีเลือกทางเลือกที่ 2 เท่ากับว่า เจ้าของอาคารมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับ 200,000 บาท ต้นทุนค่าเสียโอกาสเป็นต้นทุนที่ไม่นำไปบันทึกบัญชี เนื่องจากเป็นรายการที่คาดคะเนและไม่ได้มีการรับหรือจ่ายเงินจริง ๆ แต่ในการตัดสินใจจะต้องนำค่าเสียโอกาสนี้มาประกอบการตัดสินใจด้วย

5.2 ต้นทุนส่วนแตกต่าง (Differential Costs) หมายถึง ต้นทุนส่วนที่เพิ่มขึ้นหรือส่วนลดลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงจากทางเลือกเดิม ต้นทุนส่วนแตกต่างเป็นต้นทุนที่ต้องคำนึงถึงในการตัดสินใจ ต้นทุนส่วนแตกต่างจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.2.1 ต้นทุนส่วนที่เพิ่มขึ้น (Incremental Costs) หมายถึง ต้นทุนเฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้นจากทางเลือกเดิม

5.2.2 ต้นทุนส่วนที่ลดลง (Decremental Costs) หมายถึง ต้นทุนเฉพาะส่วนที่ลดลงจากทางเลือกเดิม

5.3 ต้นทุนจม (Sunk Costs) หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ซึ่งไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ไม่ว่าในปัจจุบันหรืออนาคต ต้นทุนจมเป็นต้นทุนที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจ

สมาคมนักบัญชี (2542: 7) ต้นทุนของเงินลงทุน หมายถึง รายจ่ายโดยตรงทั้งสิ้นที่กิจการจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินลงทุนนั้น เช่น ราคาจ่ายซื้อเงินลงทุน ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมและค่าภาษีอากร ต้นทุนของการจัดทำรายการ แต่จะไม่รวมถึงส่วนเกินหรือส่วนลดของตราสารหนี้ ต้นทุนทางการเงิน ต้นทุนทางการบริหาร และต้นทุนภายในที่ได้รับการแบ่งปันมา

2. แนวคิดผลตอบแทน

ชำมะนาด นาวาสุนทร(2538) อัตราผลตอบแทน (Rate of Return) คือ ผลประโยชน์ที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์นั้นๆ ซึ่งสามารถกำหนดในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. กำไรส่วนทุน (Capital Gain) คือ กำไรจากการเพิ่มขึ้นของราคาหลักทรัพย์ ผลตอบแทนนี้จะได้จากการขายหลักทรัพย์ที่มีราคาสูงกว่าต้นทุนที่ซื้อมา

2. เงินปันผล (Dividend) ผู้ลงทุนจะได้รับ เมื่อถือหลักทรัพย์ไว้จนครบกำหนดจ่ายเงินปันผล ซึ่งบริษัทอาจจ่ายในรูปของเงินสดหรือหุ้นก็ได้. และในบางกรณีบางบริษัทอาจจะมีการจ่ายเงินปันผลชั่วคราวก็ได้

3. ดอกเบี้ย (Interest) คือ ผลตอบแทนที่ได้รับเมื่อลงทุนในหุ้นกู้ หรือพันธบัตรรัฐบาล หรือองค์การของรัฐบาล

4. สิทธิในการจองซื้อหุ้นใหม่ ที่ราคาต่ำกว่าราคาตลาดหรือซื้อในราคาพาร์(ราคาเท่ามูลค่าที่ตราไว้)

นภพวรรณ ชารีฉัตร(2530) เป้าหมายในการลงทุนของธุรกิจหรือบุคคลทั่วไป ก็คือ ผลตอบแทน เขาเหล่านั้นต้องการการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนแต่ละอย่าง หรืออย่างเดียวกันแต่คนละแหล่งมักจะไม่เท่ากัน ทั้งนี้ก็เพราะมีความเสี่ยง (Risk) โดยปกติแล้วการลงทุนใดที่มีความเสี่ยงสูงมักจะให้ผลตอบแทนสูงตามไปด้วย

สัจพันธุ์ คุรุภากรณ์ (2540) นักลงทุนที่มีเหตุผล (Rational investor) จะเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงที่ต่ำกว่าในระดับผลตอบแทนที่เท่ากัน หรือจะเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีผลตอบแทนที่สูงกว่า ในระดับความเสี่ยงที่เท่ากัน ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลตอบแทน และความสัมพันธ์ของความเสี่ยงและผลตอบแทน อธิบายดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของผลตอบแทน (Element in Return)

ผลตอบแทนจะประกอบด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ เงินสดรับจากการลงทุนซึ่งอยู่ในรูปเงินปันผลหรือดอกเบี้ย และจากกำไรหรือขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ หรือที่เรียกว่ากำไรหรือขาดทุนจากส่วนต่างของราคาปิด (Capital Gain or Loss) สรุปเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{ผลตอบแทนทั้งหมด} = \text{รายรับ} + \text{การเปลี่ยนแปลงของราคา (+ / -)}$$

2. การวัดค่าผลตอบแทน (Return Measurement)

แนวคิดด้านการวัดผลตอบแทนนั้น จะรวมเอาองค์ประกอบของผลตอบแทนซึ่งได้แก่ เงินสดรับ และกำไรหรือขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงราคาให้รวมอยู่ในรูปผลตอบแทนทั้งหมด (Total Return) ซึ่งทำให้สามารถใช้วัดค่าผลตอบแทนในช่วงเวลาต่าง ๆ หรือใช้วัดเปรียบเทียบระหว่างหลักทรัพย์ โดยเทียบผลตอบแทนทั้งหมดกับเงินลงทุนที่ได้จ่ายลงไป สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{ผลตอบแทนทั้งหมด} = \frac{\text{เงินสดรับ} + \text{การเปลี่ยนแปลงราคาในช่วงเวลานั้น}}{\text{ราคาซื้อของสินทรัพย์}}$$

3. แนวคิดการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

เพชรี จุมทรัพย์ (2524 : 155) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ห้งบการเงินโดยใช้อัตราส่วนว่า สิ่งที่ผู้วิเคราะห์จะต้องทราบนั้นก็คือ จุดมุ่งหมายของผู้จัดการทางการเงินหรือผู้วิเคราะห์เองว่า ต้องการอะไรจากการวิเคราะห์ โดยข้อเท็จจริงแล้วอัตราส่วนจะไม่สิ้นสุดในตัวของมันเอง การวิเคราะห์จะต้องอาศัยอัตราส่วนอื่นที่เหมาะสมเข้าเสริม เพื่อค้นคว้าข้อเท็จจริงที่แฝงอยู่ในอัตราส่วนนั้นได้ตามต้องการจะช่วยตอบคำถามสำคัญ ๆ ได้ชัดเจน

วาสนา สิงห์โกวินท์ (2527 : 230) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์อัตราส่วนของธนาคารเพื่อ ดูถึงความมั่นคงของธนาคาร และความสามารถในการชำระหนี้คืนได้ นักวิเคราะห์ธนาคารจำเป็นต้องวิเคราะห์อัตราส่วนที่สำคัญ 3 ประเภท คือ อัตราส่วนที่ใช้วัดการมีเงินทุนเพียงพอ อัตราส่วนที่ใช้วัดสภาพคล่อง และอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร การอ่านอัตราส่วนแต่ละชนิดว่าดีหรือเลวนั้น ให้ดูประเภทของอัตราส่วน บางประเภทสูงดี บางประเภทต่ำดี โดยเปรียบเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยของทุกธนาคารในประเทศนั้น ๆ เนื่องจากการวิเคราะห์อัตราส่วนธนาคารนี้ ไม่มีอัตราส่วนมาตรฐานของโลกสำหรับวัด เพราะเหตุผลที่การจัดการธนาคารพาณิชย์นั้นต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายของแต่ละประเทศซึ่งไม่เหมือนกัน กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เงินกองทุนก็ดี เงินสดสำรองก็ดี แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ฉะนั้นจะนำระดับที่ใช้วัดอัตราส่วนในประเทศอื่นมาใช้กับประเทศเราย่อมไม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศเราด้วย

อังฉรา ชีวะตระกูลกิจ (2544 : 44) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ห้งบการเงินว่า การวิเคราะห์ห้งบการเงินจะไม่มี ความหมาย หากปราศจากการเปรียบเทียบ ซึ่งการเปรียบเทียบอาจกระทำได้ 3 ลักษณะ ที่สำคัญคือ

ก. เปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีตของกิจการเอง ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบงบการเงินปีปัจจุบันกับงบการเงินของปีก่อน ๆ ยิ่งเปรียบเทียบกันหลาย ๆ ปียิ่งเป็นการดี เพราะจะได้เห็นถึงแนวโน้มจากอดีตถึงปัจจุบัน

ข. เปรียบเทียบกับงบการเงินของกิจการที่เป็นคู่แข่งกัน ซึ่งต้องคำนึงถึงขนาดของธุรกิจที่ใกล้เคียงกัน และเป็นธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

ค. เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน

สรุป

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า มีแนวคิด 3 ส่วนคือ

ส่วนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนของธนาคารแต่ละประเภท ต้องพิจารณาองค์ประกอบของเงินทุนด้วย เนื่องจากจะมีผลกระทบต่ออัตราต้นทุน

องค์ประกอบของต้นทุน

ธนาคารออมสิน	ธนาคารพาณิชย์
ต้นทุน	ต้นทุน
- ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากประเภทต่างๆ	- ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากประเภทต่างๆ
- เงินรางวัลสลากออมสินพิเศษ	- ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืม
ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืม	เงินปันผลจ่าย

ส่วนที่สอง การวิเคราะห์ผลตอบแทนของธนาคารแต่ละประเภท ต้องพิจารณาองค์ประกอบของผลตอบแทนด้วย เนื่องจากจะมีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทน

องค์ประกอบของผลตอบแทน

ธนาคารออมสิน	ธนาคารพาณิชย์
รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล	รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล
รายได้ค่าธรรมเนียม	รายได้ค่าธรรมเนียม

ส่วนที่สาม ทฤษฎีการวิเคราะห์ธนาคาร โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินมาวิเคราะห์นั้นจะ ใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนของธนาคาร ทั้งนี้เพื่อดูถึงความมั่นคงของธนาคารและความสามารถในการชำระหนี้คืนได้ จึงต้องใช้อัตราส่วน 3 ประเภท คือ อัตราส่วนที่ใช้วัดเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง อัตราส่วนที่ใช้วัดสภาพคล่อง และอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร นอกจากนี้

นั้นการจะดูว่าผลการดำเนินงานดีหรือไม่ ก็ต้องมีการวิเคราะห์อัตราส่วนอื่นที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดและควรมีการเปรียบเทียบ แต่เนื่องจากธนาคารออมสินเป็นธนาคารเฉพาะกิจ ลักษณะการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ซึ่งจะแตกต่างไปจากธนาคารอื่น ๆ ในที่นี้จึงใช้วิธีเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของธนาคารเอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาสนา สิงห์โกวินท์ (2535) ได้ศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มการหารายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย โครงสร้างของต้นทุน แนวโน้มเงินฝาก แนวโน้มการให้สินเชื่อ แนวโน้มเงินกู้ยืม แนวโน้มสินทรัพย์รวม แนวโน้มส่วนแบ่งตลาด ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้นและการพยากรณ์กำไรต่อหุ้นในอนาคตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 นอกจากนี้ยังได้ใช้อัตราส่วนการวิเคราะห์ธนาคารพาณิชย์มาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพคล่อง การมีเงินทุนเพียงพอ และความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่าแนวโน้มการหารายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้กำไรต่อหุ้นเป็นเครื่องมือวัด มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นทุกปีจนถึงในปี 2533 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40

การวิเคราะห์โครงสร้างของเงินทุน อันประกอบด้วยต้นทุนเงินฝากเฉลี่ยแล้วประมาณร้อยละ 6-8 ต้นทุนเงินกู้ยืมเฉลี่ยร้อยละ 5 และถัวเฉลี่ยต้นทุนของเงินทุนเฉลี่ยทั้งระบบประมาณร้อยละ 7

แนวโน้มเงินฝากมีอัตราเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 17.5 ถึง 26.7 ในปี 2530 - 2533 แนวโน้มการให้สินเชื่อเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.8 - 33.5 แนวโน้มเงินกู้ยืมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 0.78 - 40.3 แนวโน้มของสินทรัพย์รวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 19.7 ถึงร้อยละ 28.4

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาด ปรากฏว่าธนาคารขนาดใหญ่ครองตลาดเป็น 2 เท่าของธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กรวมกัน

การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้นและการพยากรณ์ ปรากฏว่ากำไรจากการปริวรรตเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้นมากที่สุด ส่วนการวิจัยการมีเงินทุนเพียงพอ การวิเคราะห์สภาพคล่อง และการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 15 ธนาคารในรอบ 5 ปีดังกล่าว ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจในความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทยและความเจริญเติบโตสมดุลกัน โดยมีธนาคารขนาดใหญ่เป็นผู้นำที่สามารถใช้สินทรัพย์รวมให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดีกว่าธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็ก อันเป็นผลให้ธนาคารทั้งระบบเจริญก้าวหน้าไปตามภาวะเศรษฐกิจที่รุดหน้าไปไกลตามภาวะเศรษฐกิจของโลก

มณี กุลวุฒิโรจน์ (2540) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์ไทย กรณีศึกษาปี พ.ศ.2535 – เดือนมิถุนายน พ.ศ.2540 พบว่าหากธนาคารมีต้นทุนในการดำเนินงานสูง จะทำให้ผลกำไรสุทธิของธนาคารอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร ดังนั้น จึงควรหาทางเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้วยวิธีการลดต้นทุนในการดำเนินงานลง และควรมีการปรับปรุงด้านการบริหารแหล่งเงินทุนทั้งในด้านแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไรให้สูงขึ้น

บุษกร ศิริชัย (2532) ได้ศึกษาการบริหารเงินทุนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่าแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญมี 3 ส่วน ได้แก่ เงินกองทุน เงินฝาก และเงินกู้ยืม แหล่งใช้ไปของเงินทุนที่สำคัญมี 4 ส่วน ได้แก่ เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารอื่น เงินลงทุน เงินลงทุนในสินทรัพย์ประจำ และเงินให้กู้ยืม ซึ่งมีผลโดยตรงต่อต้นทุนเงินทุนและอัตราผลตอบแทนเงินให้กู้ยืมเฉลี่ย กล่าวคือ สัดส่วนเงินฝากที่สูงขึ้นในโครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุนจะทำให้ต้นทุนของเงินทุนโดยรวมสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกันส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนเงินให้กู้ยืมกับต้นทุนเงินทุนนั้นต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์

ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยของเงินให้กู้ยืมกับกำไร กำไรจ่ายดำเนินงาน และจำนวนลูกค้า พบว่าเงินให้กู้ยืมที่เพิ่มขึ้นจะมีผลให้กำไรจ่ายสูงตามไปด้วย ขณะเดียวกันเงินให้กู้ยืมที่เพิ่มขึ้นก็ถูกกระจายไปยังลูกค้ามากขึ้น ลักษณะเช่นนี้ทำให้กำไรจ่ายดำเนินงานสูงขึ้น นอกเหนือจากกำไรจ่ายดำเนินงานปกติซึ่งก็สูงอยู่แล้ว และเมื่อพิจารณาถึงการเพิ่มขึ้นของเงินให้กู้ยืมกับกำไรนั้น แม้ว่าการเพิ่มขึ้นของเงินให้กู้ยืมจะมีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้นด้วย แต่มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก ซึ่งแสดงว่าการดำเนินงานของ ธกส.ที่ผ่านมา มิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำไรสูงสุด

กิตติทัช นนทศิษฐ์ (2542) ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) กับธนาคารพาณิชย์เอกชนที่มีขนาดเดียวกัน พบว่าธนาคารกรุงไทยมีการดำเนินงานตอบสนองนโยบายรัฐบาล และมีส่วนในการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่รัฐบาล ทำให้มีข้อได้เปรียบในการดำเนินงานด้านการได้รับความช่วยเหลือในการเพิ่มทุน การมีฐานลูกค้ารายย่อย กลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำให้เกิดข้อเสียเปรียบ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของกำไรจ่ายในการดำเนินงาน การขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและนโยบายบ่อยครั้ง และเกิดความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนสินเชื่อตามโครงการที่รัฐบาลส่งเสริม

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน พบว่า ธนาคารกรุงไทยฯ มีประสิทธิภาพในการทำกำไร ความเพียงพอของเงินทุน และคุณภาพของสินทรัพย์ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์อื่นที่มีขนาดเดียวกัน อีกทั้งมีประสิทธิภาพของพนักงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ในขณะที่สภาพคล่องทางการเงินของธนาคาร

กรุงเทพฯ อยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของธนาคาร เมื่อพิจารณาอัตราขยายตัวและส่วนแบ่งตลาดของเงินให้สินเชื่อของธนาคารกรุงเทพฯ พบว่าเงินให้สินเชื่อมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น แต่สินเชื่อที่เพิ่มขึ้นนี้มีคุณภาพด้อยกว่าสินเชื่อของธนาคารอื่นที่มีขนาดเดียวกัน ดังนั้นธนาคารกรุงเทพฯจึงควรปรับปรุงการดำเนินงานด้านคุณภาพสินเชื่อ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำกำไรของธนาคารด้วย โดยใช้นโยบายปล่อยสินเชื่อและติดตามการชำระหนี้ที่เข้มงวดขึ้น นอกจากนี้ควรเพิ่มสัดส่วนรายได้จากค่าธรรมเนียมและการบริหารเงินตรา เพื่อลดการพึ่งพิงรายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล เพื่อให้สามารถอยู่รอดและแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ได้ เนื่องจากในอนาคตธนาคารต่าง ๆ จะแสวงหารายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผลได้ยากขึ้น

หยกพร ตันติเศวตรรัตน์ (2527) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า ส่วนแบ่งตลาดของแต่ละธนาคารเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นจะสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งส่วนแบ่งตลาดส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีความสามารถทำกำไรมากกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและเล็ก นอกจากนี้ปัจจัยด้านอัตราขยายตัวของสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตรากำไร ส่วนปัจจัยด้านการใช้เทคนิคและผลผลิตของแรงงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอัตรากำไร ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่ธนาคารใหญ่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงกว่าธนาคารขนาดเล็ก

สมเกียรติ โคอัครศรี (2542) ได้ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนของธุรกิจเงินฝาก ธนาคารออมสิน สาขาพยุหภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สามารถแบ่งต้นทุนออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่ หมายถึง ต้นทุนรวมที่มีความสัมพันธ์กับเวลา โดยไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินฝาก หมายความว่า ไม่ว่าจำนวนเงินฝากจะเป็นเท่าใด ต้นทุนคงที่จะไม่เปลี่ยนแปลงตามจำนวนเงินฝาก ต้นทุนคงที่ในส่วนของธุรกิจเงินฝากประกอบด้วย ค่าเช่าที่ราชพัสดุ ค่าน้ำดื่ม ค่าน้ำประปา ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า ค่ารักษาความปลอดภัย ค่าเสื่อมราคารถยนต์ และภาษีโรงเรือนและที่ดิน ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนของธุรกิจเงินฝากมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับเงินฝาก กล่าวคือ ถ้าจำนวนเงินฝากสูง ต้นทุนต่อหน่วยเงินฝากก็จะต่ำลง และในทางตรงกันข้ามถ้าจำนวนเงินฝากต่ำ ต้นทุนต่อหน่วยเงินฝากก็จะสูง ส่วนต้นทุนผันแปร หมายถึง ต้นทุนชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผันแปรไปตามระดับการผลิต ในที่นี้หมายถึงเงินเดือนพนักงาน โดยแบ่งเป็นเงินเดือนผู้จัดการสาขาและเงินเดือนพนักงานระดับ 2-7 สำหรับเงินเดือนผู้จัดการจะผันแปรตามจำนวนรายการที่อนุมัติในส่วนของธุรกิจเงินฝาก ส่วนเงินเดือนพนักงานระดับ 2-7 จะผันแปรตามจำนวนรายการที่ติดต่อในส่วนของธุรกิจเงินฝาก ดังนั้น ถ้าจำนวนรายการที่ติดต่อและอนุมัติมาก ก็จะทำให้ต้นทุนในส่วนของเงินเดือนพนักงานสูงไปด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และผลการดำเนินงาน รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน โดยมีขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. แหล่งข้อมูล
3. ประเภทและการจัดกลุ่มข้อมูล
4. การวิเคราะห์ต้นทุน
5. การวิเคราะห์ผลตอบแทน
6. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

2. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้รวบรวมจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร เอกสารต่างๆ งบทดลอง งบกำไรขาดทุน งบดุล รวมทั้งรายงานของผู้สอบบัญชีอิสระและงบการเงินของธนาคารออมสิน โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และข้อมูลออนไลน์จากฐานข้อมูลในประเทศ

3. ประเภทและการจัดกลุ่มข้อมูล

ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน จะแบ่งข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลต้นทุน และ ข้อมูลผลตอบแทน โดยพิจารณาเป็นรายกลุ่ม ซึ่งแบ่งตามระยะเวลาของแต่ละประเภท เป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมในการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารฯ อันมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคารฯ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ข้อมูลต้นทุน เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากเงินทุนประเภทต่างๆ ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย และ เงินรางวัลจ่าย ในที่นี้จะแบ่งข้อมูลต้นทุนดังกล่าวเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ระยะเวลาเป็นเกณฑ์ ดังนี้

3.1.1 ต้นทุนระยะสั้น เป็นดอกเบี้ยจ่าย ที่เกิดจากเงินรับฝาก ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากเพื่อเรียก ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากกระแสรายวัน ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ และดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากเงินรับฝากประจำ

3.1.2 ต้นทุนระยะปานกลาง เป็นดอกเบี้ยจ่าย และเงินรางวัล ที่เกิดจากเงินรับฝาก และเงินกู้ยืม ระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ไม่เกิน 5 ปี ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัลเงินฝากสลากออมสินพิเศษ ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ และดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืม

3.1.3 ต้นทุนระยะยาว เป็นดอกเบี้ยจ่าย และเงินรางวัล ที่เกิดจากเงินรับฝากระยะเวลาเกินกว่า 5 ปี ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัลเงินฝากสลากออมสินพิเศษรุ่นชนโชค ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต และดอกเบี้ยจ่ายเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1

3.2 ข้อมูลผลตอบแทน เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินลงทุนประเภทต่างๆ ได้แก่ ดอกเบี้ยรับ เงินปันผลรับ และส่วนลดรับ ในที่นี้จะแบ่งข้อมูลผลตอบแทนดังกล่าวเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ระยะเวลาเป็นเกณฑ์ ดังนี้

3.2.1 ผลตอบแทนระยะสั้น เป็นดอกเบี้ยรับ และส่วนลดรับ จากเงินลงทุน ที่มีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ได้แก่ เงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร (Interbank) พันธบัตรซื้อโดยมีสัญญาขายคืน (Repurchase) เงินลงทุนในตัวเงินซื้อลด เงินฝากประจำธนาคารพาณิชย์ พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยระยะสั้น เงินกู้ค่าติดตั้งน้ำประปา เงินกู้ที่มีเงินฝากค้ำประกัน เงินกู้สงเคราะห์ชีวิต เงินกู้สลากออมสินพิเศษ (รุ่นชนโชค) เงินกู้สลากออมสินพิเศษ เงินเบิกเกินบัญชี เงินฝากธนาคารกระแสรายวัน และสินเชื่อผู้ค้ารายย่อย

3.2.2 ผลตอบแทนระยะปานกลาง เป็นดอกเบี้ยรับ และส่วนลดรับ จากเงินลงทุน ที่มีระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ไม่เกิน 5 ปี ได้แก่ สินเชื่อสวัสดิการ สินเชื่อพัฒนาชนบท สินเชื่อ

อุทกภัยและวินาศภัย เงินกู้เพื่อซื้อยานพาหนะ เงินกู้ส่งเสริมสวัสดิภาพพนักงาน เงินลงทุนในตั๋วสัญญาใช้เงิน บัตรเงินฝาก และเงินลงทุนในหุ้นกู้

3.2.3 ผลตอบแทนระยะยาว เป็นดอกเบี้ยรับ เงินปันผลรับ และส่วนลดรับ จากเงินลงทุนที่มีระยะเวลาเกินกว่า 5 ปี ได้แก่ สินเชื่อเคหะ สินเชื่อข้าราชการ เงินกู้หน่วยงาน สินเชื่อไทรทอง สินเชื่อเพื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อสถานศึกษา สินเชื่อเพื่อสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพเอกชน สินเชื่อเพื่อสถาบันการศึกษา สินเชื่อภูมิภาค เงินลงทุนในหน่วยลงทุน หุ้นสามัญ พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ พันธบัตรองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(อบต.) และ พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยระยะยาว

4. การวิเคราะห์ต้นทุน

เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนแต่ละประเภท มีวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$$1. \text{ ต้นทุนเงินฝาก} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายเงินฝาก}}{\text{เงินฝากเฉลี่ย}} \times 100$$

ค่าใช้จ่ายเงินฝาก หมายถึง ดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารออมสินต้องจ่ายออกไปในงวดบัญชีนั้น ๆ

เงินฝากเฉลี่ย หมายถึง เงินฝากเฉลี่ย 12 เดือนในงวดบัญชีนั้น ๆ

$$2. \text{ ต้นทุนเงินกู้ยืม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายเงินกู้ยืม}}{\text{เงินกู้ยืมเฉลี่ย}} \times 100$$

ค่าใช้จ่ายเงินกู้ยืม หมายถึง ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ธนาคารออมสินจ่ายออกไปในงวดบัญชีนั้น ๆ

เงินกู้ยืมเฉลี่ย หมายถึง (ยอดคงเหลือต้นปี + ยอดคงเหลือปลายปี) / 2

$$3. \text{ ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก} = \text{ต้นทุนเงินทุน} \times \text{สัดส่วนยอดคงเหลือเงินทุน}$$

ต้นทุนเงินทุน หมายถึง ต้นทุนเฉลี่ย 12 เดือนในงวดบัญชีนั้น ๆ

สัดส่วนยอดคงเหลือเงินทุน หมายถึง อัตราส่วนของเงินทุนแต่ละประเภทต่อเงินทุนรวมใน งวดบัญชีนั้น ๆ

$$\text{สัดส่วนยอดคงเหลือเงินทุนแต่ละประเภท} = \frac{\text{ยอดคงเหลือเงินทุนแต่ละประเภท} \times 100}{\text{ยอดคงเหลือเงินทุนรวม}}$$

โดยที่หลังจากพิจารณาต้นทุนทุกประเภทแล้ว เนื่องจากเงินฝาก เงินกู้ยืม และเงินทุนแต่ละประเภทมีอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ต้นทุนทั้งสิ้น จึงใช้วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

5. การวิเคราะห์ผลตอบแทน

เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนของธนาคาร มีวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$$1. \text{ผลตอบแทนเงินให้กู้ยืม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม}}{\text{เงินให้กู้ยืมเฉลี่ย}} \times 100$$

ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม หมายถึง ดอกเบี้ยให้กู้ยืมที่ธนาคารออมสิน ได้รับมาในงวดบัญชีนั้น ๆ

เงินให้กู้ยืมเฉลี่ย หมายถึง เงินให้กู้ยืมเฉลี่ย 12 เดือน ในงวดบัญชีนั้น ๆ

$$2. \text{ผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์} = \frac{\text{ดอกเบี้ย / เงินปันผล}}{\text{เงินลงทุนในหลักทรัพย์เฉลี่ย}} \times 100$$

ดอกเบี้ย / เงินปันผล หมายถึง ดอกเบี้ย หรือเงินปันผล หรือรายรับอื่นๆ จากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ที่ธนาคารออมสิน ได้รับในงวดบัญชีนั้น ๆ

เงินลงทุนในหลักทรัพย์เฉลี่ย หมายถึง เงินลงทุนในหลักทรัพย์เฉลี่ย 12 เดือนในงวดบัญชีนั้น ๆ

$$3. \text{ผลตอบแทนเงินลงทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก} \\ = \text{ผลตอบแทนเงินลงทุน} \times \text{สัดส่วนยอดคงเหลือเงินลงทุน}$$

ผลตอบแทนเงินลงทุน หมายถึง ผลตอบแทนเฉลี่ย 12 เดือนในงวดบัญชีนั้น ๆ

สัดส่วนยอดคงเหลือเงินลงทุน หมายถึง อัตราส่วนของเงินลงทุนแต่ละประเภทต่อเงินลงทุนรวมในงวดบัญชีนั้น ๆ

$$\text{สัดส่วนยอดคงเหลือเงินลงทุนแต่ละประเภท} = \frac{\text{ยอดคงเหลือเงินทุนแต่ละประเภท} \times 100}{\text{ยอดคงเหลือเงินทุนรวม}}$$

โดยที่หลังจากพิจารณาผลตอบแทนทุกประเภทแล้ว เนื่องจากสินเชื่อ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ และเงินลงทุนแต่ละประเภท มีอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทั้งสิ้น จึงใช้วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

6. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธนาคารออมสิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน เป็นเครื่องมือวัดผลการดำเนินงาน เพื่อแสดงสภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินกองทุน ความสามารถในการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์ และประสิทธิภาพพนักงาน ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity) การบริหารสภาพคล่องเกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพการความต้องการใช้เงินทุนและการกันสำรองเพื่อความเพียงพอเมื่อมีความจำเป็นในการ ใช้เงินทุน เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งสูงสุด ขณะเดียวกันผู้ฝากก็ต้องได้รับความมั่นใจว่าสามารถถอน เงินได้ทันทีเมื่อต้องการ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้านการลงทุนด้วยเนื่องจากหากมีการกันเงินไว้ จำนวนมากเพื่อสำรองไว้สำหรับเมื่อผู้ฝากมาถอนเงิน จะทำให้เสียโอกาสในการนำเงินนั้นไปหาราย ได้ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การบริหารสภาพคล่องมีความสำคัญมาก

6.1.1 อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นต่อเงินรับฝาก (Cash and Deposits at Bank to Deposits Ratio) อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่ามีสภาพคล่องที่เป็นเงินสดและเงินฝาก ธนาคารอื่นเป็นกี่เท่าของเงินรับฝากจากลูกค้า ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่ามีสภาพคล่อง สูง สามารถจ่ายคืนเงินฝาก เมื่อผู้ฝากทวงถาม

อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นต่อเงินรับฝาก =
$$\frac{\text{อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่น}}{\text{เงินรับฝาก}}$$

6.1.2 อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินรับฝาก (Liquid Assets to Deposits Ratio) อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่ามีสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นกี่เท่าของเงินรับฝากจากลูกค้า สิน ทรัพย์สภาพคล่องได้แก่เงินสด เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ เงินฝากธนาคารอื่นที่มีดอกเบี้ย และหลักทรัพย์ที่ซื้อโดยมีสัญญาขายคืน ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่สามารถ เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่ามีสภาพคล่องสูง สามารถจ่ายคืนเงิน ฝาก เมื่อผู้ฝากทวงถาม โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินรับฝาก} = \frac{\text{สินทรัพย์สภาพคล่อง}}{\text{เงินรับฝาก}}$$

6.2 อัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy) ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นร้อยละ 8.5 ตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป โดยเงินกองทุนแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ เงินกองทุนชั้นที่ 1 (First Tier) ประกอบด้วยทุนจดทะเบียนและเรียกชำระแล้ว สรรองตามกฎหมาย สรรองทั่วไป สรรองเพื่อขยายกิจการ ส่วนเกินมูลค่าหุ้น และบัญชีกำไรขาดทุนคงเหลือยกไป เงินกองทุนชั้นที่ 2 (Second Tier) ประกอบด้วยสำรองส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์สำรองส่วนเกินทุนจากการตีราคาอาคาร และหุ้นกู้ด้อยสิทธิระยะยาว ธนาคารออมสินเป็นธนาคารเฉพาะกิจจึงพิจารณาจากอัตราส่วนดังต่อไปนี้

6.2.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของทุน (Liabilities to Net Worth Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงสัดส่วนหนี้สินเป็นกึ่งเท่าของทุนทั้งหมด ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงว่าธนาคารมีหนี้ไม่สูงมากนัก ทำให้ได้เปรียบต้นทุนที่ต่ำกว่าการที่จะมีภาระดอกเบี้ยจ่ายให้เจ้าหนี้ต่างๆ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{ส่วนของทุน}}$$

6.2.2 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Liabilities to Total Assets Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงหนี้สินอันเป็นเงินทุนที่ธนาคารมีภาระในการชำระเงินต้นและดอกเบี้ย เป็นกึ่งเท่าของสินทรัพย์รวม ถ้าอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าธนาคารมีการจัดหาเงินทุนจากภายนอกมาก จึงความเสี่ยงสูง

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

6.2.3 อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินฝาก (Capital Funds to Deposits) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าธนาคารมีเงินกองทุนเป็นกึ่งเท่าของเงินรับฝาก ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าผู้ฝากเงินมีความเสี่ยงต่ำ สามารถจะถอนเงินได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นผลดีทำให้ได้รับความเชื่อถือในความมั่นคงของธนาคาร

$$\text{อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินฝาก} = \frac{\text{เงินกองทุน}}{\text{เงินฝาก}}$$

6.3 การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)

การวัดระดับกำไรสุทธิอย่างเดียวจะไม่แสดงความสามารถในการทำกำไร ดังนั้น การวิเคราะห์จึงควรนำกำไรสุทธิไปเทียบกับรายการอื่นในงบดุล เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยทำการศึกษาอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ อัตราส่วนที่ใช้พิจารณาความเป็นไปได้ของสามารถในการหารายได้ และอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย

6.3.1 อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม (Revenue to Total Assets Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ทั้งหมดเป็นร้อยละเท่าไรจากสินทรัพย์รวม ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่ามีความสามารถในการหารายได้ดี

$$\text{อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{รายได้}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

6.3.2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset : ROA) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า ธนาคารแต่ละแห่งสามารถสร้างกำไรสุทธิเป็นร้อยละเท่าไรจากสินทรัพย์ทั้งหมด ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่ามากยิ่งดี โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

สินทรัพย์รวม เท่ากับ สินทรัพย์รวมต้นปี + สินทรัพย์รวมปลายปี หาร 2

6.3.3 อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ (Return on Revenue) เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ว่า กำไรสุทธิเป็นร้อยละเท่าไรของรายได้รวม ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่ามากยิ่งดี โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อรายได้} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้รวม}} \times 100$$

6.3.4 อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝาก (Return on Deposits) เป็นอัตราส่วนที่แสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินฝากซึ่งเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่จะนำมาให้กู้ยืมก่อให้เกิดรายได้ และกำไรสุทธิในที่สุด ถ้าอัตราส่วนนี้สูงยิ่งดี โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝาก} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินฝาก}} \times 100$$

6.3.5 อัตราผลตอบแทนต่อเงินให้สินเชื่อ (Return on Loans) เป็นอัตราส่วนที่แสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินให้สินเชื่อ อันเป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้หลักของธนาคาร จนก่อให้เกิดกำไรสุทธิในที่สุด ถ้าอัตราส่วนนี้สูงยิ่งดี แสดงว่ามีความสามารถในการหากำไรสูง โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}} \times 100$$

6.3.6 อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Return on Investment in Securities) เป็นอัตราส่วนที่แสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ อันเป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ จนก่อให้เกิดกำไรสุทธิในที่สุด ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่ามีความสามารถในการหากำไรสูง โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในหลักทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินลงทุนในหลักทรัพย์}} \times 100$$

6.4 การวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์ (Assets Quality) เป็นวิธีวัดผลการดำเนินงานของธนาคาร โดยให้ความสำคัญกับรายการสินเชื่อซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของธนาคาร เป็นการพิจารณาว่าสินเชื่อที่อนุมัติไปนั้นมีคุณภาพหรือไม่ สามารถจ่ายชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยตามระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ ประกอบด้วย

6.4.1 อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (Provision for Possible Loan Loss to Loans) เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ที่เกิดขึ้นระหว่างงวดที่ธนาคารได้ตั้งขึ้น โดยพิจารณาจากลักษณะความเสี่ยงของสินเชื่อซึ่งปัจจุบันมีความเข้มงวด ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงถึงความรอบคอบในการดำเนินงาน แม้จะส่งผลให้กำไรสุทธิลดลง เนื่องจากค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเป็นรายการที่หักจากงบกำไรขาดทุน โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}} \times 100$$

6.4.2 อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อ (*Accrued Interest Receivable to Loans Ratio*)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าเงินให้สินเชื่อที่ปล่อยไปนั้นก่อให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับเท่าไร การเกิดดอกเบี้ยค้างรับมากแสดงว่าลูกหนี้ไม่มีคุณภาพไม่สามารถจ่ายชำระดอกเบี้ยได้ตามกำหนดจะทำให้อัตราส่วนมีค่าสูง จะเกิดความเสี่ยงในการดำเนินงานในอนาคตอย่างมาก โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ดอกเบี้ยค้างรับ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}} \times 100$$

6.5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพพนักงาน (*Staff Efficiency*) ประกอบด้วย

6.5.1 อัตราส่วนรายได้จากการดำเนินงานต่อค่าใช้จ่ายพนักงาน (*Personal Expenses to Employee Ratio*) แสดงถึงความสามารถในการหารายได้ของพนักงาน ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าพนักงานมีประสิทธิภาพในการหารายได้ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายพนักงานต่อรายได้จากการดำเนินงาน} = \frac{\text{รายได้จากการดำเนินงาน}}{\text{ค่าใช้จ่ายพนักงาน}}$$

6.5.2 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหัว (พนักงาน) (*Net Profit (Loss) to Employees Ratio*) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างกำไรให้กับธนาคารฯ ของพนักงานแต่ละคน ถ้าอัตราส่วนมีค่ามาก ก็แสดงว่าพนักงานมีประสิทธิภาพในการทำกำไรมาก โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหัว (พนักงาน)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

6.5.3 อัตราส่วนเงินฝากต่อหัว(พนักงาน) (*Deposits per Head Ratio*) แสดงถึงความสามารถในการหาเงินฝากของพนักงาน ถ้าอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าพนักงานมีประสิทธิภาพในการหาเงินฝากซึ่งเป็นเงินทุนที่จะนำไปลงทุนหาผลประโยชน์ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนเงินฝากต่อหัว (พนักงาน)} = \frac{\text{เงินฝาก}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

6.5.4 อัตราส่วนสินเชื่อต่อหัว(พนักงาน) (*Loans per Head Ratio*) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปล่อยสินเชื่อให้กับธนาคารฯ ของพนักงานแต่ละคน ซึ่งสินเชื่อเป็นแหล่งหารายได้หลักของธนาคาร ถ้าอัตราส่วนนี้สูง ก็แสดงว่าพนักงานมีความสามารถสูงแต่ทั้งนี้ ต้องดูอัตราส่วนคุณภาพสินทรัพย์ประกอบด้วย โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนสินเชื่อต่อหัว (พนักงาน)} = \frac{\text{สินเชื่อ}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

6.5.5 อัตราส่วนรายได้รวมต่อหัว(พนักงาน) (*Revenue per Head Ratio*) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการหารายได้ให้กับธนาคารฯ ของพนักงานแต่ละคน ถ้าอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าพนักงานมีประสิทธิภาพในการหารายได้ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราส่วนรายได้รวมต่อหัว (พนักงาน)} = \frac{\text{รายได้รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

จากวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน โดยพิจารณาเป็นรายกลุ่ม ซึ่งแบ่งตามระยะเวลาของเงินฝากและเงินกู้ยืม เป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมในการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารฯ อันมีผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารฯ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัด ซึ่งจะแสดงผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกันในแต่ละด้าน และนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนงานต่อไปในอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่นำมาวิจัยอยู่ในช่วงปี 2539-2543 ซึ่งจะขอนำเสนอผลการวิจัยเป็น 8 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 แหล่งที่มาของเงินทุน
- ส่วนที่ 2 แหล่งใช้ไปของเงินทุน
- ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของต้นทุนและผลตอบแทน
- ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุน
- ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ผลตอบแทนเงินลงทุน
- ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุน
- ส่วนที่ 7 การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายและรายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น
- ส่วนที่ 8 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์และแปลความหมายของผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของตัวเลขไว้ดังนี้

ตัวเลขในวงเล็บ คือ สัดส่วนร้อยละ

ยอดคงเหลือเฉลี่ย

กรณีเงินฝาก หมายถึง เงินฝากเฉลี่ย 12 เดือนในงวดบัญชีนั้น ๆ

กรณีเงินกู้ยืม หมายถึง (ยอดคงเหลือต้นปี + ยอดคงเหลือสิ้นปี) / 2

กรณีเงินลงทุนและเงินให้สินเชื่อ หมายถึง ยอดคงเหลือเฉลี่ย 12 เดือนในงวดบัญชีนั้น ๆ

ในการวิจัยอันดับแรกต้องทราบแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยงบดุลที่มีรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของทุน ลำดับถัดไปก็จะศึกษาองค์ประกอบของต้นทุนและผลตอบแทน จากงบกำไรขาดทุนที่มีรายการรายได้และรายจ่ายทุกประเภท

งบดุล (Balance Sheet) คือ รายงานแสดงฐานะสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง ด้านซ้ายของงบดุลจะแสดงรายการสินทรัพย์ที่กิจการเป็นเจ้าของ ซึ่งมีทั้งเงิน สิ่งของ และสิทธิเรียกร้องความเป็นเจ้าหนี้ต่อผู้อื่น ด้านขวาของงบดุลจะแสดงรายการหนี้สินและส่วนของทุน ผลรวมทางด้านสินทรัพย์กับด้านหนี้สินและส่วนของทุนจะต้องเท่ากันเสมอ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการบัญชีคู่ ซึ่งใช้วิธีลงบัญชี 2 ด้าน คือด้านลูกหนี้ และด้านเจ้าหนี้ ในจำนวนที่เท่ากัน การที่ผลรวมของสินทรัพย์เท่ากับผลรวมด้านหนี้สินและส่วนของทุน แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่มีทางเป็นไปได้ 2 ทาง คือ

1. ถ้าผลรวมด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลง ผลรวมอีกด้านหนึ่งจะเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกัน เช่น ผลรวมด้านสินทรัพย์เพิ่มอีก 1,000 บาท ผลรวมด้านหนี้สินและส่วนของทุน ก็จะเพิ่มขึ้นอีก 1,000 บาทเช่นเดียวกัน

2. การเปลี่ยนแปลงในรายการหนึ่งรายการใดหรือหลายรายการของด้านเดียวกัน จะไม่กระทบกระเทือนผลรวม ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในรายการอื่นของด้านเดียวกันชดเชยเป็นจำนวนเท่ากัน เช่น รายการหลักทรัพย์ซื้อโดยมีสัญญาขายคืนซึ่งเป็นรายการด้านสินทรัพย์เพิ่มขึ้น 500 ล้านบาท ผลรวมด้านสินทรัพย์จะไม่เปลี่ยนแปลงถ้ารายการอื่นในด้านสินทรัพย์ลดลงในจำนวนที่เท่ากัน เช่น เงินสดลดลง 500 ล้านบาท เป็นต้น

งบดุลของธนาคารออมสิน ประกอบด้วย รายการสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของทุน ซึ่งก็เหมือนกับกิจการทั่วไป แต่จะมีความแตกต่างก็คือในรายการส่วนของทุน จะไม่มีทุนเรือนหุ้น เงินทุนที่จดทะเบียนและชำระแล้ว หรือส่วนของเจ้าของเหมือนกิจการอื่น ๆ แต่ในส่วนของทุนจะมีรายการ “เงินทุนที่ได้รับพระราชทาน 100,000.00 บาท” อันเนื่องจากเมื่อเริ่มก่อตั้งธนาคารออมสินนั้น ได้รับเงินทุนพระราชทานเริ่มแรกจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 6 เป็นทุนประเดิม

ธนาคารออมสิน
งบดุล
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543

(หน่วย : ล้านบาท)

สินทรัพย์	หนี้สินและส่วนกองทุน	
เงินสด	1,990.93	เงินฝากที่เป็นเงินบาท 422,469.78
รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงิน		เงินกู้ยืมระยะยาว 2,518.79
ในประเทศ		หนี้สินอื่น 11,265.29
มีดอกเบี้ย	37,651.54	รวมหนี้สิน 436,253.86
ไม่มีดอกเบี้ย	2,781.25	
รวมรายการระหว่างธนาคารและ		ส่วนกองทุน
ตลาดเงินในประเทศ	40,432.79	เงินทุนที่ได้รับพระราชทาน 0.10
หลักทรัพย์ซื้อ โดยมีสัญญาขายคืน	22,551.00	ส่วนเกินทุนจากการบริจาค 8.02
เงินลงทุนในหลักทรัพย์		สำรองเพื่อการขยายงาน 445.04
หลักทรัพย์เพื่อการลงทุน	257,477.67	กำไรสะสม 38,069.77
บวก ค่าเผื่อการปรับมูลค่าของ		กำไร(ขาดทุน)ที่ยังไม่เกิดขึ้น
เงินลงทุน	2,749.24	จากหลักทรัพย์ 2,749.24
หัก ค่าเผื่อการค้อยค่าของเงินลงทุน	486.82	รวมส่วนกองทุน 41,272.17
รวมเงินลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิ	259,740.09	
เงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับ		
เงินให้สินเชื่อ	148,735.41	
ดอกเบี้ยค้างรับ	1,904.65	
รวมเงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับ	150,640.06	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	6,071.86	
รวมเงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับสุทธิ	144,568.20	
เงินลงทุนในบริษัทร่วม	36.89	
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	4,747.16	
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	8.37	
สินทรัพย์อื่นสุทธิ	3,450.60	
รวมสินทรัพย์	477,526.03	รวมหนี้สินและส่วนกองทุน 477,526.03

ตามงบดุลจะเห็นได้ว่าผลรวมด้านสินทรัพย์เท่ากับด้านหนี้สิน เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนกองทุน}$$

จากบุคคลสามารถศึกษาแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของธนาคารได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ด้านหนี้สินจะเป็นแหล่งที่มาของเงินทุน และด้านสินทรัพย์เป็นแหล่งใช้ไปของเงินทุน (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของธนาคารออมสิน

แหล่งใช้ไปของเงินทุน (Uses of funds)	แหล่งที่มาของเงินทุน (Source of funds)
เงินสดและเงินฝากระหว่างธนาคาร	เงินรับฝากจากลูกค้า
รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงิน	เงินกู้ยืม
หลักทรัพย์ซื้อโดยมีสัญญาขายคืน	หนี้สินอื่น
เงินลงทุนในหลักทรัพย์	ส่วนของทุน
เงินให้สินเชื่อ	
เงินลงทุนในบริษัทร่วม	
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	
สินทรัพย์อื่น	

ส่วนที่ 1 แหล่งที่มาของเงินทุน

แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารออมสิน ประกอบด้วยเงินรับฝากจากลูกค้า เงินกู้ยืม หนี้สินอื่น และส่วนของทุน (ตารางที่ 4.2)

ปี 2539 – 2543 แหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญมาจากเงินรับฝากจากลูกค้า มียอดคงเหลือเฉลี่ยสูงสุดคือ 318,052.73 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.49 ของแหล่งที่มาของเงินทุนทั้งหมด รองลงมาคือส่วนของทุนมียอดคงเหลือเฉลี่ย 31,399.91 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.74 หนี้สินอื่นมียอดคงเหลือเฉลี่ย 7,988.36 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.22 และเงินกู้ยืมมียอดคงเหลือเฉลี่ยต่ำสุดคือ 1,982.90 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.55 ของแหล่งที่มาของเงินทุนทั้งหมด การที่ธนาคารกู้ยืมเงินทั้ง ๆ ที่มีสภาพคล่องสูง เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้ธนาคารฯ ปลดปล่อยสินเชื่อแก่สถานศึกษาและวิชาชีพเอกชน จึงอุดหนุนเงินทุนโดยให้ธนาคารออมสินกู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ และให้ธนาคารออมสินออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นหลักประกัน

จากการพิจารณาแต่ละปี พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารออมสินในปี 2541 มีอัตราการเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 32.69 โดยแหล่งที่มาของเงินทุนในปี 2541 ส่วนใหญ่มาจากเงินรับ

ฝากจากลูกค้า ทั้งนี้เนื่องจากช่วงดังกล่าวเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ประชาชนมีความไม่แน่ใจในสถาบันการเงินอื่น ประกอบกับธนาคารมีการรับฝากเงินหลากหลายประเภท ได้แก่ เงินรับฝากสลากออมสินพิเศษและเงินรับฝากประเภทสงเคราะห์ชีวิต จึงทำให้ผู้ฝากมีทางเลือกในการนำเงินมาฝากไว้กับธนาคารออมสิน

ตารางที่ 4.2 แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารออมสิน

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
แหล่งที่มา ของเงินทุน						
1. เงินรับฝาก	208,938.31 (88.00)	246,979.59 (87.91)	334,094.44 (89.63)	377,781.54 (88.17)	422,469.78 (88.47)	318,052.73 (88.49)
2. เงินกู้ยืม	0.00 (0.00)	2,200.00 (0.78)	2,459.63 (0.66)	2,736.09 (0.64)	2,518.79 (0.53)	1,982.90 (0.55)
3. หนี้สินอื่น	6,230.63 (2.62)	5,966.83 (2.12)	6,648.93 (1.78)	9,830.13 (2.29)	11,265.29 (2.36)	7,988.36 (2.22)
4. ส่วนของทุน	22,273.25 (9.38)	25,786.49 (9.19)	29,555.82 (7.93)	38,111.81 (8.90)	41,272.17 (8.64)	31,399.91 (8.74)
รวม	237,442.19 (100.00)	280,932.91 (100.00)	372,758.82 (100.00)	428,459.57 (100.00)	477,526.03 (100.00)	359,423.90 (100.00)
อัตราการเพิ่ม(%)	-	18.32	32.69	14.94	11.45	19.35

ที่มา : ออมสิน, ธนาคาร รายงานกิจการประจำปี 2539-2543 กรุงเทพมหานคร 2540-2544

สรุปสาระสำคัญของแหล่งที่มาของเงินทุนได้ดังต่อไปนี้

1. เงินรับฝากจากลูกค้า ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินที่รัฐบาลค้ำประกันเงินฝาก ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการออมของประชาชนทุกกลุ่มอาชีพและอายุ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนรายย่อย จึงมีเงินฝากหลากหลายประเภท จำแนกได้ดังนี้

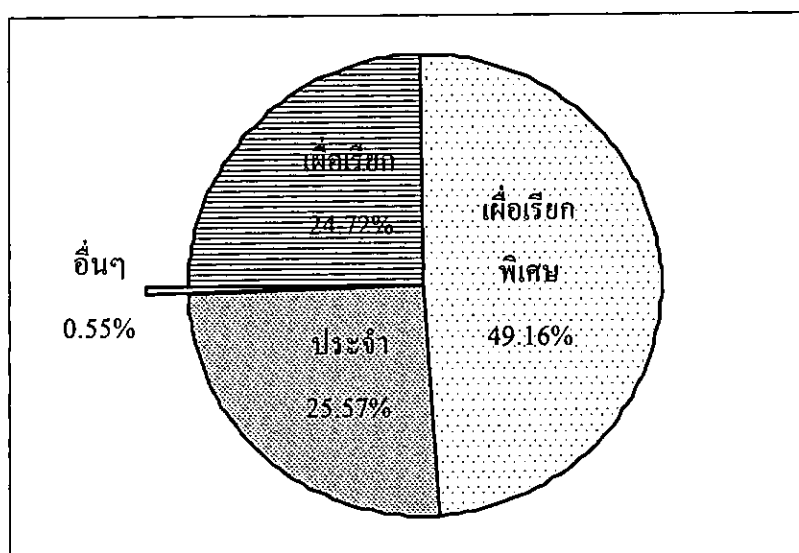
1.1 เงินรับฝากทั่วไป ได้แก่ เงินฝากเพื่อเรียก เงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ เงินฝากประจำ 3 เดือน 6 เดือน 12 เดือน เงินฝากประจำรายเดือนยกเว้นภาษี เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากที่ผู้ฝากทอดทิ้ง และเงินฝากอื่น ๆ

“เงินที่ผู้ฝากทอดทิ้ง” เป็นเงินประเภทเพื่อเรียกและประจำ 6 เดือน ซึ่งธนาคารได้แยกบัญชีไว้ต่างหาก เนื่องจากผู้ฝากไม่ได้มาติดต่อกับธนาคารออมสินตามระยะเวลาที่กำหนด

สำหรับบัญชีที่มียอดเงินต่ำกว่า 20 บาท ธนาคารจะหักไว้เป็นรายได้ค่าธรรมเนียมเงินฝากทอดทิ้งปีละ 5 บาท ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 29 (พ.ศ.2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ.2489 ว่าด้วยการรับฝากเงินออมสิน ข้อ 22

ตามตารางที่ 4.3 ในช่วงปี 2539-2543 ธนาคารออมสินมียอดเงินรับฝากคงเหลือรวมทุกประเภทเฉลี่ยจำนวน 229,112.03 ล้านบาท โดยเงินรับฝากจากลูกค้าส่วนใหญ่มาจากเงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ โดยมียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 112,636.11 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 49.16 รองลงมาตามลำดับ คือ เงินฝากประจำ มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 58,573.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 25.57 เงินฝากเผื่อเรียก มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 56,627.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 24.72 เงินที่ผู้ฝากทอดทิ้ง มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 671.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.29 และเงินฝากกระแสรายวัน มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 603.87 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.26 (ภาพที่ 4.1)

หากพิจารณาเป็นรายปีจะพบว่าในปี 2542 มีอัตราการเพิ่มสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 25.93 รองลงมาตามลำดับคือ ปี 2540 มีอัตราการเพิ่ม ร้อยละ 16.78 ปี 2541 มีอัตราการเพิ่ม ร้อยละ 13.04 และปี 2543 มีอัตราการเพิ่ม ร้อยละ 6.47 โดยเงินรับฝากรวมทุกประเภทมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 15.56

ภาพที่ 4.1 ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากทั่วไปประเภทต่างๆ ระหว่างปี 2539 – 2543

ตารางที่ 4.3 ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากทั่วไปประเภทต่าง ๆ

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภท เงินฝาก	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
เพื่อเรียก	50,006.56 (30.21)	53,863.93 (27.86)	52,110.68 (23.85)	57,904.81 (21.04)	69,249.30 (23.63)	56,627.05 (24.72)
เพื่อเรียกพิเศษ	69,595.36 (42.04)	90,768.25 (46.95)	106,788.83 (48.87)	149,566.98 (54.35)	146,461.11 (49.99)	112,636.11 (49.16)
ประจำ	44,628.29 (26.96)	47,461.24 (24.56)	58,818.44 (26.92)	66,200.11 (24.06)	75,760.20 (25.86)	58,573.66 (25.57)
กระแสรายวัน	628.93 (0.38)	523.65 (0.27)	122.10 (0.05)	853.54 (0.31)	891.15 (0.30)	603.87 (0.26)
ผู้ฝากทอดทิ้ง	679.33 (0.41)	702.24 (0.36)	679.85 (0.31)	658.46 (0.24)	636.83 (0.22)	671.34 (0.29)
รวม	165,538.47 (100.00)	193,319.31 (100.00)	218,519.90 (100.00)	275,183.90 (100.00)	292,998.59 (100.00)	229,112.03 (100.00)
อัตราการเพิ่ม	-	16.78	13.04	25.93	6.47	15.56

1.2 เงินฝากสลากออมสินและพันธบัตร ประกอบด้วย เงินฝากสลากออมสิน

พิเศษ เงินฝากสลากออมสินพิเศษ(รุ่นธน โขค) และเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ

“เงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ” เป็นการรับฝากเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา บันทึกรับบัญชีเป็นเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันรับฝาก ทุกสิ้นปีมีการเปรียบเทียบราคาตลาด เพื่อรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน

ระหว่างปี 2539-2543 ธนาคารออมสินมียอดเงินฝากสลากออมสินและพันธบัตร รวมเฉลี่ยจำนวน 48,805.42 ล้านบาท โดยเงินฝากประเภทสลากออมสินและพันธบัตรคงเหลือเฉลี่ย ส่วนใหญ่มาจากสลากออมสินพิเศษ จำนวน 47,454.61 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 97.23 รองลงมาตามลำดับ คือสลากออมสินธน โขคจำนวน 1,204.51 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.47 และพันธบัตร ช่วยชาติจำนวน 146.30 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.30 (แสดงในตารางที่ 4.4)

เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่ม ระหว่างปี 2539 – 2543 จะพบว่า เงินฝากสลากออมสินและ พันธบัตรมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 54.88 โดยในปี 2542 มีอัตราการเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 153.06 ซึ่ง สอดคล้องกับเงินฝากประเภททั่วไป และปี 2540 มีอัตราการเพิ่มต่ำสุดคือร้อยละ 14.21

ตารางที่ 4.4 ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากสลากออมสินและพันธบัตร

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทเงินฝาก	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
สลากออมสิน	19,954.44	22,499.65	29,989.36	75,629.36	89,200.24	47,454.61
พิเศษ	(100.00)	(98.73)	(97.61)	(97.27)	(97.69)	(97.23)
สลากออมสิน	0.00	290.51	614.33	1,961.31	1,951.88	1,204.51
ธนโชค	(0.00)	(1.27)	(2.00)	(2.52)	(2.14)	(2.47)
พันธบัตร	0.00	0.00	120.25	159.34	159.30	146.30
ช่วยชาติ	(0.00)	(0.00)	(0.39)	(0.21)	(0.17)	(0.30)
รวม	19,954.44	22,790.16	30,723.94	77,750.01	91,311.42	48,805.42
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
อัตราการเพิ่ม	-	14.21	34.81	153.06	17.44	54.88

1.3 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต เป็นเงินฝากที่ให้ความคุ้มครองผู้ฝากเช่นเดียวกับการประกันชีวิต ซึ่งธนาคารได้ให้บริการ 6 แบบ คือ แบบเพิ่มพูนทรัพย์ แบบร่มไทร แบบบำนาญ สงเคราะห์ แบบทุนการศึกษา แบบออมสินสะสมทรัพย์ และแบบออมสินตลอดชีพ

ช่วงปี 2539 – 2543 เงินรับฝากประเภทสงเคราะห์ชีวิต มียอดคงเหลือเฉลี่ย จำนวน 10,221.67 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 19.65 ซึ่งถ้าพิจารณารายปีจะพบว่าในปี 2541 มีอัตราการเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 21.71 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวยังอยู่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ประชาชนยังไม่มั่นใจในสถาบันการเงินอื่น ประกอบกับลูกค้าได้พิจารณาแล้วว่า เงินฝากประเภทนี้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่า เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับนอกจากจะเป็นเงินต้นรวมดอกเบี้ยแล้ว ยังได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับการประกันชีวิตอีกด้วย (แสดงในตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินรับฝากสงเคราะห์ชีวิต

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภท	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
เงินฝาก						
สงเคราะห์ชีวิต	6,898.86	8,201.91	9,982.45	11,887.21	14,137.90	10,221.67
อัตราการเพิ่ม	-	18.89	21.71	19.08	18.93	19.65

2. เงินกู้ยืม ธนาคารออมสินกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อดำเนินการโครงการตามมติคณะรัฐมนตรี โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารออมสินเป็นผู้ออกและกระทรวงการคลังเป็นผู้รับอาวัล ดังนี้

2.1 โครงการจัดตั้งสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพเอกชน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2538 เพื่อให้กู้ยืมแก่นิติบุคคล เอกชน ผู้ประกอบกิจการจัดตั้งสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพเอกชน ในวงเงินอนุมัติ 10,000 ล้านบาท โดยธนาคารออมสิน ในฐานะผู้กู้เงิน ต้องวางหลักประกันเป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี กำหนดเวลาชำระหนี้ไม่เกิน 5 ปี

2.2 โครงการฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (สินเชื่อกะ 9%) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2540 เพื่อให้ประชาชนกู้ยืม เช่าซื้อที่อยู่อาศัย ในวงเงินอนุมัติ 2,500 ล้านบาท โดยธนาคารออมสิน ในฐานะผู้กู้เงิน ต้องวางหลักประกันเป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.1 ต่อปี กำหนดเวลาชำระหนี้ไม่เกิน 5 ปี

โดยตั้งแต่ปี 2540 – 2543 เงินกู้ยืมมียอดคงเหลือเฉลี่ย จำนวน 2,163.78 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 41.48 ซึ่งถ้าพิจารณาเป็นรายปีจะพบว่าในปี 2541 มีอัตราการเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 111.80 เนื่องจากเป็นสินเชื่อกะ 9 % ตามนโยบายรัฐบาลที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมลดลงถึงร้อยละ 9 % ประชาชนมีความต้องการกู้เงินเป็นจำนวนมาก ในปี 2542 อัตราการขยายตัวลดลงเหลือ ร้อยละ 11.50 และร้อยละ 1.13 ในปี 2543 ตามลำดับ เนื่องจากความต้องการกู้เงินลดลง (แสดงในตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินกู้ยืม

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภท	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
เงินกู้ยืม	-	1,100.00	2,329.82	2,597.86	2,627.44	2,163.78
อัตราการเพิ่ม(ลด)	-	-	111.80	11.50	1.13	41.48

3. หนี้สินอื่น ประกอบด้วย เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 ดอกเบี้ยเงินฝากค้างจ่าย เงินรางวัลสลากออมสินค้างจ่าย เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตค้างจ่าย ดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาวค้างจ่าย เงินบำเหน็จรางวัลค้างจ่าย เงินค้างจ่ายอื่นๆ รอโอนเข้าหนี้ เจ้าหนี้อื่นรอโอนเงินฝาก เจ้าหนี้รอการปรับปรุง เงินทุนเลี้ยงชีพของพนักงานธนาคารออมสินประเภท 2 – 5

เงินค้ำจ่ายประเภทต่าง ๆ เป็นภาระผูกพันที่ธนาคารออมสินจะต้องจ่ายออกไป ส่วนเงินทุนเลี้ยงชีพของพนักงานธนาคารออมสินประเภท 2 – 5 เป็นเงินที่ธนาคารฯ จ่ายสมทบใน อัตราร้อยละ 12 ของเงินเดือนพนักงาน เพื่อสมทบเข้าบัญชีสำรองจ่ายเงินบำเหน็จ บำนาญ โดย บันทึกลงเป็นค่าใช้จ่ายทุกเดือน รายการดังกล่าวไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยออกไป จึงเป็นแหล่งเงินทุนที่ไม่มี ต้นทุน ในที่นี้จึงไม่นำมาวิเคราะห์ต้นทุน

“เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1” เป็นเงินประกันตัวในการทำงานของพนักงานธนาคาร ออมสิน เพื่อประกันความเสียหายกับธนาคารเป็นเงินสตรายละ 50,000 บาท โดยจ่ายเป็นเงินสด หรือหักจากเงินเดือนร้อยละ 5 ทุกเดือนก็ได้ ธนาคารจ่ายดอกเบี้ยด้วยอัตราดอกเบี้ยเท่าเงินฝาก ประจำ 12 เดือน โดยตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 384.01 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.80 และมีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลมาจากการ ที่ธนาคารได้ปรับปรุง โครงสร้างองค์กร และปรับลดจำนวนพนักงานให้เหมาะสมกับปริมาณงาน

ตารางที่ 4.7 ยอดคงเหลือเฉลี่ยเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภท	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1	326.41	366.93	396.63	406.48	423.60	384.01
อัตราการเพิ่ม(ลด)	-	12.42	8.09	2.49	4.21	6.80

4. ส่วนของทุน แสดงถึงเงินกองทุนของธนาคาร ประกอบด้วย เงินทุนที่ได้รับพระราชทาน ส่วนเกินทุนจากการบริจาค สำรองเพื่อการขยายงาน และกำไรสะสม และอีกส่วนคือ กำไร(ขาดทุน)ที่ยังไม่เกิดจากหลักทรัพย์ (ตารางที่ 4.8)

โดยตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ส่วนของทุนมียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 33,543.35 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.91 โดยส่วนของทุนส่วนใหญ่มาจากกำไรสะสมเฉลี่ย จำนวน 29,274.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 87.27 รองลงมาคือกำไรสุทธิประจำปี (เฉลี่ย 3 ปี เนื่องจากในปี 2542 มีการเปลี่ยนแปลงการแสดงผลการกำไรสุทธิในส่วนของทุน จึงไม่ปรากฏยอด กำไรสุทธิประจำปี 2542-2543) จำนวน 4,468.56 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 13.32

ถ้าพิจารณาแต่ละปี พบว่าในปี 2542 มีอัตราเพิ่มสูงสุดคือร้อยละ 28.95 อันเป็นผล มาจากยอดกำไรสะสมกันมาหลายปี และแม้ในปี 2542 นี้ธนาคารฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการแสดงผล การกำไรสุทธิประจำปี ธนาคารฯ ก็ยังมีกำไรสุทธิที่ยังไม่เกิดจากหลักทรัพย์เพื่อการลงทุน แต่ ในปี 2539-2541 ธนาคารฯ เกิดขาดทุนสุทธิที่ยังไม่เกิดจากหลักทรัพย์เพื่อการลงทุน

ตารางที่ 4.8 ยอดคงเหลือเฉลี่ยส่วนของทุน

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภท	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
เงินทุนที่ได้รับพระราชทาน	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10
	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.00)
ส่วนเกินทุนจากการบริจาค	6.26	6.26	6.26	8.01	8.02	6.96
	(0.03)	(0.02)	(0.02)	(0.02)	(0.02)	(0.02)
สำรองเพื่อขยายงาน	-	-	-	-	445.04	445.04
	-	-	-	-	(1.08)	(1.33)
กำไรสะสม	21,413.48	23,891.39	29,535.44	33,463.79	38,069.77	29,274.77
	(96.14)	(92.65)	(99.93)	(87.80)	(92.24)	(87.27)
กำไรสุทธิประจำปี	2,754.74	6,242.75	4,408.20	-	-	4,468.56
	(12.37)	(24.21)	(14.91)	-	-	(13.32)
กำไร / ขาดทุนสุทธิที่ยังไม่เกิด	(1,901.33)	(4,354.01)	(4,394.18)	4,639.91	2,749.23	-652.08
จากหลักทรัพย์เพื่อการลงทุน	(-8.54)	(-16.88)	(-14.86)	(12.18)	(6.66)	(-1.94)
รวมส่วนของทุน	22,273.25	25,786.49	29,555.82	38,111.81	41,272.16	33,543.35
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
อัตราการเพิ่ม(ลด)	-	15.77	14.62	28.95	8.29	16.91

ส่วนที่ 2 แหล่งใช้ไปของเงินทุน

แหล่งใช้ไปของเงินทุนของธนาคารออมสิน ประกอบด้วยเงินสดและเงินฝากธนาคาร รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงิน หลักทรัพย์ซื้อโดยมีสัญญาขายคืน เงินลงทุนในหลักทรัพย์ เงินให้สินเชื่อและคอกเบี้ยค้างรับ เงินลงทุนในบริษัทร่วม ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ และสินทรัพย์อื่น (ตารางที่ 4.9)

โดยตั้งแต่ปี 2539 – 2543 แหล่งใช้ไปของเงินทุนของธนาคารออมสิน มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 359,446.63 ล้านบาท มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 19.35 โดยแหล่งใช้ไปที่สำคัญที่สุด คือ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 144,243.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.13 รองลงมาคือเงินให้สินเชื่อและคอกเบี้ยค้างรับ มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 118,350.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 32.93 และรายการระหว่างธนาคารและตลาดเงิน มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 54,307.59 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.11

ตารางที่ 4.9 แหล่งใช้ไปของเงินทุนของธนาคารออมสิน

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
แหล่งใช้ไป ของเงินทุน						
เงินสดและ เงินฝากธนาคาร	13,307.86 (5.60)	1,976.72 (0.70)	2,158.11 (0.58)	2,241.85 (0.52)	1,990.93 (0.42)	4,335.09 (1.21)
รายการระหว่างธนาคาร และตลาดเงิน	65,862.00 (27.74)	57,314.65 (20.40)	56,777.51 (15.23)	51,151.01 (11.94)	40,432.79 (8.47)	54,307.59 (15.11)
หลักทรัพย์ชื่อโดยมีสัญญา ขายคืน	2,070.00 (0.87)	32,275.26 (11.49)	71,715.00 (19.24)	18,440.00 (4.30)	22,551.00 (4.72)	29,410.25 (8.18)
เงินลงทุนในหลักทรัพย์	86,297.92 (36.34)	64,707.70 (23.03)	91,107.62 (24.44)	219,366.63 (51.20)	259,740.09 (54.39)	144,243.99 (40.13)
เงินให้สินเชื่อและ ดอกเบี้ยค้างรับ	56,516.26 (23.80)	118,342.38 (42.12)	144,283.92 (38.71)	128,041.39 (29.88)	144,568.20 (30.27)	118,350.43 (32.93)
เงินลงทุนในบริษัทร่วม	- -	- -	- -	38.85 (0.01)	36.89 (0.01)	37.87 (0.01)
ที่ดิน อาคาร และ อุปกรณ์สุทธิ	3,194.28 (1.35)	3,529.62 (1.26)	3,960.24 (1.06)	4,115.58 (0.96)	4,747.16 (0.99)	3,909.38 (1.09)
สินทรัพย์อื่น	10,193.87 (4.30)	2,786.59 (1.00)	2,756.43 (0.74)	5,064.27 (1.19)	3,458.97 (0.73)	4,852.03 (1.34)
รวม	237,442.19 (100.00)	280,932.92 (100.00)	372,758.83 (100.00)	428,459.58 (100.00)	477,526.03 (100.00)	359,446.63 (100.00)
อัตราการเพิ่ม(%)	-	18.32	32.69	14.94	11.45	19.35

ที่มา : ออมสิน, ธนาคาร รายงานกิจการประจำปี 2539 - 2543 กรุงเทพมหานคร 2540 - 2544

เมื่อพิจารณาข้อมูลเป็นรายปี พบว่า อัตราการเพิ่มของแหล่งใช้ไปของเงินทุนปี 2541 มีอัตราเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 32.69 ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของแหล่งที่มาของเงินทุน โดยใช้ไปมากที่สุดตามลำดับในแหล่งต่าง ๆ ดังนี้ เงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับ คิดเป็นร้อยละ 38.71 เงินลงทุนในหลักทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 24.44 หลักทรัพย์ชื่อโดยมีสัญญาขายคืน คิดเป็นร้อยละ 19.24 แต่ในปี 2542 - 2543 ธนาคารฯ เปลี่ยนนโยบายการลงทุน โดยใช้ไปในเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นยังมีรายการเงินลงทุนในบริษัทร่วม เนื่องจากในปี 2535 ธนาคารลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมธนาชาติจำกัด ในสัดส่วนร้อยละ 25 จำนวน

เงิน 25.00 ล้านบาท และตามมาตรฐานฉบับที่ 45 เรื่อง "การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทร่วม" กำหนดให้ผู้ลงทุนที่ถือหุ้นในส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 20 และมีใช้เพื่อค้าให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าว สำหรับงบการเงินที่มีรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2543 เป็นต้นไป

สรุปสาระสำคัญของแหล่งใช้ไปของเงินทุนได้ดังต่อไปนี้

1. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

เงินสดและเงินฝากธนาคารประกอบด้วย เงินสดในมือ เงินฝากธนาคารกระแสรายวัน เงินโอนระหว่างสำนักงาน เซ็ครอเรียกเก็บ เซ็ครอเข้าบัญชีผู้ฝาก และเช็คสำนักหักบัญชี เงินสดเป็นการดำรงเงินสดในมือเพื่อรักษาสภาพคล่องให้เพียงพอที่จะจ่ายคืนแก่ผู้ฝากเมื่อทวงถามได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันมีการนำเงินสดบางส่วนฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถเรียกคืนเมื่อต้องการได้ และยังเป็นประโยชน์ในการโอนเงินระหว่างสำนักงานใหญ่กับสาขาอีกด้วย โดยตั้งแต่ปี 2539-2543 เงินสดและเงินฝากธนาคารคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 4,335.09 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของการใช้ไปของเงินทุนทั้งหมด ถ้าพิจารณาแต่ละปีจะพบว่า ในปี 2539 มีสัดส่วนการถือเงินสดและเงินฝากธนาคารร้อยละ 5.60 มากกว่าปีอื่นๆ

2. รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงิน

รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงินเป็นการกู้เงินระหว่างธนาคาร โดยตั้งแต่ปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 54,307.59 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.11 ของการใช้ไปของเงินทุนทั้งหมด ถ้าพิจารณาแต่ละปีจะพบว่า ในปี 2539 มีการลงทุนในเงินกู้ระหว่างธนาคารสูงสุดมียอดเงินให้กู้จำนวน 65,862.00 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.74 รองลงมาคือปี 2540 มียอดเงินให้กู้จำนวน 57,314.65 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20.40 เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวสถาบันการเงินอื่นๆขาดสภาพคล่อง จึงเป็นช่องทางการลงทุนของธนาคารออมสิน

3. หลักทรัพย์ซื้อโดยมีสัญญาขายคืน

หลักทรัพย์ซื้อโดยมีสัญญาขายคืนเป็นพันธบัตรที่ซื้อทางโทรศัพท์ โดยมีธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการ โดยตั้งแต่ปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 29,410.25 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.18 ของการใช้ไปของเงินทุนทั้งหมด ถ้าพิจารณาแต่ละปีจะพบว่า ในปี 2541 มีการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ซื้อโดยมีสัญญาขายคืนสูงสุดมียอดเงินลงทุนจำนวน 71,715.00 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.24 รองลงมาคือปี 2540 มียอดเงินลงทุนจำนวน 32,275.26 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.49 เนื่องจาก ช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้สถาบันการเงินหลายแห่งยังคงอยู่ในสภาวะขาดสภาพคล่องจำนวนมาก จึงเป็นช่องทางการลงทุนของธนาคารออมสิน

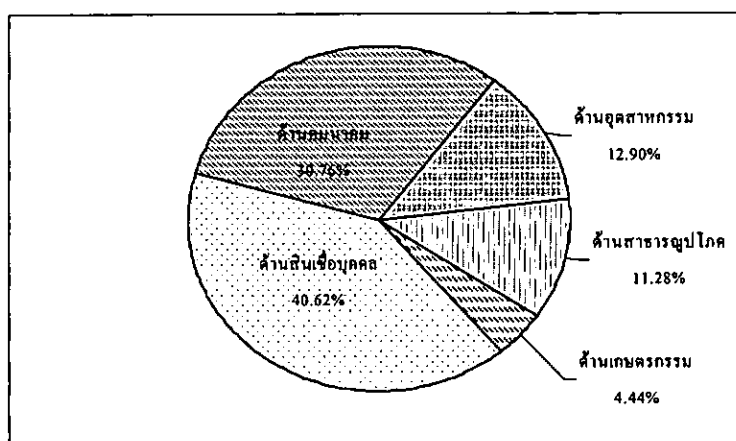
4. เงินลงทุนในหลักทรัพย์

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ปัจจุบันเป็นแหล่งใช้ไปของเงินทุนที่สำคัญที่สุด ประกอบด้วย ตัวสัญญาใช้เงิน พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย หุ้นสามัญ หน่วยลงทุน หุ้นกู้ ตั๋วเงินและอื่น ๆ แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่ถือไว้จนครบกำหนดเพื่อรับผลตอบแทนดอกเบี้ย อีกส่วนหนึ่งคือมีไว้เพื่อขายทำกำไร โดยตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เงินลงทุนในหลักทรัพย์มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวน 144,243.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.13 ของการใช้ไปของเงินทุนทั้งหมด หากพิจารณาแต่ละปีจะพบว่า ในปี 2543 มียอดเงินลงทุนจำนวน 259,740.09 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.39 รองลงมาคือปี 2542 มียอดเงินลงทุนจำนวน 219,366.63 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.20 การที่ธนาคารฯ นำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธนาคารออมสินคือการระดมเงินออมจากรายย่อย เพื่อให้รัฐบาลกู้ยืมนำไปพัฒนาประเทศ

5. เงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับสุทธิ

เงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับสุทธิเป็นแหล่งใช้ไปของเงินทุนที่สำคัญรองลงมาจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ประกอบด้วย เงินให้สินเชื่อประเภทเงินให้กู้ยืม และเบิกเกินบัญชีสุทธิแก่หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และสินเชื่อบุคคล

การให้สินเชื่อของธนาคารออมสินถือเป็นภารกิจที่สำคัญ ตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของแผนวิสาหกิจ ธนาคารฯ จึงมีการให้สินเชื่อหลากหลาย เพื่อให้สามารถรองรับต่อความต้องการของลูกค้าประชาชนและผู้ประกอบการทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อรายย่อย โดยเงินให้กู้ยืมระหว่างปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ยจำนวนเงิน 118,350.43 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.93 ของการใช้ไปของเงินทุนทั้งหมด หากพิจารณาแต่ละปีจะพบว่าในปี 2543 มียอดเงินให้สินเชื่อสูงสุดเป็นจำนวน 144,568.20 ล้านบาท รองลงมาคือปี 2541 และปี 2542 มียอดเงินให้สินเชื่อจำนวน 144,283.92 ล้านบาท และ 128,041.39 ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2 สัดส่วนเงินให้กู้ยืมเฉลี่ย ระหว่างปี 2539 – 2543 แยกตามวัตถุประสงค์

จากภาพที่ 4.2 สัดส่วนเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยแยกตามวัตถุประสงค์ พบว่ามีสัดส่วนการกู้ยืมด้านสินเชื่อบุคคลสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 40.62 รองลงมาตามลำดับ คือ การกู้ยืมด้านคมนาคม ด้านอุตสาหกรรม ด้านสาธารณูปโภค และด้านเกษตรกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 30.76, 12.90, 11.28 และ 4.44 ของยอดเงินให้กู้ยืมคงเหลือเฉลี่ย

6. เงินลงทุนในบริษัทร่วม

ธนาคารออมสินมีเงินลงทุนหุ้นสามัญจำนวนที่มากพอควร ในปี 2539 – 2541 ไม่ได้แสดงหัวข้อเงินลงทุนในบริษัทร่วมเนื่องจากยังไม่มีข้อกำหนด และธนาคารมิได้มีนโยบายในการเข้าไปมีส่วนบริหารจัดการในกิจการอื่นๆ แต่ระหว่างปี 2542 – 2543 มียอดเงินลงทุนในบริษัทร่วมจำนวนเงิน 38.87 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.01 ของการใช้จ่ายของเงินทุนทั้งหมด เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงการแสดงรายการในงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 45

7. ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ประกอบด้วยที่ดิน อาคารสำนักงาน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนสินทรัพย์ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ โดยในปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 3,909.38 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.09 ของการใช้จ่ายของเงินทุนทั้งหมด

8. สินทรัพย์อื่น

สินทรัพย์อื่นประกอบด้วยดอกเบี้ยค้างรับ รายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า พัสด คงเหลือและอื่นๆ โดยในปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 4,852.03 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.34 ของการใช้จ่ายของเงินทุนทั้งหมด

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของต้นทุนและผลตอบแทน

ในการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสินนั้น เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์ห้วงบุคคล เพื่อทราบแหล่งที่มาและใช้จ่ายของเงินทุนพร้อมทั้งโครงสร้างของเงินทุนแล้ว ลำดับถัดไปก็จะเป็นการง่ายขึ้นที่จะศึกษาองค์ประกอบของต้นทุนและผลตอบแทนมีอะไรบ้าง ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยงบกำไรขาดทุนที่มีรายการแสดงรายได้และรายจ่ายทุกประเภท โดยเราต้องมาวิเคราะห์เพื่อจำแนกว่า รายจ่ายประเภทใดที่เป็นองค์ประกอบของต้นทุน และรายได้ประเภทใดที่เป็นองค์ประกอบของผลตอบแทน และรายการใดที่ไม่ใช่ขององค์ประกอบของต้นทุน ซึ่งก็คือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้ประเภทใดที่ไม่ใช่ขององค์ประกอบของผลตอบแทน ซึ่งก็คือรายได้ อื่น ๆ นั่นเอง

งบกำไรขาดทุน (Profit and Loss statement) เป็นรายงานแสดงผลการดำเนินงานของกิจการในงวดบัญชีหนึ่ง ๆ โดยปกติจะใช้เวลา 1 ปีเป็นเกณฑ์ โดยจะแสดงยอดเปรียบเทียบระหว่างรายได้และรายจ่าย ถ้ารายได้สูงกว่ารายจ่ายจะได้ผลลัพธ์เป็นกำไรสุทธิ ในทางตรงกันข้ามเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วยอดรวมรายจ่ายสูงกว่ารายได้จะเกิดขาดทุนสุทธิ โดยทั้งรายได้และรายจ่ายจะแตกต่างกันในแต่ละกิจการ สำหรับธนาคารออมสินรายได้แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆคือ ได้แก่ รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล และรายได้ที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย ส่วนค่าใช้จ่ายก็แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆเช่นกันคือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินรางวัลสลากออมสิน และค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย

ธนาคารออมสิน งบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2543		หน่วย : ล้านบาท
รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล		
เงินให้สินเชื่อ		10,672.19
รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงิน		1,888.83
หลักทรัพย์รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ		12,717.12
หลักทรัพย์อื่น		1,209.87
รวมรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล		26,488.01
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินรางวัลสลากออมสิน		
ดอกเบี้ยเงินฝาก		10,130.55
ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระยะยาว		21.08
เงินรางวัลสลากออมสิน		3,371.75
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินรางวัล		13,523.38
รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลสุทธิ		12,964.63
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ		2,514.81
รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลสุทธิหักหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ		10,449.82
รายได้ที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย		
ค่าธรรมเนียมและบริการ		188.53

กำไรจากการขายเงินลงทุนในหลักทรัพย์	2,538.73
รายได้อื่น	368.98
รายได้จากเงินลงทุนในบริษัทร่วม	5.53
รวมรายได้ที่มีโชคดอกเบี้ย	3,101.77
ค่าใช้จ่ายที่มีโชคดอกเบี้ย	
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน	3,081.33
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์	1,105.34
ค่าธรรมเนียมและบริการ	54.60
ค่าตอบแทนกรรมการ	1.26
เงินบำเหน็จรางวัลกรรมการและพนักงาน	809.00
ขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์	42.15
ขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุน	36.82
ค่าใช้จ่ายอื่น	255.80
รวมค่าใช้จ่ายที่มีโชคดอกเบี้ย	5,386.30
กำไรสุทธิ	8,165.29

จากงบกำไรขาดทุนและรายละเอียดประกอบงบการเงิน เราสามารถจำแนกประเภทของรายได้และค่าใช้จ่ายได้ดังนี้

1. รายจ่ายต้นทุน เป็นดอกเบี้ยจ่ายที่เกิดจากแหล่งที่มาของเงินทุนประเภทต่าง ๆ โดยตรง สามารถระบุได้ว่าเกิดจากแหล่งที่มาของเงินทุนประเภทใด ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืม และดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัลสลากออมสินพิเศษ
2. รายได้ผลตอบแทน เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากแหล่งใช้ไปของเงินทุนประเภทต่าง ๆ สามารถระบุได้ว่าเกิดจากแหล่งใช้ไปของเงินทุนประเภทใด ได้แก่ ดอกเบี้ยและเงินปันผลรับจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ และดอกเบี้ยรับจากเงินให้สินเชื่อ
3. รายจ่ายอื่น เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ เช่น เงินเดือน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หนี้สูญ ค่าเสื่อมราคา เป็นต้น
4. รายได้อื่น เป็นรายได้ที่ไม่ได้เป็นรายได้หลัก เป็นรายได้ที่เป็นผลพวงจากการดำเนินงาน เช่น ค่าธรรมเนียม หนี้สูญรับคืน และค่ารักษาบัญชีทอคทั้ง เป็นต้น

รายจ่ายต้นทุน ถือเป็นองค์ประกอบของต้นทุน และรายได้ผลตอบแทน ถือเป็นองค์ประกอบของผลตอบแทน ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนนั้น ก็เพื่อศึกษาส่วนต่าง (Spread) ของต้นทุนและผลตอบแทน ว่าส่วนต่างนั้นเพียงพอที่จะครอบคลุมรายได้และรายจ่ายดำเนินงานหรือไม่ โดยจะมีการวิเคราะห์เพิ่มเติมในส่วนของกำไรค่าใช้จ่าย และรายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น

ตารางที่ 4.10 องค์ประกอบต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน

องค์ประกอบต้นทุน	องค์ประกอบผลตอบแทน
<u>ระยะสั้น</u>	<u>ระยะสั้น</u>
1. ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากเพื่อเรียก	1. ดอกเบี้ยรับรายการระหว่างธนาคาร
2. ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากกระแสรายวัน	2. ดอกเบี้ยรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์
3. ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ	3. ดอกเบี้ยรับเงินให้สินเชื่อ
4. ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากประจำ	
<u>ระยะปานกลาง</u>	<u>ระยะปานกลาง</u>
1. ดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัลสลากออมสินพิเศษ	1. ดอกเบี้ยรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์
2. ดอกเบี้ยจ่าย เงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ	2. ดอกเบี้ยรับเงินให้สินเชื่อ
3. ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืม	
<u>ระยะยาว</u>	<u>ระยะยาว</u>
1. ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต	1. เงินปันผลและดอกเบี้ยรับเงินลงทุน
2. ดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัลสลากออมสินพิเศษรุ่นธน โขศ	ในหลักทรัพย์
3. ดอกเบี้ยจ่ายเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1	2. ดอกเบี้ยรับเงินให้สินเชื่อ

จากตารางที่ 4.10 สามารถสรุปได้ดังนี้

“ต้นทุนของธนาคารออมสิน” หมายถึง ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากทุกประเภท เงินรางวัลสลากออมสินและดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืมระยะยาว ที่ธนาคารออมสินต้องจ่ายให้กับแหล่งที่มาของเงินทุนประเภทต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในด้านหนี้สินของงบดุล

“ผลตอบแทนของธนาคารออมสิน” หมายถึง ดอกเบี้ยรับและเงินปันผลรับที่ธนาคารออมสินได้รับ จากการลงทุนแสวงหาผลประโยชน์ตามที่ปรากฏในแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนประเภทต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในด้านสินทรัพย์ของงบดุล

ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสินในครั้งนี จะไม่พิจารณาบางรายการดังนี้คือ

ด้านหนี้สินในงบดุลของธนาคารออมสิน ที่เป็นหนี้สินอื่นอันประกอบด้วย รายการค้างจ่ายและรายการรับล่วงหน้า นั้น ไม่มีการจ่ายผลตอบแทนออกไป ส่วนของทุนของธนาคารซึ่งประกอบด้วย เงินทุนที่ได้รับพระราชทาน ส่วนเกินทุนจากการบริจาค สำรองเพื่อการขยายงาน กำไรสะสม และกำไร(ขาดทุน)ที่ยังไม่เกิดขึ้นจากหลักทรัพย์นั้น ก็ไม่ต้องจ่ายผลตอบแทนออกไป เช่นเดียวกัน เงินที่ไม่ได้จ่ายผลตอบแทนออกไปนั้น สามารถนำมาลงทุนหาผลประโยชน์ทำให้ได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น หนี้สินอื่นและส่วนของทุนจึงมีเพียงต้นทุนของการเสียโอกาส (Opportunity Cost) ที่สูญหายไปจากการเลือกลงทุนโครงการใดโครงการหนึ่ง โดยละทิ้งโครงการอื่น เป็นต้นทุนที่ไม่ได้นำไปบันทึกบัญชี จึงไม่ได้แสดงในรูปตัวเงิน ดังนั้น การวิเคราะห์ต้นทุนจึงพิจารณาเฉพาะดอกเบี้ยและเงินรางวัลจ่ายเงินฝากที่เป็นเงินบาท ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืมระยะยาว และดอกเบี้ยจ่ายเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 เท่านั้น

ด้านสินทรัพย์ในงบดุลของธนาคารออมสิน ที่เป็นสินทรัพย์อื่นอันประกอบด้วยดอกเบี้ยค้างรับ ลูกหนี้ที่มีได้เกิดจากการให้สินเชื่อ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า พัสดุคงเหลือและลูกหนี้สินเชื่อรอปรับบัญชีนั้น เป็นรายการที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับรายรับ จึงไม่ได้นำมาพิจารณาในการวิเคราะห์ผลตอบแทน

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุน

ในการวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนได้จัดแบ่งเงินทุนเป็น 3 กลุ่ม ตามระยะเวลา กล่าวคือ ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

1. วิเคราะห์ต้นทุนระยะสั้น

1.1 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากประเภทเพื่อเรียก

จากตารางที่ 4.11 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายไม่ได้มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน แต่ยอดเงินฝากคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราต้นทุนเงินฝากประเภทเพื่อเรียกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อเรียกเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว สามารถปรับได้ทันทีตามภาวะตลาด ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลใช้นโยบายการเงินโดยลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากจึงมีแนวโน้มลดลงใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทเพื่อเรียกของธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 4.11 ดัชนีเงินฝากประเภทเพื่อเรียก

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ดัชนีเงินฝาก (%) [(1) / (2)] x 100
2539	2,542.70	50,006.56	5.08
2540	2,686.73	53,863.93	4.99
2541	2,536.20	52,110.68	4.87
2542	2,117.63	57,904.81	3.66
2543	1,534.36	69,249.30	2.22

1.2 วิเคราะห์ดัชนีเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษ

จากตารางที่ 4.12 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายและยอดคงเหลือเฉลี่ยไม่ได้มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน ดอกเบี้ยจ่ายไม่ได้มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน ขณะที่ยอดเงินฝากคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ผู้ฝากนิยมฝากเงินเพื่อเรียกพิเศษเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษสูงกว่าเงินฝากประเภทเพื่อเรียก(ตารางที่ 4.13) และไม่หักภาษีที่จ่ายประกอบกับเงื่อนไขในการฝากถอนเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษมีข้อกำหนดมากกว่ากล่าวคือฝากถอนครั้งละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ยกเว้นการถอนดอกเบี้ย โดยแต่ละเดือนหากถอนเกินกว่า 1 ครั้งต้องเสียค่าธรรมเนียมร้อยละ 1 ของจำนวนเงินที่ถอน แต่ไม่ต่ำกว่า 500 บาท จึงทำให้ยอดเงินฝากเฉลี่ยประเภทเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงในปี 2543 แต่ทั้งนี้ดัชนีเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากรัฐบาลใช้นโยบายการเงินโดยลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.12 ดัชนีเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษ

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ดัชนีเงินฝาก(%) [(1) / (2)] x 100
2539	5,957.02	69,595.36	8.56
2540	7,737.39	90,768.25	8.52
2541	8,883.70	106,788.83	8.32
2542	6,304.75	149,566.98	4.22
2543	4,206.45	146,461.11	2.87

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทเผื่อเรียก(ออมทรัพย์)และเผื่อเรียกพิเศษ
(หน่วย : ร้อยละต่อปี)

พ.ศ.	อัตราดอกเบี้ย		
	เผื่อเรียก	เผื่อเรียกพิเศษ	ผลต่าง
2539	5.08	8.56	3.48
2540	4.99	8.52	3.53
2541	4.87	8.32	3.45
2542	3.66	4.22	0.56
2543	2.22	2.87	0.65

1.3 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากประเภทกระแสรายวัน

เงินฝากประเภทกระแสรายวันของธนาคารออมสินมีการจ่ายดอกเบี้ย เนื่องจากธนาคารออมสินต้องการให้มีการใช้เช็คอย่างแพร่หลาย จึงมีการจ่ายดอกเบี้ยเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทเผื่อเรียกเพื่อเป็นการจูงใจผู้ฝากโดยมีเงื่อนไขคือ ต้องมีเงินคงค้างในบัญชีไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท และจ่ายเช็คไม่เกินเดือนละ 10 ฉบับ จากตารางที่ 4.14 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่าย เงินฝากคงเหลือเฉลี่ย และอัตราต้นทุน ไม่ได้มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน เนื่องจากมีเงื่อนไขในการคำนวณดอกเบี้ยดังกล่าวข้างต้น

ตารางที่ 4.14 ต้นทุนเงินฝากประเภทกระแสรายวัน

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก	เงินฝากเฉลี่ย	ต้นทุนเงินฝาก (%)
	(1)	(2)	[(1) / (2)] x 100
2539	3.51	628.93	0.56
2540	6.71	523.65	1.28
2541	4.07	122.10	3.33
2542	3.78	853.54	0.44
2543	3.76	891.15	0.42

1.4 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากประเภทประจำ

จากตารางที่ 4.15 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายไม่ได้มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน แต่ยอดเงินฝากคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราต้นทุนเงินฝากประเภทประจำปรับตัวลดลงตั้งแต่ปี 2542 ซึ่งเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจ

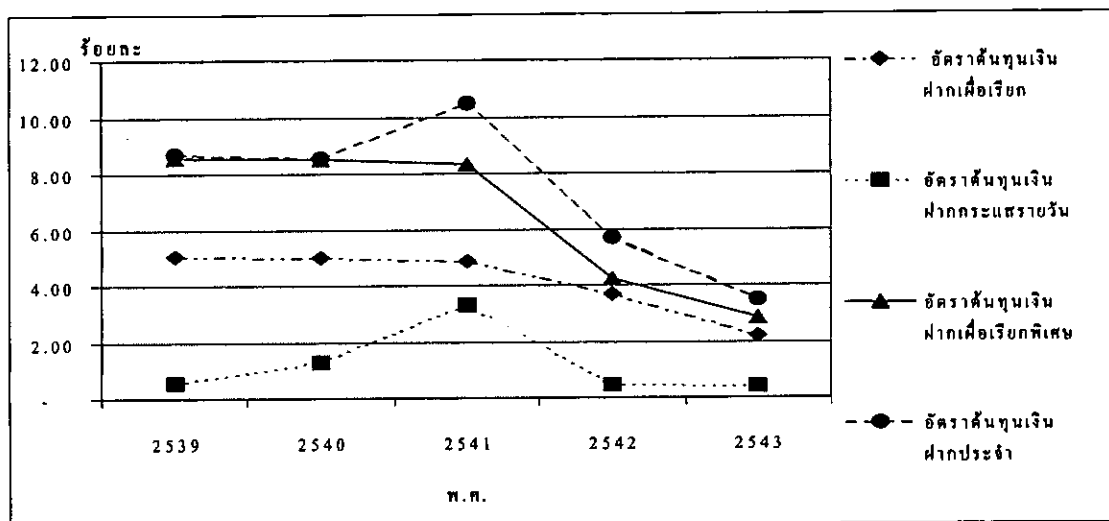
ตารางที่ 4.15 ต้นทุนเงินฝากประเภทประจำ

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินฝาก(%) [(1) / (2)] x 100
2539	3,872.95	44,628.29	8.68
2540	4,060.93	47,461.24	8.56
2541	6,160.24	58,818.44	10.47
2542	3,784.66	66,200.11	5.72
2543	2,653.43	75,760.20	3.50

1.5 วิเคราะห์อัตราต้นทุนระยะสั้น

ตามภาพที่ 4.3 ระหว่างปี 2539 ถึงปี 2543 อัตราต้นทุนเงินฝากประจำสูงสุด รองลงมาคืออัตราต้นทุนเงินฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษ เพื่อเรียก และกระแสรายวัน ตามลำดับ เนื่องจากการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ไม่เป็นไปในทันทีทันใด เนื่องจากมีเงื่อนไขเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งโดยรวมแล้วต้นทุนระยะสั้นมีแนวโน้มลดลง

ภาพที่ 4.3 อัตราต้นทุนระยะสั้น

2. วิเคราะห์ต้นทุนระยะปานกลาง

2.1 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากสลากออมสินพิเศษ ประเภท 3 ปี

จากตารางที่ 4.16 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายและเงินฝากคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่อัตราต้นทุนเงินฝากสลากออมสินพิเศษปรับตัวลดลงตั้งแต่ปี 2542 ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากสลากออมสินพิเศษจะคงที่ในช่วงเวลา 3 ปี แต่ภาวะอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลง ธนาคารจึงมีการปรับลดจำนวนครั้งในการหมุนรางวัลจึงทำให้อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงสอดคล้องกับภาวะอัตราดอกเบี้ยทั่วไป

ตารางที่ 4.16 ต้นทุนเงินฝากเงินฝากสลากออมสินพิเศษ ประเภท 3 ปี

พ.ศ.	(หน่วย : ล้านบาท)		
	ดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัลเงินฝาก (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินฝาก (%) [(1) / (2)] x 100
2539	1,550.29	19,954.44	7.77
2540	1,739.63	22,499.65	7.73
2541	2,648.58	29,989.36	8.83
2542	4,197.23	75,629.36	5.55
2543	4,126.15	89,200.24	4.63

2.2 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ

จากตารางที่ 4.17 ตั้งแต่ปี 2541 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายและเงินฝากคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้น และอัตราต้นทุนเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.17 ต้นทุนเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ

พ.ศ.	(หน่วย : ล้านบาท)		
	ดอกเบี้ยจ่าย (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินฝาก (%) [(1) / (2)] x 100
2539	-	-	-
2540	-	-	-
2541	13.48	120.25	11.21
2542	20.22	159.34	12.69
2543	22.71	159.30	14.26

2.3 วิเคราะห์ต้นทุนเงินกู้ยืม

จากตารางที่ 4.18 ตั้งแต่ปี 2540 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่าย เงินกู้คงเหลือและ อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินกู้ยืมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเงินกู้ยืมประกอบด้วยเงินกู้ 2 ส่วน ที่มีการ เบิกจ่ายเงินไม่เท่ากัน และอัตราดอกเบี้ยแตกต่างกัน

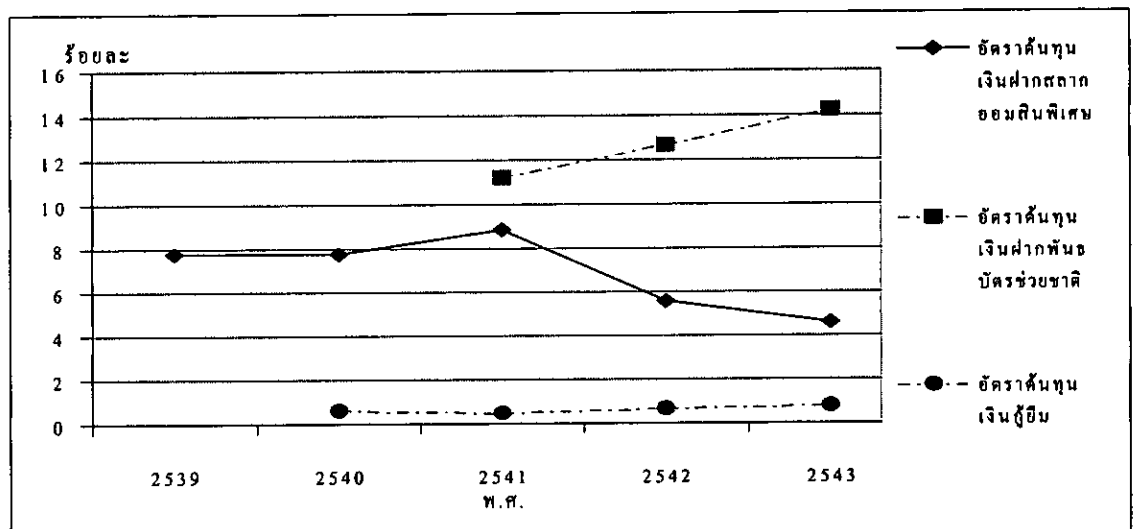
ตารางที่ 4.18 ต้นทุนเงินกู้ยืม

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่าย (1)	เงินกู้ยืมเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินกู้ (%) [(1) / (2)] x 100
2539	-	-	-
2540	6.74	1,100.00	0.61
2541	11.90	2,329.82	0.51
2542	17.01	2,597.86	0.65
2543	21.08	2,627.44	0.80

2.4 วิเคราะห์ต้นทุนระยะปานกลาง

ตามภาพที่ 4.4 ระหว่างปี 2539 ถึงปี 2540 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากสลาก ออมสินพิเศษสูงสุด ระหว่างปี 2541 – 2543 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติสูงสุด เนื่องจากเป็นโครงการเฉพาะกิจของรัฐบาลที่รับฝากเงินระยะยาว มีการจูงใจผู้ฝากโดยให้อัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งโดยรวมแล้วอัตราต้นทุนระยะปานกลางมีความผันผวนตามอัตราดอกเบี้ยเงินทุนแต่ละประเภท

ภาพที่ 4.4 อัตราต้นทุนระยะปานกลาง

3. วิเคราะห์ต้นทุนระยะยาว

3.1 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากประเภทสงเคราะห์ชีวิต

จากตารางที่ 4.19 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่าย เงินฝากคงเหลือเฉลี่ย และต้นทุนเงินฝากประเภทสงเคราะห์ชีวิต มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะธนาคารฯ เพิ่มประเภทเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตที่ให้ผลตอบแทนสูงขึ้น ขณะเดียวกันผู้ฝากหันมาเก็บออมด้วยการประกันชีวิต เพราะอัตราดอกเบี้ยที่คำนวณให้จะเป็นอัตราคงที่ตลอดอายุสัญญา ซึ่งต่างจากเงินฝากประเภทอื่น ที่มีแนวโน้มอัตราดอกเบี้ยลดลงตลอดในช่วงปี 2541 – 2543

ตารางที่ 4.19 ต้นทุนเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินฝาก (%) [(1) / (2)] x 100
2539	306.56	6,898.86	4.44
2540	437.87	8,201.91	5.34
2541	550.84	9,982.45	5.52
2542	677.06	11,887.21	5.70
2543	828.95	14,137.90	5.86

3.2 วิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากสลากออมสินพิเศษรุ่นธนโชค

จากตารางที่ 4.20 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายและเงินฝากคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เนื่องจากสลากออมสินพิเศษรุ่นธนโชค เพิ่งออกครั้งแรกในปี 2540 ราคาหน่วยละ 100 บาท สูงกว่าสลากออมสินพิเศษที่ราคาหน่วยละ 30 บาท ผู้ฝากจึงยังไม่นิยมขอจำหน่ายจึงน้อย ขณะที่การหมุนรางวัลสลากใช้ฐานจากยอดที่จำหน่ายไป ทำให้อัตราดอกเบี้ยในปี 2540 มีอัตราสูงสุดถึงร้อยละ 11.26 และในปีต่อ ๆ มาขอจำหน่ายสูงขึ้นจึงทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง

ตารางที่ 4.20 ต้นทุนเงินฝากสลากออมสินพิเศษรุ่นธนโชค

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่ายและเงินรางวัล (1)	เงินฝากเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินฝาก (%) [(1) / (2)] x 100
2539	-	-	-
2540	32.72	290.51	11.26
2541	46.06	614.33	7.50
2542	99.45	1,961.31	5.07
2543	110.33	1,951.88	5.65

3.3 วิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1

จากตารางที่ 4.21 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543 ดอกเบี้ยจ่ายไม่ได้มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน ยอดเงินคงเหลือเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากธนาคารจะหักเงินเดือนพนักงานร้อยละ 5 จนกว่าจะครบ 50,000 บาท แต่อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 มีแนวโน้มลดลง เป็นเพราะธนาคารคำนวณดอกเบี้ยให้แก่เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 ในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทประจำ 12 เดือน ซึ่งลดลงตามภาวะอัตราดอกเบี้ยทั่วไป

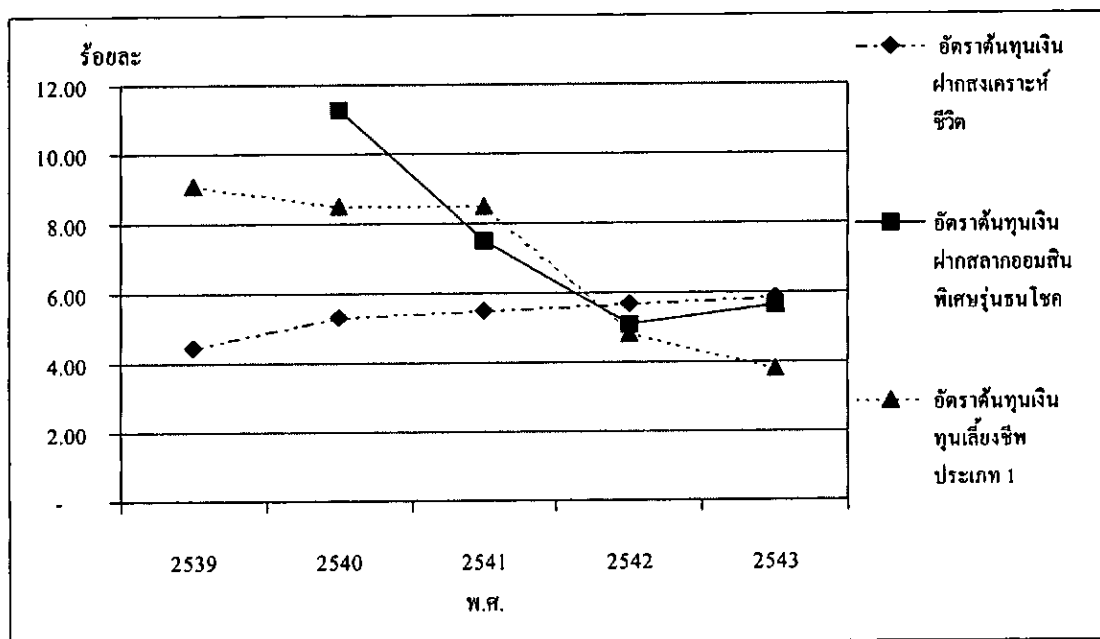
ตารางที่ 4.21 ต้นทุนเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยจ่าย (1)	เงินทุนเฉลี่ย (2)	ต้นทุนเงินทุน (%) [(1) / (2)] x 100
2539	29.73	326.41	9.11
2540	31.12	366.93	8.48
2541	33.62	396.63	8.48
2542	19.53	406.48	4.80
2543	16.16	423.60	3.81

3.4 วิเคราะห์ต้นทุนระยะยาว

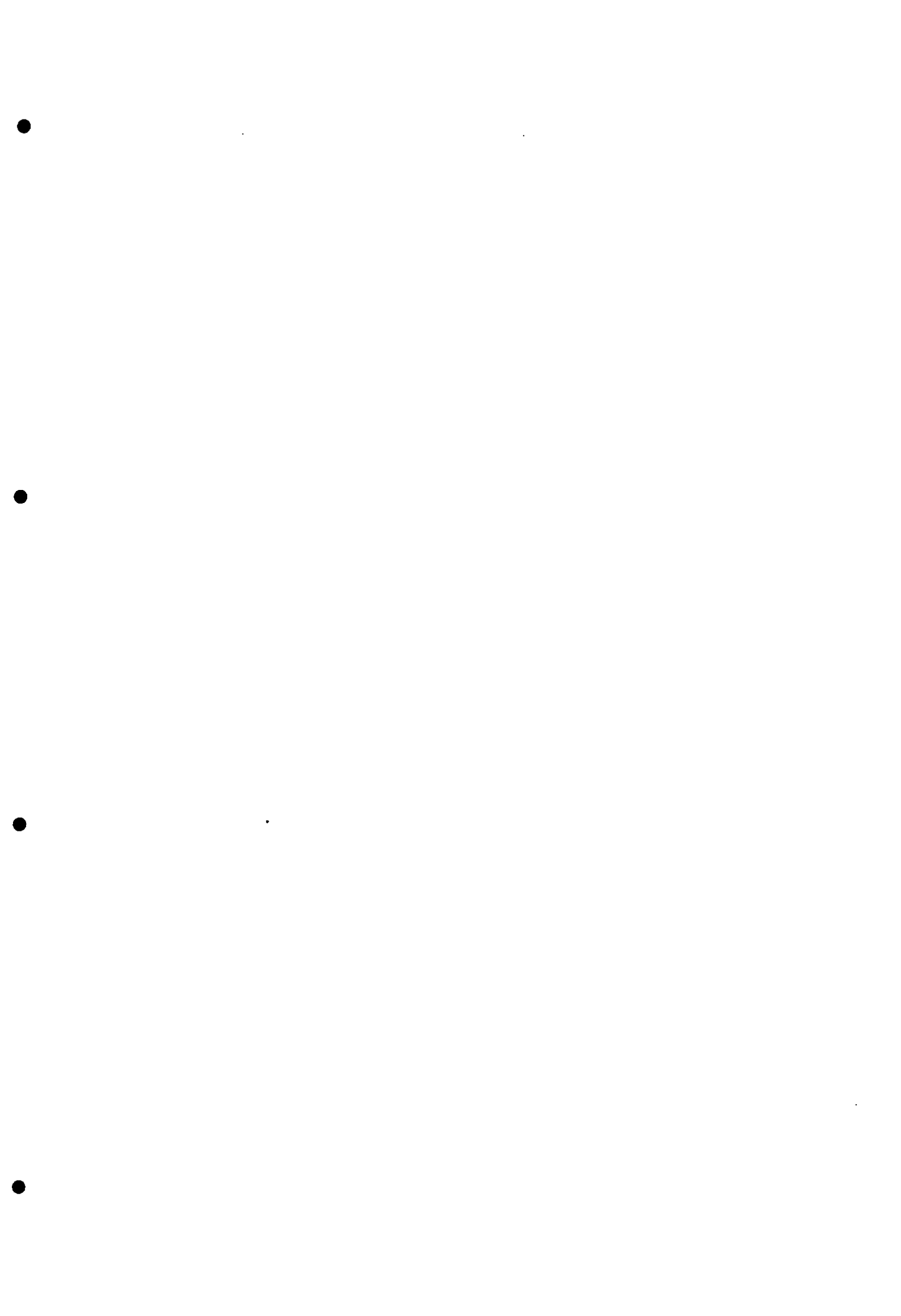
ตามภาพที่ 4.5 ระหว่างปี 2539 – 2543 ต้นทุนระยะยาวมีความผันผวน โดย ปี 2539 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินทุนliegซีพประเภท 1 สูงสุด เนื่องจากจ่ายดอกเบี้ยในอัตราเงินฝากประจำ 12 เดือน ปี 2540 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากสลากออมสินพิเศษรุ่นชนโชคสูงสุด เนื่องจากสลากออมสินพิเศษรุ่นชนโชคเริ่มออกจำหน่ายในปี 2540 ราคาสูงกว่าสลากออมสินพิเศษ ทำให้ยังไม่เป็นที่นิยม ยอดจำหน่ายน้อย และเงินรางวัลใช้ฐานจากยอดที่จำหน่าย ส่วนในปี 2541 – 2543 ยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นจึงทำให้อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยลดลง ปี 2541 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินทุนliegซีพประเภท 1 สูงสุด แต่ตั้งแต่ปี 2542 – 2543 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตสูงสุด เนื่องจากเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะยาว ซึ่งโดยรวมแล้วอัตราต้นทุนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง ยกเว้นอัตราต้นทุนเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 4.5 อัตราต้นทุนระยะยาว

4. วิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้นด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average)

จากการที่ได้วิเคราะห์เงินทุนคงเหลือเฉลี่ยและต้นทุนเงินทุนประเภทต่างๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ต้นทุนรวมของเงินทุนทั้งสิ้น และเนื่องจากเงินทุนแต่ละประเภทมียอดคงเหลือไม่เท่ากัน อัตราดอกเบี้ยแตกต่างกัน ดังนั้นการวิเคราะห์อัตราต้นทุนทั้งสิ้นของธนาคารออมสิน จึงใช้วิธีถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) ซึ่งคำนวณโดยนำสัดส่วนของเงินทุนแต่ละประเภทต่อเงินทุนทั้งสิ้น คูณด้วยอัตราต้นทุนเงินทุนประเภทนั้นๆ จะเป็นจำนวนที่ถ่วงน้ำหนัก (Weighted Amount) เมื่อรวมจำนวนที่ถ่วงน้ำหนัก

หนักทั้งหมดของเงินทุนแต่ละประเภทแล้ว แปลงเป็นร้อยละจะได้อัตราร้อยละของต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุนทั้งหมด

จากตารางที่ 4.22 โครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุน ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ในแต่ละปีเงินลงทุนระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือเงินลงทุนระยะปานกลาง และเงินลงทุนระยะยาว และเมื่อพิจารณาแนวโน้มการเพิ่มของเงินทุนแต่ละประเภทพบว่ามีการเปลี่ยนแปลง โดยสัดส่วนเงินลงทุนระยะสั้นมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 85.85 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 72.93 ในปี 2543 สัดส่วนเงินลงทุนระยะปานกลางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 10.39 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 22.95 ในปี 2543 ส่วนสัดส่วนเงินลงทุนระยะยาวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.76 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 4.12 ในปี 2543 และเมื่อพิจารณารายละเอียดแหล่งที่มาของเงินลงทุนระยะสั้นพบว่าเงินรับฝากเผื่อเรียกพิเศษ มียอดคงเหลือเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยสูงและไม่หักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ส่วนเงินฝากที่มียอดคงเหลือเฉลี่ยต่ำสุดคือเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ เนื่องจากเป็นการรับเงินฝากเฉพาะกิจเท่านั้น

จากตารางที่ 4.23 เมื่อพิจารณาอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินทุนทุกประเภทตั้งแต่ปี 2539 – 2543 พบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทั่วไปของธนาคารได้แก่เงินฝากประเภทเผื่อเรียกพิเศษ เงินฝากประจำ เงินฝากสลากออมสินพิเศษ และเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอยู่ในระดับสูง โดยปี 2539 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 สูงสุด คือ ร้อยละ 9.11 ปี 2540 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากสลากออมสินพิเศษรุ่นธนโชนมีอัตราสูงสุด คือ ร้อยละ 11.26 ปี 2541 – 2543 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติสูงสุด คือ ร้อยละ 11.21 12.69 และ 14.26 ตามลำดับ

แต่เมื่อพิจารณาอัตราต้นทุนทั้งสิ้นด้วยวิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก พบว่ามีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 7.43 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 3.38 ในปี 2543 เนื่องจากภาวะอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 4.22 สัดส่วนแหล่งที่มาของเงินทุน

ประเภท ระยะสั้น	2539		2540		2541		2542		2543	
	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน
1. เงินฝากเคอเรียก	50,006.56	26.04	53,863.93	23.93	52,110.68	19.94	57,904.81	15.77	69,249.30	17.27
2. เงินฝากเคอเรียกพิเศษ	69,595.36	36.24	90,768.25	40.33	106,788.83	40.87	149,566.98	40.74	146,461.11	36.54
3. เงินฝากประจำ	44,628.29	23.24	47,461.24	21.09	58,818.44	22.51	66,200.11	18.03	75,760.20	18.90
4. เงินฝากกระแสยาวนาน	628.93	0.33	523.65	0.23	122.10	0.05	853.54	0.23	891.15	0.22
รวม	164,859.14	85.85	192,617.07	85.58	217,840.05	83.37	274,525.44	74.77	292,361.76	72.93
ระยะปานกลาง										
1. เงินฝากสลากออมสินพิเศษ	19,954.44	10.39	22,499.65	10.00	29,989.36	11.48	75,629.36	20.60	89,200.24	22.25
2. เงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ	-	-	-	-	120.25	0.05	159.34	0.04	159.30	0.04
3. เงินกู้ยืม	-	-	1,100.00	0.49	2,329.82	0.89	2,597.86	0.71	2,627.44	0.66
รวม	19,954.44	10.39	23,599.65	10.49	32,439.43	12.42	78,386.56	21.35	91,986.98	22.95
ระยะยาว										
1. เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต	6,898.86	3.59	8,201.91	3.64	9,982.45	3.82	11,887.21	3.24	14,137.90	3.53
2. เงินฝากสลากออมสินธนชาต	-	-	290.51	0.13	614.33	0.24	1,961.31	0.53	1,951.88	0.49
3. เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1	326.41	0.17	366.93	0.16	396.63	0.15	406.48	0.11	423.60	0.10
รวม	7,225.27	3.76	8,859.35	3.93	10,993.41	4.21	14,255.00	3.88	16,513.38	4.12
รวมทั้งสิ้น	192,038.85	100.00	225,076.07	100.00	261,272.89	100.00	367,167.00	100.00	400,862.12	100.00

ตารางที่ 4.23 อัตราต้นทุนเงินลงทุนทั้งเงินต้นและเงินต้นส่วนเกิน

ประเภท	2539			2540			2541			2542			2543		
	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(1) (2)	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(1) (2)	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(1) (2)	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(1) (2)	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(1) (2)
				อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(3)=[(1)*(2)]/100	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(3)=[(1)*(2)]/100	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(3)=[(1)*(2)]/100	อัตรา ต้นทุน	สัดส่วน ต้นทุน	(3)=[(1)*(2)]/100
				เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก	เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก		เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก	เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก		เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก	เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก		เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก	เงินต้น ถ่วงน้ำหนัก	
ระยะสั้น															
1. เงินฝากออมทรัพย์	5.08	26.04	4.99	23.93	4.87	19.94	3.66	15.77	3.66	15.77	2.22	17.27	2.22	17.27	
2. เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ	8.56	36.24	8.52	40.33	8.32	40.87	4.22	40.74	4.22	40.74	2.87	36.54	2.87	36.54	
3. เงินฝากประจำ	8.68	23.24	8.56	21.09	10.47	22.51	5.72	18.03	5.72	18.03	3.50	18.90	3.50	18.90	
4. เงินฝากกระแสรายวัน	0.56	0.33	1.28	0.23	3.33	0.05	0.44	0.23	0.44	0.23	0.42	0.22	0.42	0.22	
รวม		85.85		85.58		83.37		74.77		72.93					
ระยะปานกลาง															
1. เงินฝากสลากออมสินพิเศษ	7.77	10.39	7.73	10.00	8.83	11.48	5.55	20.60	5.55	20.60	4.63	22.25	4.63	22.25	
2. เงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ	-	-	-	-	11.21	0.05	12.69	0.04	12.69	0.04	14.26	0.04	14.26	0.04	
3. เงินกู้ยืม	-	-	0.61	0.49	0.51	0.89	0.65	0.71	0.65	0.71	0.80	0.66	0.80	0.66	
รวม		10.39		10.49		12.42		21.35		22.95					
ระยะยาว															
1. เงินฝากคงคราะห์ชีวิต	4.44	3.59	5.34	3.64	5.52	3.82	5.70	3.24	5.70	3.24	5.86	3.53	5.86	3.53	
2. เงินฝากสลากออมสินธนโชค	-	-	11.26	0.13	7.50	0.24	5.07	0.53	5.07	0.53	5.65	0.49	5.65	0.49	
3. เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท I	9.11	0.17	8.48	0.16	8.48	0.15	4.80	0.11	4.80	0.11	3.81	0.10	3.81	0.10	
รวม		3.76		3.93		4.21		3.88		4.12					
รวมทั้งสิ้น		100.00		100.00		100.00		7.99*		100.00		4.70*		100.00	
															3.38*

*อัตราต้นทุนเงินลงทุนทั้งเงินต้นและเงินต้นส่วนเกินเป็นผลรวมของอัตราต้นทุนเงินต้นและเงินต้นส่วนเกิน

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ผลตอบแทนเงินลงทุน

ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนได้จัดแบ่งสินทรัพย์เป็น 3 กลุ่ม ตามระยะเวลา กล่าวคือ ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

1. วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนระยะสั้น

1.1 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนรายการระหว่างธนาคาร

รายการระหว่างธนาคารระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร(Interbank) เงินฝากประจำ และกระแสรายวันธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถปรับอัตราดอกเบี้ยในช่วงระยะเวลาสั้น ตามตารางที่ 4.24 ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับ เงินลงทุนเฉลี่ย และอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยรายการระหว่างธนาคารมีความผันผวน โดยอัตราผลตอบแทนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.09 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 12.83 ในปี 2541 เนื่องจากเป็นช่วงที่สถาบันการเงินที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินระดมเงินผ่าน Interbank อัตราดอกเบี้ยจึงอยู่ในระดับสูง และธนาคารออมสินมีสภาพคล่องสูง จึงเป็นโอกาสแสวงหารายได้ระยะสั้น แต่ในปีต่อมาสถาบันการเงินหลายแห่งเริ่มมีสภาพคล่องเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความต้องการ Interbank ลดลง ประกอบกับมาตรการทางการเงินของรัฐที่เข้ามาแทรกแซงผ่านตลาด Repurchase ทำให้อัตราผลตอบแทนในปี 2542 และ 2543 ลดต่ำลงถึงร้อยละ 2.11 และ 2.23 ตามลำดับ (ตาราง 4.24)

ตารางที่ 4.24 อัตราผลตอบแทนรายการระหว่างธนาคาร

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ (1)	เงินลงทุนเฉลี่ย (2)	อัตราผลตอบแทน (%) [(1) / (2)] x 100
2539	6,189.33	76,487.90	8.09
2540	8,531.55	72,158.55	11.82
2541	6,735.98	52,489.86	12.83
2542	1,264.21	59,826.51	2.11
2543	950.36	42,651.14	2.23

1.2 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ ได้แก่ พันธบัตรซื้อโดยมีสัญญาขายคืน(Repurchase) โดยมีอัตราดอกเบี้ยคงที่ ตัวเงินซื้อลดและพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยระยะสั้นซึ่งมีดอกเบี้ย

และส่วนลดรับในอัตรา คงที่ระยะสั้น ตามตารางที่ 4.25 ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับ เงินลงทุนเฉลี่ยและอัตราผลตอบแทนมีความผันผวน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.40 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 15.26 ในปี 2540 เนื่องจากสถาบันการเงินขาดสภาพคล่อง มีความต้องการกู้เงินระยะสั้น และธนาคารออมสินมีสภาพคล่องคงเหลือสูง จึงเป็นโอกาสแสวงหารายได้ แต่อัตราผลตอบแทนกลับลดลงเป็นร้อยละ 2.01 ในปี 2543 เนื่องจากสัดส่วนสูงสุดเป็นการลงทุนในตลาด Repurchase ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซง ผ่านอัตราดอกเบี้ยประเภท 14 วัน ของ Repurchase โดยกำหนดอัตราผลตอบแทน Repurchase ไว้ต่ำ เพื่อส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ 4.25 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้น

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ (1)	เงินลงทุนเฉลี่ย (2)	อัตราผลตอบแทน (%) [(1) / (2)] x 100
2539	1,716.78	16,508.42	10.40
2540	3,094.08	20,276.81	15.26
2541	4,342.16	34,027.16	12.76
2542	1,360.85	46,664.18	2.92
2543	482.84	23,971.15	2.01

1.3 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อ

เงินให้สินเชื่อระยะสั้น ได้แก่ เงินให้กู้ที่มีระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 1 ปี ได้แก่ เงินกู้ที่มีเงินฝากค้ำประกัน เงินกู้สงเคราะห์ชีวิต เงินกู้สลากออมสินพิเศษ สินเชื่อผู้ค้ารายย่อย และเงินกู้ค่าติดตั้งน้ำประปา โดยมีอัตราดอกเบี้ยคงที่ ส่วนเงินเบิกเกินบัญชี เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว ตามตารางที่ 4.26 ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับและเงินลงทุนเฉลี่ยมีความผันผวน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 14.13 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 5.96 ในปี 2543 เนื่องจากแม้ว่าจะจะเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ แต่ก็เป็นระยะสั้น จึงมีรอบปรับดอกเบี้ยใน 1 ปี ด้วยโดยภาพรวมถือว่าผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะสั้นเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้เนื่องจากเงินให้สินเชื่อกลุ่มนี้เป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ มีหลักประกันที่มีความมั่นคงมาก ได้แก่เงินกู้ที่มีเงินฝากค้ำประกัน เงินกู้สงเคราะห์ชีวิต และเงินกู้สลากออมสินพิเศษ จึงไม่มีหนี้เสีย

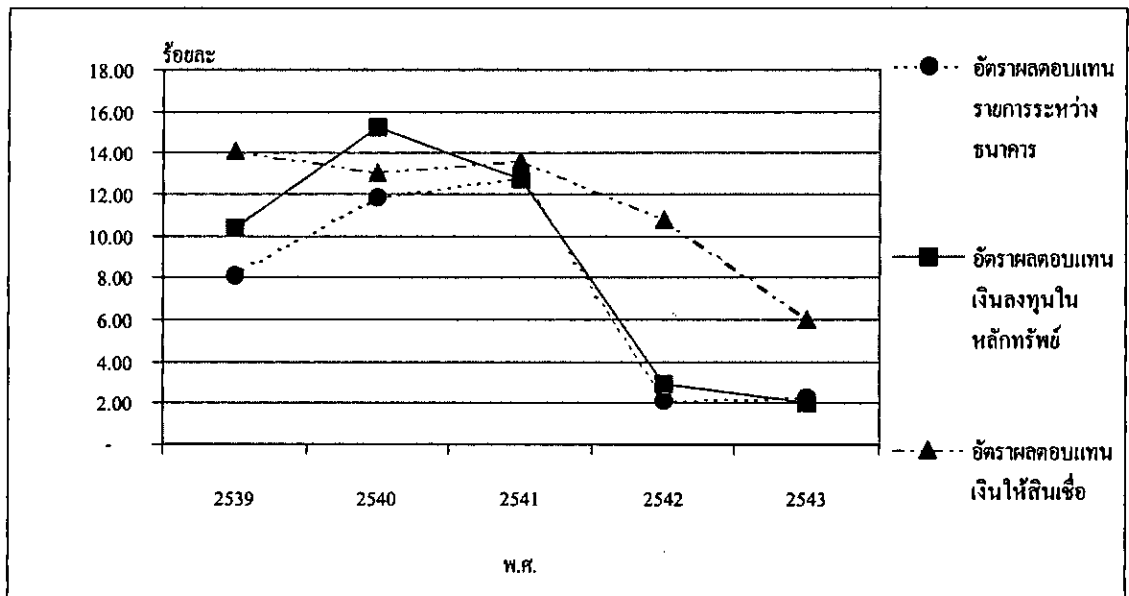
ตารางที่ 4.26 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะสั้น

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ (1)	เงินลงทุนเฉลี่ย (2)	อัตราผลตอบแทน (%) [(1) / (2)] x 100
2539	398.30	2,818.22	14.13
2540	619.35	4,742.29	13.06
2541	759.07	5,560.80	13.65
2542	491.58	4,542.91	10.82
2543	434.58	7,295.85	5.96

1.4 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนระยะสั้น

ตามภาพที่ 4.6 ระหว่างปี 2539 ถึงปี 2543 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อสูงสุด รองลงมาคืออัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนรายการระหว่างธนาคาร ตามลำดับ เนื่องจากเงินให้สินเชื่อของธนาคารเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ มีหลักประกันมั่นคง ไม่มีหนี้เสีย ได้แก่เงินกู้ที่มีเงินฝากค้ำประกัน เงินกู้สงเคราะห์ชีวิต และเงินกู้สลากออมสินพิเศษ ส่วนอัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทRepurchaseนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถเข้ามาแทรกแซงได้ ซึ่งโดยรวมแล้วอัตราผลตอบแทนระยะสั้นมีแนวโน้มลดลง

ภาพที่ 4.6 อัตราผลตอบแทนระยะสั้น

2. วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนระยะปานกลาง

2.1 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะปานกลาง ได้แก่ ตัวสัญญาใช้เงิน และบัตรเงินฝาก มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัวและสามารถปรับได้ทุก 3 เดือน ส่วนหุ้นกู้เป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ ตามตารางที่ 4.27 ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับ เงินลงทุนเฉลี่ย และอัตราผลตอบแทน มีความผันผวน โดยในปี 2539 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์สูงสุดถึงร้อยละ 11.25 เนื่องจากในปี 2539 มีการลงทุนในหุ้นกู้ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยคงที่ และเริ่มลงทุนในตัวสัญญาใช้เงินและบัตรเงินฝากในปี 2541 เป็นต้นมา เมื่อหุ้นกู้และตัวสัญญาใช้เงินทยอยครบกำหนด จึงทำให้สัดส่วนยอดคงเหลือลดลง และมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงินและบัตรเงินฝากทุก 3 เดือน ตามภาวะอัตราดอกเบี้ยที่ลดลง จึงทำให้อัตราผลตอบแทน ลดต่ำลงถึงร้อยละ 8.25 ในปี 2543

ตารางที่ 4.27 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะปานกลาง

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ	เงินลงทุนเฉลี่ย	อัตราผลตอบแทน (%)
	(1)	(2)	[(1) / (2)] x 100
2539	4,357.16	38,745.16	11.25
2540	3,377.02	34,251.57	9.86
2541	2,683.83	27,152.85	9.88
2542	3,544.53	32,773.17	10.82
2543	4,370.02	52,979.17	8.25

2.2 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อ

เงินให้สินเชื่อระยะปานกลาง ได้แก่ เงินกู้ส่งเสริมสวัสดิภาพพนักงาน สินเชื่อสวัสดิการ สินเชื่อพัฒนาชนบท และสินเชื่ออุทกภัยและวินาศภัย อัตราดอกเบี้ยลอยตัว และเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ มีหลักประกันมั่นคง มีหนี้เสียน้อยมาก ตามตารางที่ 4.28 ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับ เงินลงทุนเฉลี่ย และอัตราผลตอบแทนมีความผันผวน โดยในปี 2540 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อสูงสุดถึงร้อยละ 14.15 และลดลงเป็นร้อยละ 9.20 ในปี 2543

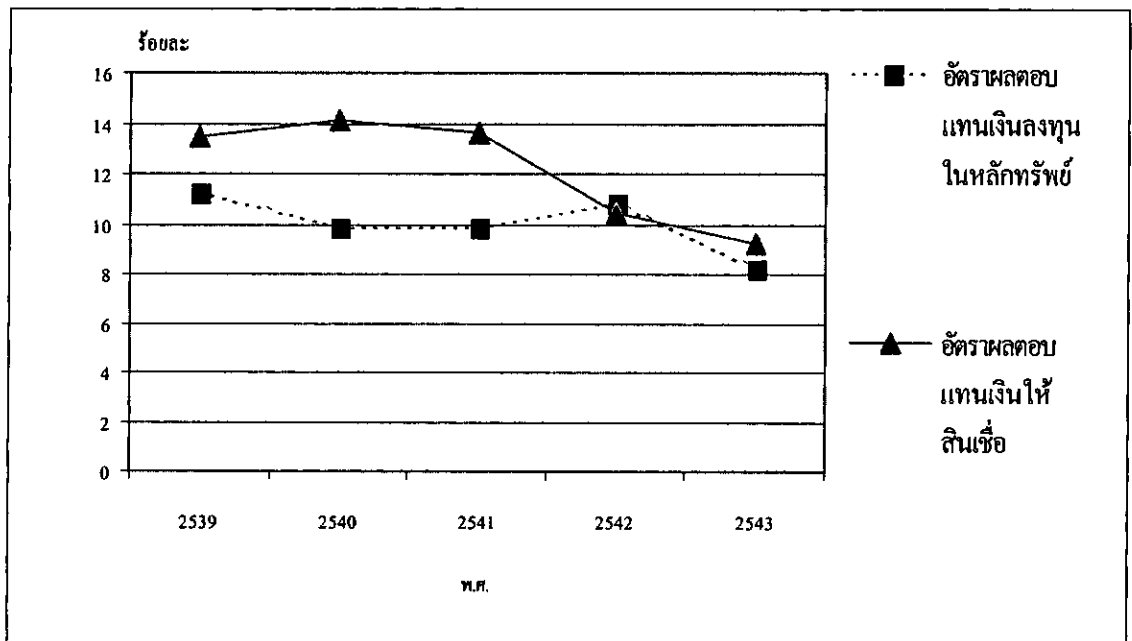
ตารางที่ 4.28 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะปานกลาง

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ (1)	เงินลงทุนเฉลี่ย (2)	อัตราผลตอบแทน (%) [(1) / (2)] x 100
2539	1,196.14	8,900.39	13.44
2540	1,524.42	10,776.77	14.15
2541	1,376.74	10,080.97	13.66
2542	1,091.74	10,456.01	10.44
2543	1,364.50	14,833.27	9.20

2.3 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนระยะปานกลาง

ตามภาพที่ 4.7 ระหว่างปี 2539 - 2543 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อสูงสุดเนื่องจากเงินให้สินเชื่อระยะปานกลางส่วนใหญ่มีคุณภาพ ได้แก่ เงินกู้ส่งเสริมสวัสดิภาพพนักงานสินเชื่อสวัสดิการ และสินเชื่อพัฒนาชนบท ซึ่งแทบไม่มีหนี้เสีย ซึ่งโดยรวมแล้วอัตราผลตอบแทนระยะปานกลางมีแนวโน้มลดลง

ภาพที่ 4.7 อัตราผลตอบแทนระยะปานกลาง

3. วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนระยะยาว

3.1 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทน(เงินปันผล)เงินลงทุนในหลักทรัพย์

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวที่ได้รับเงินปันผล ได้แก่ หน่วยลงทุน และหุ้นสามัญ ตามตารางที่ 4.29 อัตราผลตอบแทนเงินปันผลของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว ตั้งแต่ปี 2539 ถึง 2543 มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากอัตราร้อยละ 5.02 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 0.10 ในปี 2543 เนื่องจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่เริ่มตกต่ำในปี 2540 ส่งผลต่อกิจการต่าง ๆ ได้รับความกระทบกระเทือนด้านสภาพคล่อง ประกอบกับกิจการใดที่มีการกู้เงินจากต่างประเทศก็จะได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนสูงมาก ทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการต่าง ๆ ลดลงจนถึงขั้นวิกฤติ ธนาคารฯ ได้รับผลกระทบนี้โดยตรง เนื่องจากมีการลงทุนในรูปของหุ้นสามัญ และหน่วยลงทุน จึงทำให้ได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลลดลง

ตารางที่ 4.29 อัตราผลตอบแทน(เงินปันผล)เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	เงินปันผล	เงินลงทุนเฉลี่ย	อัตราผลตอบแทน (%)
	(1)	(2)	[(1) / (2)] x 100
2539	622.49	12,400.79	5.02
2540	557.98	15,048.11	3.71
2541	47.36	16,867.38	0.28
2542	16.31	19,228.45	0.08
2543	19.91	19,950.10	0.10

3.2 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทน(ดอกเบี้ยรับ)เงินลงทุนในหลักทรัพย์

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว ได้แก่ พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย ระยะยาว พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ และพันธบัตรองค์การบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน(อบส.) อัตราดอกเบี้ยคงที่ ตามตารางที่ 4.30 ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับ และเงินลงทุนเฉลี่ย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากธนาคารออมสินมีสภาพคล่องคงเหลือสูงมาก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ไม่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยให้ปล่อยสินเชื่อ จึงนำมาลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว ที่มีความเสี่ยงน้อยมากได้แก่ พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ และพันธบัตรองค์การบริหารสถาบันการเงิน(อบส.) ส่วนอัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์มีความผันผวน โดยอัตราผลตอบแทนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงปี

2541 ซึ่งมีอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยสูงสุดถึงร้อยละ 9.12 เนื่องจากภาวะวิกฤติที่เริ่มตกต่ำในปี 2540 แม้ว่าจะส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการต่าง ๆ ทำให้ประสบผลขาดทุน แต่กิจการต่าง ๆ นั้นก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยตามภาระผูกพัน และในปีต่อ ๆ มาเมื่อพันธบัตรต่าง ๆ ทนย่อยครบกำหนด ก็จะมีการออกพันธบัตรรุ่นใหม่ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยลดลงตามภาวะเศรษฐกิจทำให้อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวลดลงเป็นร้อยละ 6.21 ในปี 2543

ตารางที่ 4.30 อัตราผลตอบแทน(ดอกเบี้ยรับ) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ	เงินลงทุนเฉลี่ย	อัตราผลตอบแทน (%)
	(1)	(2)	[(1) / (2)] x 100
2539	1,750.51	19,821.35	8.83
2540	2,084.66	23,820.58	8.75
2541	2,601.77	28,543.38	9.12
2542	7,661.80	108,863.05	7.04
2543	9,992.70	160,988.94	6.21

3.3 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อ

เงินให้สินเชื่อระยะยาว ได้แก่ สินเชื่อข้าราชการครู สินเชื่อเคหะ เงินกู้หน่วยงาน สินเชื่อโทรทอง สินเชื่อเพื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการศึกษา และสินเชื่อภูมิภาค อัตราดอกเบี้ยลอยตัว ตามตารางที่ 4.31 ตั้งแต่ ปี 2539 – 2543 ดอกเบี้ยรับ เงินลงทุนเฉลี่ย และอัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะยาว มีความผันผวน ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีแนวโน้มสูงขึ้นถึงปี 2541 และค่อยๆลดลง โดยมีอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยสูงสุดถึงร้อยละ 11.22 ในปี 2541 และเนื่องจากผลกระทบจากภาวะวิกฤติในปี 2540 ธนาคารจึงมีการทยอยปรับอัตราดอกเบี้ยลดลงอย่างต่อเนื่อง จนเป็นผลตอบแทนร้อยละ 7.68 ในปี 2543 โดยภาพรวมแล้ว ถือว่า ผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะยาวอยู่ในระดับสูง เนื่องจากเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ และมีหลักประกัน จึงมีหนี้ค้างชำระไม่มาก

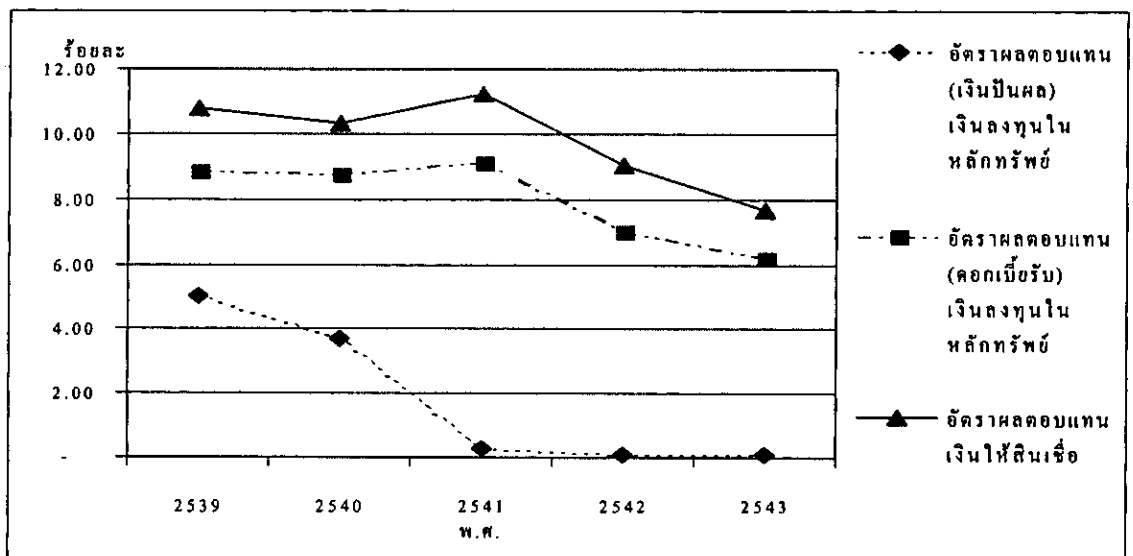
ตารางที่ 4.31 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะยาว

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ดอกเบี้ยรับ (1)	เงินลงทุนเฉลี่ย (2)	อัตราผลตอบแทน (%) [(1)/(2)] x 100
2539	3,613.05	33,557.02	10.77
2540	7,195.92	69,812.80	10.31
2541	13,696.94	122,041.59	11.22
2542	10,979.39	121,503.85	9.04
2543	8,873.09	115,464.70	7.68

3.4 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนระยะยาว

ตามภาพที่ 4.8 ระหว่างปี 2539 - 2543 อัตราผลตอบแทนระยะยาวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเงินให้สินเชื่อมีอัตราผลตอบแทนสูงสุด เนื่องจากเงินให้สินเชื่อระยะยาวของธนาคารฯ มีคุณภาพ มีหนี้เสียน้อยมาก ทั้งนี้เป็นเพราะมีหลักประกันที่มั่นคง แม้ว่าเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว ที่มีการปรับดอกเบี้ย แต่กลับเป็นผลดีแก่ผู้กู้ที่สามารถผ่อนชำระได้ตามกำหนดไม่มีหนี้เสีย รองลงมาคือผลตอบแทนจากดอกเบี้ยรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความมั่นคงและเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ สำหรับผลตอบแทนจากเงินปันผลเงินลงทุนในหลักทรัพย์ อยู่ในระดับต่ำมากเนื่องจากภาวะวิกฤติ ปี 2540 บางกิจการขาดทุนจึงไม่สามารถจ่ายเงินปันผลได้ ซึ่งโดยรวมแล้วอัตราผลตอบแทนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง

ภาพที่ 4.8 อัตราผลตอบแทนระยะยาว

2.4 วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนทั้งสิ้นด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average)

จากการที่ได้วิเคราะห์เงินลงทุนคงเหลือเฉลี่ย และอัตราผลตอบแทนเงินลงทุนประเภทต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ผลตอบแทนรวมของเงินลงทุนทั้งสิ้น และเนื่องจากเงินลงทุนแต่ละประเภทมียอดคงเหลือไม่เท่ากัน อัตราดอกเบี้ยแตกต่างกัน ดังนั้นการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนทั้งสิ้นของธนาคารออมสิน จึงใช้วิธีถ่วงน้ำหนัก(Weighted Average) เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ต้นทุนคั่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากตารางที่ 4.32 โครงสร้างแหล่งใช้ไปของเงินทุน มีการปรับสัดส่วนเงินลงทุนตั้งแต่ปี 2539 – 2543 โดยในปี 2539 เงินลงทุนระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 45.79 ในปี 2539 และได้ปรับลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 16.87 ในปี 2543 เช่นเดียวกับเงินลงทุนระยะปานกลางที่มีการลดการลงทุนลงจากร้อยละ 22.77 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 15.48 ในปี 2543 ส่วนเงินลงทุนระยะยาว มีการปรับเพิ่มสัดส่วนการลงทุน จากร้อยละ 31.44 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 67.65 ในปี 2543

เมื่อพิจารณาสัดส่วนเงินลงทุนแต่ละประเภท พบว่า ในปี 2539 – 2540 รายการระหว่างธนาคารซึ่งเป็นเงินลงทุนระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุด เนื่องจากเป็นช่วงที่สถาบันการเงินอื่นขาดสภาพคล่องและธนาคารออมสินมีสภาพคล่องสูง จึงเป็นโอกาสที่จะนำเงินไปลงทุนจำนวนมาก ปี 2541 – 2542 เงินให้สินเชื่อระยะยาวมีสัดส่วนสูงสุด เนื่องจากตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมาสถาบันการเงินอื่นเริ่มมีสภาพคล่องสูง ความต้องการเงินกู้ระยะสั้นจึงลดลง ธนาคารออมสินจึงต้องนำมาลงทุนในสินเชื่อและหลักทรัพย์ระยะยาวเพิ่มขึ้น และในปี 2543 สัดส่วนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวสูงสุด

จากตารางที่ 4.33 เมื่อพิจารณารายละเอียดผลตอบแทน ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 พบว่า ปี 2539 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะสั้นสูงสุด ปี 2540 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้นสูงสุด ปี 2541 และ 2543 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะปานกลางสูงสุด และปี 2542 อัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่อระยะสั้น และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะปานกลางสูงสุด

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนทั้งสิ้นถ่วงน้ำหนัก พบว่ามีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 9.49 ในปี 2539 เป็น ร้อยละ 6.04 ในปี 2543 เนื่องจากภาวะอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 4.32 สัดส่วนแหล่งใช้ไปของเงินทุน

ประเภท	2539		2540		2541		2542		2543	
	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน	ยอดคงเหลือเฉลี่ย	สัดส่วน
ระยะสั้น										
1. ราชการระหว่างธนาคาร	76,487.90	36.56	72,158.55	28.76	52,489.86	17.69	59,826.51	14.81	42,651.14	9.73
2. เงินลงทุนในหลักทรัพย์(ดอกเบี้ยรับ)	16,508.42	7.89	20,276.81	8.08	34,027.16	11.47	46,664.18	11.55	23,971.15	5.47
3. เงินให้สินเชื่อ	2,818.22	1.34	4,742.29	1.89	5,560.80	1.87	4,542.91	1.12	7,295.85	1.67
รวม	95,814.54	45.79	97,177.65	38.73	92,077.82	31.03	111,033.60	27.48	73,918.14	16.87
ระยะปานกลาง										
1. เงินลงทุนในหลักทรัพย์(ดอกเบี้ยรับ)	38,745.16	18.52	34,251.57	13.65	27,152.85	9.15	32,773.17	8.12	52,979.17	12.09
2. เงินให้สินเชื่อ	8,900.39	4.25	10,776.77	4.30	10,080.97	3.40	10,456.01	2.59	14,833.27	3.39
รวม	47,645.55	22.77	45,028.34	17.95	37,233.82	12.55	43,229.18	10.71	67,812.44	15.48
ระยะยาว										
1. เงินลงทุนในหลักทรัพย์(เงินปันผล)	12,400.79	5.93	15,048.11	6.00	16,867.38	5.68	19,228.45	4.76	19,950.10	4.55
2. เงินลงทุนในหลักทรัพย์(ดอกเบี้ยรับ)	19,821.35	9.47	23,820.58	9.49	28,543.38	9.62	108,863.05	26.96	160,988.94	36.74
3. เงินให้สินเชื่อ	33,557.02	16.04	69,812.80	27.83	122,041.59	41.12	121,503.85	30.09	115,464.70	26.36
รวม	65,779.16	31.44	108,681.49	43.32	167,452.35	56.42	249,595.35	61.81	296,403.74	67.65
รวมทั้งสิ้น	209,239.25	100.00	250,887.48	100.00	296,763.99	100.00	403,858.13	100.00	438,134.32	100.00

ตารางที่ 4.33 อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนทั้งสินด้วยถ่วงน้ำหนัก

ประเภท	2539			2540			2541			2542			2543		
	อัตราผลตอบแทน			อัตราผลตอบแทน			อัตราผลตอบแทน			อัตราผลตอบแทน			อัตราผลตอบแทน		
	สัดส่วน	ถ่วงน้ำหนัก	(3)=[(1)*(2)]/100	สัดส่วน	ถ่วงน้ำหนัก	(3)=[(1)*(2)]/100	สัดส่วน	ถ่วงน้ำหนัก	(3)=[(1)*(2)]/100	สัดส่วน	ถ่วงน้ำหนัก	(3)=[(1)*(2)]/100	สัดส่วน	ถ่วงน้ำหนัก	(3)=[(1)*(2)]/100
1. รายการระหว่างธนาคาร	8.09	36.56	11.82	28.76	12.83	17.69	2.11	14.81	2.23	9.73					
2. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (ดอกเบี้ยรับ)	10.40	7.89	15.26	8.08	12.76	11.47	2.92	11.55	2.01	5.47					
3. เงินให้สินเชื่อ	14.13	1.34	13.06	1.89	13.65	1.87	10.82	1.12	5.96	1.67					
รวม	45.79		38.73		31.03		27.48		16.87						
ระยะปานกลาง															
1. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (ดอกเบี้ยรับ)	11.25	18.52	9.86	13.65	9.88	9.15	10.82	8.12	8.25	12.09					
2. เงินให้สินเชื่อ	13.44	4.25	14.15	4.30	13.66	3.40	10.44	2.59	9.20	3.39					
รวม	22.77		17.95		12.55		10.71		15.48						
ระยะยาว															
1. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (เงินปันผล)	5.02	5.93	3.71	6.00	0.28	5.68	0.08	4.76	0.10	4.55					
2. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (ดอกเบี้ยรับ)	8.83	9.47	8.75	9.49	9.12	9.62	7.04	26.96	6.21	36.74					
3. เงินให้สินเชื่อ	10.77	16.04	10.31	27.83	11.22	41.12	9.04	30.09	7.68	26.36					
รวม	31.44		43.32		56.42		61.81		67.65						
รวมทั้งสิ้น	100.00	9.49*	100.00	10.76*	100.00	10.86*	100.00	6.54*	100.00	6.04*					

* อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนทั้งสินด้วยถ่วงน้ำหนัก เป็นผลรวมของอัตราผลตอบแทนเงินลงทุนด้วยถ่วงน้ำหนัก

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุน

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก ในส่วนที่ 4 และส่วนที่ 5 ข้างต้น จะเห็นว่าส่วนประกอบที่สำคัญของการคำนวณจำนวนที่ถ่วงน้ำหนัก(Weighted Amount) คือสัดส่วนและอัตราดอกเบี้ย สำหรับอัตราดอกเบี้ยนั้นเป็นไปตามกลไกตลาด ซึ่งธนาคารนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารเงินทุนและเงินลงทุนให้มีต้นทุนต่ำสุดและรับผลตอบแทนสูงสุด สำหรับส่วนประกอบที่สำคัญอีกส่วนคือสัดส่วน ซึ่งมาจากยอดคงเหลือแต่ละประเภทย่อยโดยรวม กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนและเงินลงทุน

จากตารางที่ 4.34 เมื่อเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนกับอัตราต้นทุนทั้งสินถ่วงน้ำหนัก ระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่ามีส่วนต่างเท่ากับร้อยละ 2.06 3.34 2.87 1.84 และ 2.66 ตามลำดับ แสดงว่าการดำเนินงานของธนาคารฯ ยังพอมีสวนต่างที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.34 ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุน

(หน่วย : ร้อยละ)

ประเภท	2539	2540	2541	2542	2543
อัตราผลตอบแทนถ่วงน้ำหนัก	9.49	10.76	10.86	6.54	6.04
อัตราต้นทุนถ่วงน้ำหนัก	7.43	7.42	7.99	4.70	3.38
ส่วนต่าง	2.06	3.34	2.87	1.84	2.66

จากตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว พบว่ามีส่วนต่าง โดยระยะสั้นมีผลต่างเป็นบวกหมายความว่ามีการนำเงินทุนระยะสั้นบางส่วนไปลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้นและยังมีเงินทุนระยะสั้นเหลืออยู่ ส่วนระยะปานกลางพบว่าปี 2539 – 2541 มีผลต่างเป็นลบหมายความว่ามีการลงทุนระยะปานกลางมากกว่าเงินทุนระยะปานกลาง ปี 2542 – 2543 มีผลต่างเป็นบวกหมายความว่ามีการปรับสัดส่วนโดยมีการนำเงินทุนระยะปานกลางบางส่วนไปลงทุนระยะปานกลางและยังมีเงินทุนระยะปานกลางเหลืออยู่ สำหรับระยะยาวพบว่าผลต่างเป็นลบหมายความว่ามีการลงทุนระยะยาวมากกว่าเงินทุนระยะยาวที่มีอยู่ จะเห็นว่าไม่เป็นไปตามหลักของการ Matching Fund ที่ว่าควรนำเงินทุนระยะสั้นไปลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้น ควรนำเงินทุนระยะปานกลางไปลงทุนในเงินลงทุนระยะปานกลาง และควรนำ

เงินทุนระยะยาวไปลงทุนในเงินลงทุนระยะยาว เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง แต่จากการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินที่ผ่านมารอสมัครออมสิน ไม่พบปัญหาขาดสภาพคล่องจากการ Miss Match เนื่องจากพฤติกรรมฝากเงินระยะสั้น ได้แก่เงินฝากเพื่อเรียก เพื่อเรียกพิเศษนั้น ผู้ฝากส่วนใหญ่จะไม่ถอนคืนพร้อมกันทั้งหมด จะมีจำนวนหนึ่งซึ่งกลายเป็นเงินฝากระยะปานกลาง และระยะยาวโดยปริยาย

เมื่อเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนรวม พบว่ามีส่วนต่างเป็นลบ หมายความว่ามีการนำเงินไปลงทุนมากกว่าเงินทุน ซึ่งในส่วนต่างที่ติดลบดังกล่าวข้างต้นธนาคารได้นำเงินทุนจากส่วนของทุนไปลงทุนจึงไม่พบปัญหาขาดเงินทุนแต่อย่างใด โดยส่วนของทุนดังกล่าวเป็น Free Fund จึงไม่ได้นำส่วนของทุนมาคำนวณต้นทุนในครั้งนี้

ตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุน

(หน่วย : ร้อยละ)

ยอดคงเหลือ	2539	2540	2541	2542	2543
ระยะสั้น					
เงินทุน	164,859.14	192,617.07	217,840.05	274,525.44	292,361.76
เงินลงทุน	95,814.54	97,177.65	92,077.82	111,033.60	73,918.14
ส่วนต่าง	69,044.60	95,439.42	125,762.23	163,491.84	218,443.62
ระยะปานกลาง					
เงินทุน	19,954.44	23,599.65	32,439.43	78,386.56	91,986.98
เงินลงทุน	47,645.55	45,028.34	37,233.82	43,229.18	67,812.44
ส่วนต่าง	-27,691.11	-21,428.69	-4,794.39	35,157.38	24,174.54
ระยะยาว					
เงินทุน	7,225.27	8,859.35	10,993.41	14,255.00	16,513.38
เงินลงทุน	65,779.16	108,681.49	167,452.35	249,595.35	296,403.74
ส่วนต่าง	-58,553.89	-99,822.14	-156,458.94	-235,340.35	-279,890.36
รวม					
เงินทุน	192,038.85	225,076.07	261,272.89	367,167.00	400,862.12
เงินลงทุน	209,239.25	250,887.48	296,763.99	403,858.13	438,134.32
ส่วนต่าง	-17,200.40	-25,811.41	-35,491.10	-36,691.13	-37,272.20

ส่วนที่ 7 การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายและรายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น

1. ค่าใช้จ่ายของธนาคารออมสิน

ในการดำเนินงานนอกจากมีต้นทุนแล้วยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นในต่อไปนี้จะวิเคราะห์ต้นทุนรวมทั้งสิ้นหรืออัตราค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายเงินทุนหรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ล้วนมีผลต่อฐานะของกิจการ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น จึงแยกพิจารณาค่าใช้จ่ายเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 ค่าใช้จ่ายเงินทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายให้แก่เจ้าของเงินทุนในรูปของดอกเบี้ย ได้แก่ดอกเบี้ยเงินฝากและเงินรางวัลสลากออมสินพิเศษ และดอกเบี้ยเงินกู้ยืม

1.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ค่าธรรมเนียมและบริการ ค่าตอบแทนกรรมการ เงินบำเหน็จรางวัลกรรมการและพนักงาน ขาดทุนจากการลดราคาหลักทรัพย์ ขาดทุนจากการค้อยค่าของเงินลงทุน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

จากตารางที่ 4.36 พบว่าการดำเนินงานของธนาคารออมสินที่ผ่านมาระหว่างปี 2539 ถึงปี 2543 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจาก 17,604.88 ล้านบาท ในปี 2539 เป็น 28,665.76 ล้านบาทในปี 2541 และลดลงเป็น 21,424.50 บาทในปี 2543 เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายดำเนินงาน พบว่าในปี 2541 และ 2543 ค่าใช้จ่ายดำเนินงานมียอดเงินสูงเนื่องจากในปี 2541 มีหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญจำนวน 2,785.05 ล้านบาท และปี 2543 มีหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญจำนวน 2,514.82 ล้านบาท และเมื่อพิจารณาสัดส่วนในโครงสร้างค่าใช้จ่ายทั้งหมด(ตารางที่ 4.37) พบว่าค่าใช้จ่ายเงินทุนมีสัดส่วนมากกว่าค่าใช้จ่ายดำเนินงาน แต่มีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เนื่องจากเงินรับฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญ และอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดต่ำลง

ตารางที่ 4.36 ค่าใช้จ่ายของธนาคารออมสินทั้งสิ้น

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย			รวมดอกเบี้ย เงินทุน	ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน	รวม
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว			
2539	12,376.18	1,550.29	336.29	14,262.76	3,342.12	17,604.88
2540	14,491.78	1,746.36	501.70	16,739.84	4,623.95	21,363.79
2541	17,584.22	2,673.96	630.51	20,888.69	7,777.07	28,665.76
2542	12,210.84	4,234.45	796.03	17,241.32	5,806.68	23,048.00
2543	8,398.00	4,169.94	955.44	13,523.38	7,901.12	21,424.50

ตารางที่ 4.37 สัดส่วนค่าใช้จ่ายของธนาคารออมสินทั้งสิ้น

(หน่วย : ร้อยละ)

พ.ศ.	ค่าใช้จ่าย ดอกเบี้ย			รวมดอกเบี้ย	ค่าใช้จ่าย	รวม
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	เงินทุน	ดำเนินงาน	
				2539	70.30	
2540	67.84	8.17	2.35	78.36	21.64	100.00
2541	61.34	9.33	2.20	72.87	27.13	100.00
2542	52.98	18.37	3.45	74.81	25.19	100.00
2543	39.20	19.46	4.46	63.12	36.88	100.00

2. วิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายต่อเงินทุนทั้งสิ้น

การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายต่อเงินทุนทั้งสิ้น จะแยกทำการวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุน และอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน แล้วจึงรวมต้นทุนหรืออัตราทั้งสองเข้าด้วยกันเป็นอัตราค่าใช้จ่ายรวมหรือต้นทุนรวม

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายเงินทุนระหว่างปี}}{\text{เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี}} \times 100$$

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงานระหว่างปี}}{\text{เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี}} \times 100$$

เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี หมายถึง เงินทุนที่ได้จากเงินรับฝาก เงินกู้ยืม และเงินกองทุน ซึ่งหมายถึงด้านหนี้สินและส่วนของทุนทางบัญชี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสินทรัพย์ทั้งสิ้น

การเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินค่าใช้จ่าย ตลอดจนสัดส่วนในโครงสร้างค่าใช้จ่าย อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของแหล่งที่มาของเงินทุนดังที่กล่าวมาข้างต้น นับว่ามีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนของเงินทุน ไม่ว่าจะพิจารณาจากวิธีใด กล่าวคือ โดยวิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ตามที่กล่าวไว้ในส่วนที่ 4 ตารางที่ 4.23 หรือด้วยวิธีการที่กล่าวถึงในส่วนนี้ที่ฐานจากเงินทุนทั้งสิ้นซึ่งประกอบด้วยหนี้สินและส่วนของทุน ตามตารางที่ 4.38 ต่างแสดงให้เห็นว่าอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนมีแนวโน้มลดลง คือ จากอัตราร้อยละ 6.35 ในปี 2539 เพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นร้อยละ 6.97 ในปี 2541 แล้วทยอยลดลงเหลือร้อยละ

3.02 ในปี 2543 ความแตกต่างระหว่างอัตราสูงสุดกับอัตราต่ำสุด ต่างกันร้อยละ 3.95 (6.97 – 3.02) ในขณะที่อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก คือ จากร้อยละ 1.49 ในปี 2539 เพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นร้อยละ 2.59 ในปี 2541 แล้วลดลงเป็นร้อยละ 1.42 และเพิ่มสูงเป็นร้อยละ 1.76 ในปี 2542 และ 2543 ตามลำดับ ความแตกต่างระหว่างอัตราสูงสุดกับอัตราต่ำสุด ต่างกันเพียงร้อยละ 1.17 เท่านั้น (2.59 – 1.42)

เมื่อรวมอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสองเข้าด้วยกัน ปรากฏว่าอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นมีแนวโน้มสูงขึ้นจากร้อยละ 7.84 ในปี 2539 เพิ่มสูงสุดเป็นร้อยละ 9.56 ในปี 2541 แล้วทยอยลดลงเหลือร้อยละ 4.78 ในปี 2543 ตามลักษณะต้นทุนเงินทุน จึงสรุปได้ว่าอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเปลี่ยนแปลงไปตามสัดส่วนเงินทุน โดยแนวโน้มอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยจะสอดคล้องกับแนวโน้มอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 4.38 อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย

(หน่วย : ร้อยละ)

พ.ศ.	ค่าใช้จ่าย เงินทุน (ล้านบาท) (1)	ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน (ล้านบาท) (2)	เงินทุนทั้งสิ้น เฉลี่ย (ล้านบาท) (3)	ค่าใช้จ่าย เงินทุน ต่อ เงินทุน ทั้งสิ้นเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อ เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย (5) = [(2)/(3)]x100	อัตราค่าใช้จ่าย ทั้งสิ้นต่อ เงินทุน ทั้งสิ้นเฉลี่ย (4) + (5)
2539	14,262.76	3,342.12	224,469.33	6.35	1.49	7.84
2540	16,739.84	4,623.95	258,915.34	6.46	1.79	8.25
2541	20,888.69	7,777.07	299,784.88	6.97	2.59	9.56
2542	17,241.32	5,806.68	408,550.41	4.22	1.42	5.64
2543	13,523.38	7,901.12	447,877.48	3.02	1.76	4.78

จากตารางที่ 4.39 เมื่อพิจารณาอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุน และอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 พบว่า มีความผันผวนแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดย อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย เพิ่มจากร้อยละ 6.82 ในปี 2539 เพิ่มสูงสุดเป็นร้อยละ 7.04 ในปี 2541 และทยอยลดลงเหลือร้อยละ 3.09 ในปี 2543 เนื่องจากอิทธิพลของการเพิ่มขึ้นและลดลงของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเป็นสำคัญ ความแตกต่างระหว่างอัตราสูงสุดกับอัตราต่ำสุด ต่างกันร้อยละ 3.95 (7.04 – 3.09) ในขณะที่อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย

มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก คือ จากร้อยละ 1.60 ในปี 2539 เพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นร้อยละ 2.62 ในปี 2541 แล้วลดลงเป็นร้อยละ 1.44 และเพิ่มเป็นร้อยละ 1.80 ในปี 2542 และ 2543 ตามลำดับ ความแตกต่างระหว่างอัตราสูงสุดกับอัตราต่ำสุด ต่างกันเพียงร้อยละ 1.18 เท่านั้น (2.62 - 1.44)

ตารางที่ 4.39 อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย

(หน่วย : ร้อยละ)

พ.ศ.	ค่าใช้จ่าย เงินทุน (ล้านบาท) (1)	ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน (ล้านบาท) (2)	เงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย (ล้านบาท) (ตาราง 4.33) (3)	อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุน ต่อ เงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย [(1)/(3)] x 100	อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อ เงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย [(2)/(3)] x 100
2539	14,262.76	3,342.12	209,239.25	6.82	1.60
2540	16,739.84	4,623.95	250,887.48	6.67	1.84
2541	20,888.69	7,777.07	296,763.99	7.04	2.62
2542	17,241.32	5,806.68	403,858.13	4.27	1.44
2543	13,523.38	7,901.12	436,134.32	3.09	1.80

3. รายได้ของธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อระดมเงินออมในประเทศ และเมื่อมีเงินฝากจำนวนมากสภาพคล่องก็สูงตามไปด้วย ปัจจุบันจึงมีการนำเงินไปลงทุนทั้งในเงินให้กู้ระหว่างธนาคาร พันธบัตรที่มีสัญญาซื้อหรือขายคืน หลักทรัพย์ระยะสั้นและระยะยาว และเงินให้กู้ยืม โดยตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมาเริ่มดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อทำกำไรอีกด้วย

เมื่อพิจารณาสัดส่วนในโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้ตามตารางที่ 4.40 พบว่าระหว่างปี 2539 - 2543 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้ดังนี้ ในปี 2539 - 2540 แหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญ คือ รายได้ระยะสั้น รองลงมาคือระยะยาวและระยะปานกลางตามลำดับ โดยรายได้ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร(Interbank) มีจำนวนสูงสุด เนื่องจากในปี 2539 สถาบันการเงินอื่นขาดสภาพคล่อง มีความต้องการสภาพคล่องจำนวนมาก อัตราดอกเบี้ยจึงสูงเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจในกลางปี 2540 และธนาคารฯ มีสภาพคล่องสูงจึงเป็นโอกาสอันดีในการหารายได้ แต่ในปี 2541 ธนาคารฯ ต้องเริ่มปรับเปลี่ยนโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้ตามภาวะตลาดเงิน โดยแหล่งใหญ่มาจากรายได้ระยะยาว รองลงมาคือระยะสั้นและระยะปานกลางตามลำดับ อันเป็นผลมาจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 สถาบันการเงินต่าง ๆ เริ่มหันมาหาแหล่งลงทุนระยะยาวอัตราดอกเบี้ยคงที่ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง ซึ่งในปี 2542 -

2543 แหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญ คือ รายได้ระยะยาว รองลงมาคือระยะปานกลางและระยะสั้นตามลำดับ โดยรายได้ดอกเบี้ยรับจากการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลและพันธบัตรรัฐวิสาหกิจมีจำนวนสูงสุด เนื่องจากธนาคารฯ มีสภาพคล่องสูงมาก จึงนำเงินที่เหลือจากการลงทุนในตลาดเงินและให้สินเชื่อ ไปลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวซึ่งมีผลตอบแทนสูงและมีระยะเวลาในการลงทุนยาว ประกอบกับภาวะอัตราดอกเบี้ยที่ลดลงตั้งแต่ปี 2542 จึงเป็นผลดีต่อผลการดำเนินงานของธนาคารฯ

ตารางที่ 4.40 รายได้ของธนาคารออมสินทั้งสิ้น

(หน่วย : ล้านบาท)

พ.ศ.	รายได้ดอกเบี้ย			รวมรายได้ เงินลงทุน	รายได้อื่น	รวม
	ระยะสั้น	ระยะ ปานกลาง	ระยะยาว			
2539	8,304.41 (40.79)	5,553.30 (27.28)	5,986.05 (29.40)	19,843.76 (97.47)	515.86 (2.53)	20,359.62 (100.00)
2540	12,244.98 (44.36)	4,901.44 (17.75)	9,838.56 (35.64)	26,984.98 (97.75)	621.56 (2.25)	27,606.54 (100.00)
2541	11,837.21 (35.79)	4,060.57 (12.28)	16,346.07 (49.42)	32,243.85 (97.49)	830.11 (2.51)	33,073.96 (100.00)
2542	3,116.64 (11.52)	4,636.27 (17.14)	18,657.50 (68.97)	26,410.41 (97.63)	641.10 (2.37)	27,051.51 (100.00)
2543	1,867.78 (6.31)	5,734.52 (19.38)	18,885.70 (63.83)	26,488.00 (89.52)	3,101.79 (10.48)	29,589.79 (100.00)

4. วิเคราะห์อัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น

การวิเคราะห์อัตรารายได้ทั้งสิ้นจากการดำเนินงานต่อเงินทุนทั้งสิ้น ก็จะใช้วิธีเดียวกันกับการวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น คือ คว้าการดำเนินงานในแต่ละปีมีรายได้ออกมาในรูปอัตราดอกเบี้ยร้อยละเท่าใดของเงินทุน โดยนำรายได้ทั้งสิ้นระหว่างปีหารด้วยเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี คูณด้วยร้อย ซึ่งเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{อัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น} = \frac{\text{รายได้ทั้งสิ้นระหว่างปี}}{\text{เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี}} \times 100$$

เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี หมายถึง เงินทุนที่ได้จากเงินรับฝาก เงินกู้ยืม และเงินกองทุน ซึ่งหมายถึงด้านหนี้สินและส่วนของทุนทางบัญชี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสินทรัพย์ทั้งสิ้น

จากตารางที่ 4.41 พบว่า อัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นมีความผันผวน โดยเพิ่มจากร้อยละ 9.07 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 11.03 ในปี 2541 เนื่องจากในช่วงปี 2539 – 2541 ธนาคารมีรายได้สูงจากการลงทุนในตลาดเงินคือ Interbank และ Repurchase และลดลงเป็นร้อยละ 6.61 ในปี 2543 เนื่องจากอัตรดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง และเมื่อพิจารณารายได้อื่นพบว่าในปี 2543 มีรายได้อื่นสูงถึง 3,101.79 ล้านบาท เนื่องจากมีรายได้กำไรจากการขายหลักทรัพย์ที่มียอดเพิ่มขึ้นจาก 212.97 ล้านบาท ในปี 2542 เป็น 2,538.73 ล้านบาท ในปี 2543 ซึ่งธนาคารเริ่มดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อทำกำไรตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา

ตารางที่ 4.41 อัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย

(หน่วย : ร้อยละ)

พ.ศ.	รายได้จาก เงินลงทุน (ล้านบาท) (1)	รายได้อื่น (ล้านบาท) (2)	รายได้รวม ทั้งสิ้น (ล้านบาท) (3) = (1) + (2)	เงินทุนทั้งสิ้น เฉลี่ย (ล้านบาท) (4)	รายได้รวมทั้งสิ้น ต่อ เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย (4) = [(3)/(4)] x 100
2539	19,843.76	515.86	20,359.62	224,469.33	9.07
2540	26,984.98	621.56	27,606.54	258,915.34	10.66
2541	32,243.85	830.11	33,073.96	299,784.88	11.03
2542	26,410.41	641.10	27,051.51	408,550.41	6.62
2543	26,488.00	3,101.79	29,589.79	447,877.48	6.61

5. วิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างอัตรารายได้ทั้งสิ้นกับอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

จากการศึกษาอัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย(ตารางที่ 4.41) กับ อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย(ตารางที่ 4.38) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันตามตารางที่ 4.42 พบว่า ส่วนต่างระหว่างทั้ง 2 อัตราอยู่ระหว่าง 0.98 – 2.41 แสดงว่าผลการดำเนินงานมีกำไรสุทธิ โดยในปี 2543 ในขณะที่รายได้จากเงินลงทุนเพิ่มไม่สูงมากนัก แต่รายได้อื่นจากกำไรจากการขายหลักทรัพย์เพิ่มสูงมาก ทำให้ส่วนต่างเพิ่มจากร้อยละ 0.98 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 1.83 ในปี 2543

ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบอัตรารายได้ทั้งสิ้นกับอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย

(หน่วย : ร้อยละ)

พ.ศ.	อัตรารายได้ทั้งสิ้น ต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย (1)	อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ย (2)	ผลต่าง (3) = (1) - (2)
2539	9.07	7.84	1.23
2540	10.66	8.25	2.41
2541	11.03	9.56	1.47
2542	6.62	5.64	0.98
2543	6.61	4.78	1.83

ส่วนที่ 8 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธนาคารออมสินที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็น การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินกองทุน ความสามารถในการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์ และประสิทธิภาพพนักงาน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพคล่อง(Liquidity)

การบริหารสภาพคล่อง เป็นการประมาณการระหว่างความต้องการใช้เงินทุนกับการกันสำรองไว้ให้เพียงพอเมื่อมีความจำเป็นในการใช้เงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ฝากเงินต้องได้รับความมั่นใจว่า สามารถถอนเงินได้ทันทีเมื่อต้องการ ซึ่งการบริหารสภาพคล่องดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงการที่จะต้องเสียโอกาสในการนำเงินนั้นไปหารายได้ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การบริหารสภาพคล่องมีความสำคัญมาก

1.1 อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นต่อเงินฝาก (Cash and Deposits at Banks to Deposits Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่า มีสภาพคล่องที่เป็นเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นที่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นที่เป็นเงินรับฝากมากน้อยเพียงใด ตามตารางที่ 4.43 อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นต่อเงินฝาก ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 0.38 0.24 0.18 0.14 และ 0.10 เท่า ตามลำดับจะเห็นได้ว่ามีค่าต่ำกว่า 1 และมีแนวโน้มลดลง แสดงว่ามีสภาพคล่องลดลงโดยมีการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์อื่นเพิ่มขึ้น

1.2 อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก (Quick Assets to Deposits Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่า มีสินทรัพย์สภาพคล่องที่เป็นเงินสดในมือ เงินฝากธนาคารอื่น และพันธบัตรที่ซื้อโดยมีสัญญาขายคืน ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายสามารถชำระหนี้สินระยะสั้นที่เป็นเงินรับฝากมากน้อยเพียงใด ตามตารางที่ 4.43 อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 0.39 0.37 0.39 0.19 และ 0.15 เท่า ตามลำดับจะเห็นได้ว่ามีค่าต่ำกว่า 1 และมีแนวโน้มลดลง แสดงว่ามีสภาพคล่องลดลงโดยมีการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์อื่นเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.43 อัตราส่วนสภาพคล่อง

(หน่วย : เท่า)					
อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543
1. อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นต่อเงินฝาก	0.38	0.24	0.18	0.14	0.10
2. อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก	0.39	0.37	0.39	0.19	0.15

2. การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy)

การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุน เพื่อแสดงถึงความมั่นคงของธนาคาร โดยแสดงถึงภาระหนี้สินที่ต้องจ่ายคืนเพื่อป้องกันมิให้ขยายเครดิตในสินทรัพย์เสี่ยงระดับสูง อันจะทำให้ผู้ฝากไม่ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในเงินฝากของตนเต็มที่

2.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนกองทุน (Liabilities to Equity Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่า โครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุนทั้งหมด มาจากหนี้สินภายนอกซึ่งเป็นภาระที่ต้องจ่ายคืนเป็นกึ่งเท่าของส่วนกองทุนที่ไม่มีภาระต้องจ่ายคืน ตามตารางที่ 4.44 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนกองทุนตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 9.66 9.89 11.61 10.24 และ 10.57 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีค่ามากกว่า 1 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงว่า โครงสร้างเงินทุนของธนาคาร เป็นเงินทุนภายนอกมากกว่าเงินทุนภายใน จึงถือว่ามีความเสี่ยงสูงหากต้องชำระหนี้สินทั้งหมดภายในระยะเวลาเดียวกัน

2.2 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Liabilities to Total Assets Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความมั่นคงโดยการเปรียบเทียบหนี้สินที่เป็นภาระของธนาคารกับเงินลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมด ตามตารางที่ 4.44 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม

ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 0.91 0.91 0.92 0.91 และ 0.91 เท่าตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีค่าต่ำกว่า 1 และสม่ำเสมอ แสดงว่าอยู่ในเกณฑ์ดีเนื่องจากมีหนี้สินน้อยกว่าสินทรัพย์

2.3 อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินฝาก (Capital Funds to Deposits Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงความมั่นคงของกิจการว่ามีเงินกองทุนเป็นกี่เท่าของเงินฝาก ตามตารางที่ 4.44 อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินฝากของธนาคารออมสินตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 0.12 0.12 0.10 0.09 และ 0.09 เท่าตามลำดับ มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากมีอัตราการเพิ่มของเงินฝากมากกว่าอัตราการเพิ่มของเงินกองทุน

ตารางที่ 4.44 อัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน

	(หน่วย : เท่า)				
อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนกองทุน	9.66	9.89	11.61	10.24	10.57
2. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม	0.91	0.91	0.92	0.91	0.91
3. อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินฝาก	0.12	0.12	0.10	0.09	0.09

3. การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)

การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรเพื่อแสดงความสามารถในการจัดโครงสร้างแหล่งที่ได้มาและใช้ไปของเงินทุนอย่างเหมาะสมทำให้แสวงหาผลกำไรได้อย่างเต็มที่ ซึ่งกำไรสุทธิอย่างเดียวไม่อาจแสดงได้ จึงต้องใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม (Revenue to Total Assets Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่า ธนาคารมีความสามารถในการหารายได้ทั้งหมดเป็นร้อยละเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมด ตามตารางที่ 4.45 อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ ร้อยละ 8.57 9.83 8.87 6.31 และ 6.20 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มลดลง แสดงว่ามีความสามารถในการหารายได้ลดลง

3.2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Assets : ROA)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึง ความสามารถในการจัดโครงสร้างแหล่งใช้ไปของเงินทุนอย่างเหมาะสม จึงทำให้มีผลกำไรอย่างเป็นที่น่าพอใจ ตามตารางที่ 4.45 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ ร้อยละ 1.23 2.41 1.35 1.00 และ 1.80 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2543 มีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีกำไรจากการขายหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น

3.3 อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ (Return on Revenue)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึง ความสามารถในการทำกำไรสุทธิเมื่อเทียบกับรายได้ ตามตารางที่ 4.45 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อรายได้ ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ ร้อยละ 13.53 22.61 13.33 14.80 และ 27.59 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

3.4 อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝาก (Return on Deposits)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินฝาก ตามตารางที่ 4.45 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินฝาก ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ ร้อยละ 1.32 2.53 1.32 1.06 และ 1.93 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

3.5 อัตราผลตอบแทนต่อเงินให้สินเชื่อ (Return on Loans)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินให้สินเชื่อ ตามตารางที่ 4.45 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินให้สินเชื่อ ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ ร้อยละ 4.92 5.30 3.04 3.09 และ 5.49 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

3.6 อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Return on Investment in Securities)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ตาม ตารางที่ 4.45 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ ร้อยละ 3.19 9.04 4.62 1.86 และ 3.17 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีค่าใกล้เคียงกัน แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรสุทธิอยู่ในเกณฑ์ดี

ตารางที่ 4.45 อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร

(หน่วย : ร้อยละ)

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543
1. อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม	8.57	9.83	8.87	6.31	6.20
2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	1.23	2.41	1.35	1.00	1.80
3. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อรายได้	13.53	22.61	13.33	14.80	27.59
4. อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝาก	1.32	2.53	1.32	1.06	1.93
5. อัตราผลตอบแทนต่อเงินให้สินเชื่อ	4.92	5.30	3.04	3.09	5.49
6. อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในหลักทรัพย์	3.19	9.04	4.62	1.86	3.17

4. การวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์ (Assets Quality)

การวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์เป็นการให้ความสำคัญกับสินเชื่อที่อนุมัติจ่ายเงินไปแล้วว่ามีคุณภาพหรือไม่เนื่องจากดอกเบี้ยรับจากสินเชื่อเป็นรายได้หลักของธนาคาร หากหะหลวมในการวิเคราะห์สินเชื่อจะมีความเสี่ยงเกิดขึ้น ส่งผลให้กำไรสุทธิลดลง อาจเกิดผลขาดทุนได้ในกรณีที่สำรองค่าเผื่อหนี้สูญที่ธนาคารตั้งไว้ไม่เพียงพอต่อหนี้สูญที่เกิดขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อเงินกองทุนลดลงในที่สุด

4.1 อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (Provision for Possible Loan Loss to Loans) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าธนาคารมีการกันสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นร้อยละเท่าไรต่อจำนวนสินเชื่อทั้งสิ้น ตามตารางที่ 4.46 อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับร้อยละ 0.51 0.69 2.22 2.88 และ 4.08 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงว่าธนาคารใช้ความระมัดระวังโดยมีการกันสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มในระหว่างงวดมาก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงาน

4.2 อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อ (Accrued Interest Receivable to Loans) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่ามีลูกหนี้ขาดการจ่ายชำระดอกเบี้ยตามกำหนดเป็นร้อยละเท่าไรต่อเงินให้สินเชื่อ ตามตารางที่ 4.46 อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับร้อยละ 0.02 0.01 0.01 0.02 และ 0.01 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสม่ำเสมอ แสดงว่าสินเชื่อของธนาคารมีคุณภาพ

ตารางที่ 4.46 อัตราส่วนคุณภาพสินทรัพย์

(หน่วย : ร้อยละ)					
อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543
1. อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ	0.51	0.69	2.22	2.88	4.08
2. อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อ	0.02	0.01	0.01	0.02	0.01

5. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพพนักงาน (Staff Efficiency)

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพพนักงาน จะพิจารณาจากอัตราส่วนที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยศึกษาจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน รวมถึงอัตราส่วนที่แสดงถึงผลผลิตในการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการวัดผลผลิตต่อหัวของพนักงานในด้านผลการดำเนินงาน เงินฝาก สินเชื่อ และรายได้รวม

5.1 อัตราส่วนรายได้จากการดำเนินงานต่อค่าใช้จ่ายพนักงาน (Employee to Personal Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่า รายได้จากการดำเนินงานเป็นกี่เท่าของค่าใช้จ่ายพนักงาน ตามตารางที่ 4.47 อัตราส่วนรายได้จากการดำเนินงานต่อค่าใช้จ่ายพนักงาน ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 11.46 11.58 12.34 9.18 และ 9.60 เท่าตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มลดลง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง จึงทำให้อัตราการเพิ่มของดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราการเพิ่มของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน

5.2 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหัว (Net Profit per Head Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึง ความสามารถในการทำกำไรของพนักงาน ตามตารางที่ 4.47 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหัว (พนักงาน) ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับ 0.29 0.65 0.46 0.40 และ 0.85 ล้านบาทตามลำดับ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงถึงความมีประสิทธิภาพของพนักงานแต่ละคนสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้น

5.3 อัตราส่วนเงินฝากต่อหัว(พนักงาน) (Deposits per Head Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าพนักงาน 1 คนสามารถหาเงินฝากได้จำนวนเท่าไร ตามตารางที่ 4.47 อัตราส่วนเงินฝากต่อหัว(พนักงาน) ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับร้อยละ 21.83 25.69 35.02 37.54 และ 43.84 ล้านบาทตามลำดับ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงถึงความมีประสิทธิภาพของพนักงานแต่ละคน สามารถหาเงินฝากได้เพิ่มขึ้น

5.4 อัตราส่วนสินเชื่อต่อหัว(พนักงาน) (Loans per Head Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าพนักงาน 1 คนสามารถหาสินเชื่อได้จำนวนเท่าไร ตามตารางที่ 4.47 อัตราส่วนสินเชื่อต่อหัว(พนักงาน) ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับร้อยละ 5.85 12.24 15.18 12.88 และ 15.44

ล้านบาท ตามลำดับ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพของพนักงานสามารถปล่อยสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น

5.5 อัตราส่วนรายได้รวมต่อหัว(พนักงาน) (Revenue per Head Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าพนักงาน 1 คนสามารถหารายได้เป็นจำนวนเท่าไร ตามตารางที่ 4.47 อัตราส่วนรายได้ต่อหัว(พนักงาน) ตั้งแต่ปี 2539 – 2543 เท่ากับร้อยละ 2.13 2.87 3.47 2.69 และ 3.07 ล้านบาทตามลำดับ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพของพนักงานสามารถหารายได้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.47 อัตราส่วนประสิทธิภาพพนักงาน

	(หน่วย : ล้านบาท)				
อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543
1. อัตราส่วนรายได้จากการดำเนินงานต่อค่าใช้จ่ายพนักงาน(เท่า)	11.46	11.58	12.34	9.18	9.60
2. อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหัว(พนักงาน)	0.29	0.65	0.46	0.40	0.85
3. อัตราส่วนเงินฝากต่อหัว(พนักงาน)	21.83	25.69	35.02	37.54	43.84
4. อัตราส่วนสินเชื่อต่อหัว(พนักงาน)	5.85	12.24	15.18	12.88	15.44
5. อัตราส่วนรายได้รวมต่อหัว(พนักงาน)	2.13	2.87	3.47	2.69	3.07

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของธนาคารออมสินข้างต้น แสดงว่าธนาคารออมสินมีสภาพคล่องลดลง โครงสร้างเงินทุนของธนาคาร เป็นเงินทุนภายนอกมากกว่าเงินทุนภายใน จึงถือว่ามีความเสี่ยงสูงหากต้องชำระหนี้สินทั้งหมดภายในระยะเวลาเดียวกัน และโดยรวมมีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสิน ระหว่างปี 2539 – 2543 เป็นการศึกษาโครงสร้างเงินทุนและโครงสร้างเงินลงทุน ซึ่งมีผลต่อต้นทุนเงินทุนและผลตอบแทนแต่ละประเภท เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมในการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารฯ อันมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธนาคารฯ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัด ซึ่งจะแสดงผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกันในแต่ละด้าน และนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต และได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

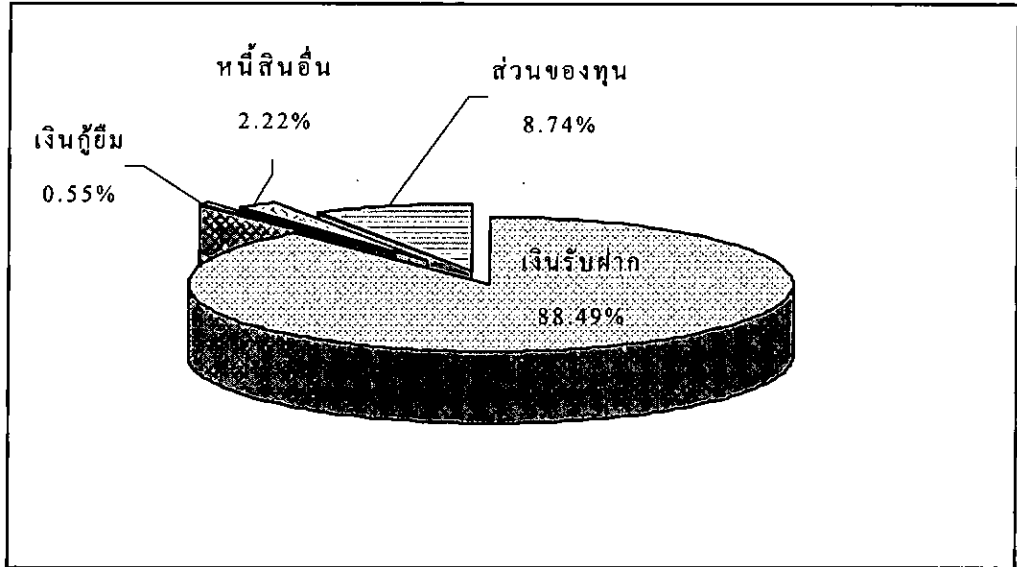
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้รายงานทางการเงินของธนาคารออมสิน ระหว่างปี 2539 – 2543 นำมาวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน โดยใช้วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) และพิจารณาเป็นรายกลุ่ม ซึ่งแบ่งตามระยะเวลาของเงินทุนและเงินลงทุน เป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 แหล่งที่มาของเงินทุน

แหล่งที่มาของเงินทุนระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่าแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมียอดเงินรับฝาก 208,938.31 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 422,469.78 ล้านบาท ในปี 2543 โดยระหว่างปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 318,052.73 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 88.49 ของแหล่งที่มาของเงินทุน รองลงมาคือส่วน

ของทุน หนี้สินอื่นและเงินกู้ยืม โดยมียอดคงเหลือคิดเป็นร้อยละ 8.74 2.22 และ 0.55 ตามลำดับ (ภาพที่ 5.1)

ภาพที่ 5.1 แหล่งที่มาของเงินทุนเฉลี่ย ระหว่างปี 2539 - 2543

เงินรับฝากของธนาคารออมสิน แบ่งเป็น เงินรับฝากทั่วไป เงินรับฝากสลากออมสินและพันธบัตร และเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต สรุปได้ดังนี้

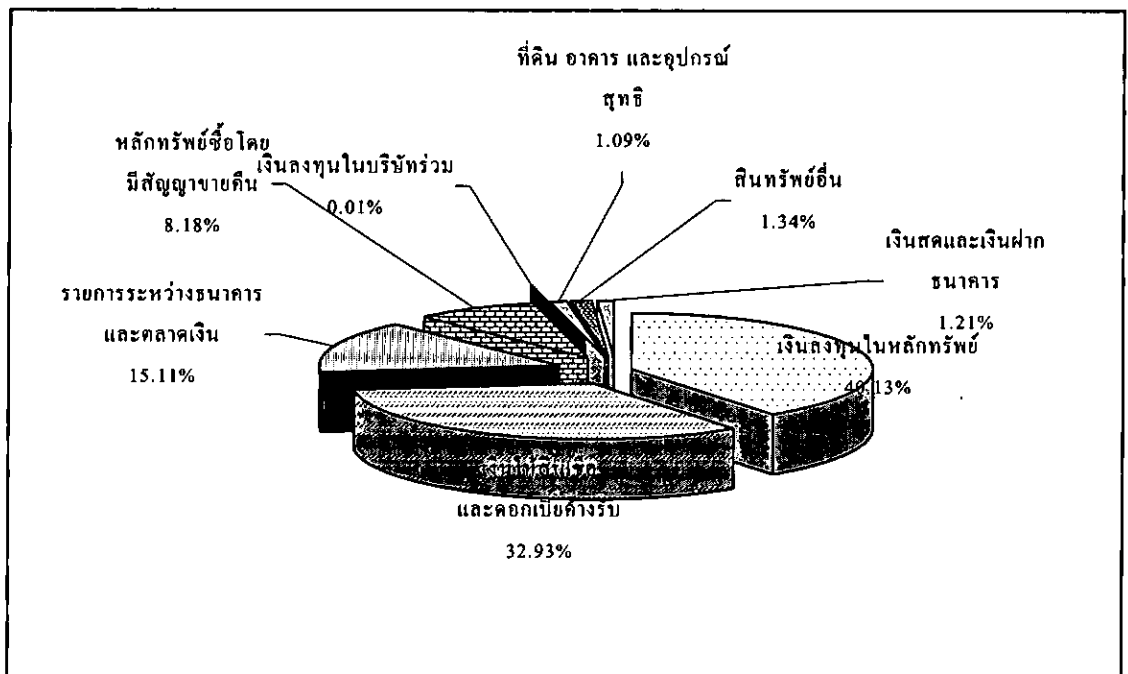
1) เงินรับฝากทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเงินรับฝากประเภทเพื่อเรียกพิเศษ มียอดคงเหลือเฉลี่ย 69,595.36 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 146,461.11 ล้านบาท ในปี 2543 โดยระหว่างปี 2539 - 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 112,636.11 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 49.16 ของเงินรับฝากทั่วไป

2) เงินฝากสลากออมสินและพันธบัตร ประกอบด้วยสลากออมสินพิเศษ สลากออมสินพิเศษรุ่นธนโชค และเงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ โดยส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากสลากออมสินพิเศษซึ่งมียอดคงเหลือเฉลี่ย 19,954.44 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 89,200.24 ล้านบาท ในปี 2543 โดยระหว่างปี 2539 - 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 47,454.61 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 97.23 ของเงินฝากสลากออมสินและพันธบัตร

3) เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต มียอดคงเหลือเฉลี่ย 6,898.86 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 14,137.90 ล้านบาท ในปี 2543 โดยระหว่างปี 2539 - 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 10,221.67 ล้านบาท

1.3.2 แหล่งใช้ไปของเงินทุน

แหล่งใช้ไปของเงินทุนระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่าแหล่งใช้ไปของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีโดยมียอดคงเหลือ 86,297.92 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 259,740.09 ล้านบาท ในปี 2543 ระหว่างปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 144,243.99 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 40.13 ของแหล่งใช้ไปของเงินทุน รองลงมาคือเงินให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับ มียอดคงเหลือ 56,516.26 ล้านบาท ในปี 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 144,568.20 ล้านบาท ในปี 2543 โดยระหว่างปี 2539 – 2543 มียอดคงเหลือเฉลี่ย 118,350.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 32.93 ของแหล่งใช้ไปของเงินทุน (ภาพที่ 5.2)

ภาพที่ 5.2 แหล่งใช้ไปของเงินทุนเฉลี่ย ระหว่างปี 2539 - 2543

1.3.3 วิเคราะห์ต้นทุนเงินทุน

เงินทุนประเภทต่างๆมีอัตราต้นทุนที่เป็นดอกเบี้ยและเงินรางวัลจ่ายแตกต่างกัน โดยอัตราต้นทุนเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอยู่ในระดับสูง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนอัตราต้นทุนเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ เงินฝากสลากออมสินพิเศษ และเงินฝากประจำ มีอัตราต้นทุนอยู่ในระดับสูง และมีแนวโน้มลดลง ส่วนยอดคงเหลือเงินทุนประเภทต่างๆนั้น เงินฝากเพื่อเรียกพิเศษมีส่วนสูงที่สุด โดยรวมแล้วอัตราต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้นถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักระหว่างปี 2539 – 2543 มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 7.43 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 3.38 ในปี 2543 เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง

1.3.4 วิเคราะห์ผลตอบแทนเงินลงทุน

เงินลงทุนประเภทต่างๆมีอัตราผลตอบแทนที่เป็นดอกเบี้ย ส่วนลด และเงินปันผลรับแตกต่างกัน โดยเงินให้สินเชื่อและเงินลงทุนในหลักทรัพย์มีอัตราผลตอบแทนอยู่ในระดับสูง ส่วนยอดคงเหลือเงินลงทุนประเภทต่างๆนั้น พบว่าระหว่างปี 2539 – 2543 มีการปรับสัดส่วนเงินลงทุนดังนี้คือ ในปี 2539 – 2540 รายการระหว่างธนาคารซึ่งเป็นเงินลงทุนระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุด ปี 2541 – 2542 เงินให้สินเชื่อระยะยาวมีสัดส่วนสูงสุด ปี 2543 เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวมีสัดส่วนสูงสุด โดยรวมแล้วอัตราต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้นถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักระหว่างปี 2539 – 2543 มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 9.49 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 6.04 ในปี 2543 เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง

1.3.5 การวิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างต้นทุนเงินทุนและผลตอบแทนเงินลงทุน

ผลการเปรียบเทียบอัตราอัตราต้นทุนเงินทุนและอัตราผลตอบแทนเงินลงทุนพบว่าอัตราผลตอบแทนสูงกว่าอัตราต้นทุนเท่ากับร้อยละ 1.84 – 3.34 แสดงว่าผลการดำเนินงานของธนาคารมีประสิทธิภาพ มีส่วนต่างคงเหลือที่จะเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อไปได้

ผลการเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนระยะสั้น ระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่ามีการนำเงินทุนระยะสั้นบางส่วนไปลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้นและยังมีเงินทุนระยะสั้นเหลือ เนื่องจากเงินทุนระยะสั้นเป็นเงินรับฝากที่มีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 88.49 ของแหล่งที่มาของเงินทุนทั้งหมด และผลการเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนระยะปานกลางระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่าในปี 2539 – 2541 มีการลงทุนระยะปานกลางมากกว่าเงินทุนระยะปานกลาง เนื่องจากธนาคารมีการลงทุนในบัตรเงินฝากและตั๋วสัญญาใช้เงินของสถาบันการเงินที่ถูกปิดไปเป็นจำนวนมาก แต่ในปี 2542 – 2543 มีการปรับสัดส่วนโดยมีการลงทุนระยะปานกลางน้อยกว่าเงินทุนระยะปานกลาง จึงยังมีเงินทุนระยะปานกลางเหลืออยู่ ส่วนผลการเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนระยะยาว ระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่า มีการนำเงินไปลงทุนระยะยาวมากกว่าเงินทุนระยะยาวที่มีอยู่ เนื่องจากมีสภาพคล่องสูง และอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง จึงมีการนำเงินทุนระยะสั้นไปลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวเป็นจำนวนมาก

เมื่อเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนรวม พบว่ามีการนำเงินไปลงทุนมากกว่าเงินทุน ซึ่งในส่วนต่างดังกล่าวข้างต้นไม่ปรากฏว่าธนาคารขาดสภาพคล่องในการดำเนินงานเนื่องจากได้นำเงินทุนจากส่วนของทุนไปลงทุนจึงไม่พบปัญหาขาดเงินทุนแต่อย่างใด โดยส่วนของทุนดังกล่าวเป็น Free Fund จึงไม่ได้นำส่วนของทุนมาคำนวณต้นทุนในครั้งนี้

1.3.6 การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายและรายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ในช่วงปี 2539 - 2543 อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นเปลี่ยนแปลงไปตามสัดส่วนเงินทุน และอัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น เปลี่ยนแปลงตามลักษณะต้นทุนเงินทุน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าในปี 2542 - 2543 รายได้อื่นส่วนใหญ่เป็นกำไรที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้นกับอัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น พบว่ามีส่วนต่างร้อยละ 0.98 - 2.41 แสดงว่าการดำเนินงานมีประสิทธิภาพจึงทำให้ผลการดำเนินงานมีกำไรสุทธิ

1.3.7 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน พบว่าในช่วงปี 2539 - 2543 ธนาคารออมสินมีอัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

- 1) อัตราส่วนสภาพคล่อง (*Liquidity*) ตั้งแต่ปี 2539 - 2543 อัตราส่วนสภาพคล่องมีค่าต่ำกว่า 1 และมีแนวโน้มลดลง แสดงว่ามีสภาพคล่องลดลง
- 2) อัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน (*Capital Adequacy*) ตั้งแต่ปี 2539 - 2543 โครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารออมสินเป็นเงินรับฝาก ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกโดยมีส่วนของทุนเป็นส่วนน้อย
- 3) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (*Profitability*) ตั้งแต่ปี 2539 - 2543 พบว่ามีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มสูงขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิเทียบกับรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายใดๆ พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นแสดงถึงความสามารถบริหารสินทรัพย์ให้มีผลตอบแทนสูง และสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรสูง
- 4) อัตราส่วนคุณภาพสินทรัพย์ (*Assets Quality*) ตั้งแต่ปี 2539 - 2543 พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากมีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มความระมัดระวังเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดหากสินเชื่อกลายเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนอัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่ออยู่ในระดับต่ำ และสม่ำเสมอ แสดงว่าเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ
- 5) อัตราส่วนประสิทธิภาพพนักงาน (*Staff Efficiency*) ตั้งแต่ปี 2539 - 2543 พบว่าพนักงานมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อวัดผลผลิตต่อหัวของพนักงาน ในด้านกำไรสุทธิเงินฝาก และสินเชื่อ พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

1.3.8 การทดสอบสมมติฐาน

โดยใช้รายงานทางการเงินของธนาคารออมสิน ระหว่างปี 2539 - 2543 เป็นข้อสมมติฐานการจัด โครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อต้นทุน

และผลตอบแทน พบว่าธนาคารมีโครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากระยะสั้น อัตราดอกเบี้ยลอยตัว และโครงสร้างแหล่งใช้ไปของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ระยะยาวอัตราดอกเบี้ยคงที่ ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มลดลง ทำให้ผลการดำเนินงานของธนาคารมีรายได้สูงกว่า รายจ่าย มีกำไรสุทธิ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธนาคารออมสินสามารถ อภิปรายผล โดยมีประเด็นผลการวิจัยที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุน

จากผลการวิเคราะห์อัตราต้นทุนเงินทุนแต่ละประเภทตั้งแต่ปี 2539 – 2543 พบว่าต้นทุนเงินฝากทุกประเภทมีแนวโน้มลดลง ยกเว้นต้นทุนเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะยาว และเมื่อพิจารณาต้นทุนเงินทุนทั้งสิ้นด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก พบว่ามีแนวโน้มลดลง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลง

2.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนเงินลงทุน

จากผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนแต่ละประเภทตั้งแต่ปี 2539-2543 พบว่าอัตราผลตอบแทนทุกประเภทมีแนวโน้มลดลง และเมื่อพิจารณาผลตอบแทนเงินลงทุนทั้งสิ้นด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก พบว่ามีแนวโน้มลดลงเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลง

2.3 การวิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุน

จากผลการวิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างผลตอบแทนเงินลงทุนและต้นทุนเงินทุนในช่วงปี 2539-2543 พบว่าอัตราผลตอบแทนสูงกว่าอัตราต้นทุน แสดงว่าธนาคารยังมีส่วนต่างเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

จากผลการเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและเงินลงทุนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว พบว่าเงินลงทุนระยะสั้นต่ำกว่าเงินทุนระยะสั้น เงินลงทุนระยะปานกลางต่ำกว่าเงินทุนระยะปานกลางยกเว้นปี 2542 – 2543 ที่เงินลงทุนระยะปานกลางสูงกว่าเงินทุนระยะปานกลาง และเงินลงทุนระยะยาวสูงกว่าเงินทุนระยะยาว จากรายละเอียดข้างต้นพบว่าการจัดโครงสร้างเงินทุนและเงินลงทุนไม่พอดีกัน แต่เป็นการจัดโครงสร้างทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินฝากระยะสั้นสามารถปรับลดอัตราดอกเบี้ยได้ตามภาวะดอกเบี้ยที่ลดลง จึงส่งผล

ต่อต้านทุนที่สามารถปรับลดได้ทันที และแหล่งใช้ไปของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว ที่ธนาคารนำเงินไปลงทุนไว้ในช่วงที่อัตราผลตอบแทนอยู่ในระดับสูง จึงส่งผลต่อรายได้ที่สูง ทำให้การดำเนินงานของธนาคารมีผลกำไร

2.4 การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายและรายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น

ผลการวิจัยพบว่าในช่วงปี 2539 - 2543 ธนาคารออมสินมีอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่ำกว่าอัตรารายได้ทั้งสิ้นต่อเงินทุนทั้งสิ้น แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานทำให้มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทุกปี

2.5 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

จากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในช่วงปี 2539-2543 พบว่าส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานดังนี้ คือ

1. การที่สภาพคล่องมีแนวโน้มลดลง ขณะที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง ส่งผลดีต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากมีการนำสภาพคล่องไปลงทุนระยะยาวอัตราดอกเบี้ยคงที่เพิ่มขึ้น ทำให้ส่งผลดีเนื่องจากจะได้รับดอกเบี้ยสูง และคงที่ระยะยาว ในขณะที่เงินรับฝากกระยะสั้นที่รับฝากเข้ามาเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวจึงสามารถปรับลดตามภาวะดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มลดลงได้

2. จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงของเงินกองทุนพบว่า มีความเสี่ยง เนื่องจากมีหนี้สินคือเงินรับฝากซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกมากกว่าส่วนของทุนซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายใน ทำให้มีภาระดอกเบี้ยจ่ายสูง ในขณะเดียวกันธนาคารต้องใช้ความสามารถในการบริหารสภาพคล่องอย่างสูง เนื่องจากต้องสำรองสภาพคล่องให้เพียงพอซึ่งถ้ามากเกินไปก็จะทำให้เสียโอกาสในการลงทุนหาผลประโยชน์

3. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรพบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี และมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากมีการจัดโครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ โดยในปี 2539 – 2540 ธนาคารมีเงินลงทุนในตลาดเงินเป็นจำนวนมาก ผลตอบแทนสูง เนื่องจากสถาบันการเงินอื่นขาดสภาพคล่อง ปี 2541 – 2543 ธนาคารมีรายได้จากเงินให้สินเชื่อและเงินทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวเป็นจำนวนมาก อันเป็นผลจากการที่ธนาคารนำสภาพคล่องที่มีอยู่สูง ไปลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวที่มีอัตราดอกเบี้ยคงที่ทำให้ได้รับผลตอบแทนสูงคงที่ ในขณะที่แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลง

4. ผลการวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ส่งผลให้รายได้สูงและยังมีการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้มากเพื่อรองรับหนี้เสียที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

5. ด้านประสิทธิภาพพนักงาน พบว่าค่าใช้จ่ายพนักงานมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายโดยตรงกับจำนวนพนักงาน แต่ด้านผลิตผลต่อหัวพนักงานเพิ่มขึ้นทั้งในด้านเงิน

ฝาก สินเชื่อ รายได้ และกำไรสุทธิแสดงว่าพนักงานมีประสิทธิภาพสามารถสร้างรายได้และกำไรสุทธิให้ธนาคารเพิ่มขึ้น

3. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของธนาคารออมสิน สรุปได้ดังนี้คือ

3.1 ต้นทุนการดำเนินงานสูง เนื่องจากเป็นธนาคารเพื่อการออม ทำให้มีจำนวนบัญชีเงินฝากกว่า 20 ล้านบัญชี มียอดคงเหลือเพิ่มขึ้นทุกปีเนื่องจากเป็นเงินออมรายย่อย จำนวนรายการมาก จำนวนเงินน้อย จึงกระทบโดยตรงต่อต้นทุนที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ค่าใช้จ่ายด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ และในภาวะปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงธนาคารจึงต้องลงทุนในเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถแข่งขันในระบบธนาคารได้

3.2 การมีบทบาทในการเสริมสร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเข้าไปมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยมีได้มุ่งหวังกำไร ได้แก่การเปิดธนาคารโรงเรียนตามโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆทั่วประเทศ เพื่อเสริมสร้างนิสัยการออมทรัพย์ในเด็กและเยาวชน การดำเนินโครงการสินเชื่อเพื่อสังคม การเปิดธนาคารชุมชนในท้องที่ห่างไกล การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม การบริหารกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(Social Investment Fund - SIF) และกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค อันเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยสนับสนุนสินเชื่อและให้ความช่วยเหลือด้านการจัดการและการบริหารกองทุนต่างๆของรัฐ แต่ในขณะเดียวกันในฐานะสถาบันการเงินต้องมีฐานะทางการเงินมั่นคงเป็นที่เชื่อถือของประชาชน ธนาคารออมสินจึงต้องใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้ผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

4.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนสูงสุดคือเงินทุนระยะสั้นที่เป็นเงินฝากประเภทต่างๆ ลูกค้ายเงินฝากของธนาคารส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการฝากต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี หากเงินออมของธนาคารมีแนวโน้มสูงขึ้นจนมีสภาพคล่องล้น ก็จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของต้นทุน แต่หากมีการกั้นเงินไว้จำนวนมากเพื่อสำรองไว้ให้ผู้ฝากถอนเงิน จะทำให้เสียโอกาสในการนำเงินนั้นไปหารายได้ การบริหารสภาพคล่องให้เหมาะสมจึงมีความสำคัญมาก ดังนั้นธนาคารควร

มีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมในการบริหารสภาพคล่อง และในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงอีกด้านหนึ่ง คือต้องมีการสำรองสภาพคล่องด้วย เพื่อรองรับความผันผวนที่อาจเกิดขึ้น

4.1.2 จากผลการเปรียบเทียบยอดคงเหลือเงินทุนและยอดคงเหลือเงินลงทุนตามกลุ่มระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว พบว่าแต่ละกลุ่มมีส่วนต่างจำนวนมาก มีการนำเงินทุนระยะสั้นไปลงทุนระยะยาวซึ่งไม่สัมพันธ์กัน ธนาคารอาจได้รับผลกระทบด้านสภาพคล่องหากเกิดภาวะวิกฤติ จึงควรมีการวางแผนปรับโครงสร้างเงินลงทุนให้เหมาะสมกับ เงินทุน

4.1.3 จากผลการวิจัยพบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินทุนระยะสั้น เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว และเงินทุนระยะสั้นมีสัดส่วนสูงสุด แต่ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลงจึงเป็นผลดีเนื่องจากสามารถปรับลดอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นได้ทันที ในขณะที่อัตราผลตอบแทนระยะยาวส่วนใหญ่เป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวมีสัดส่วนสูง ซึ่งเป็นผลดีกับธนาคารเนื่องจากได้รับผลตอบแทนสูง

หากพิจารณาด้านอัตราดอกเบี้ยพบว่าไม่สัมพันธ์กัน ในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง จึงเป็นผลดีต่อผลการดำเนินงานของธนาคาร ที่ต้นทุนต่ำกว่าผลตอบแทนจึงทำให้มีกำไรสุทธิ แต่ต่อไปในอนาคตถ้าอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ธนาคารจะมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบต่อดัชนีที่สูงขึ้นทันที ส่วนผลตอบแทนยังคงที่อยู่ช่วงเวลาหนึ่ง แต่หลังจากนั้นผลตอบแทนที่ได้รับอาจต่ำกว่าต้นทุนที่สูงขึ้นจะทำให้ธนาคารประสบผลขาดทุนได้ จึงควรมีการวางแผนรองรับอัตราดอกเบี้ยที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต

4.1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ผลกำไรสุทธิที่เพิ่มสูงขึ้นในปี 2542 และ 2543 ส่วนใหญ่มาจากรายได้อื่นประเภทกำไรจากการขายหลักทรัพย์ระยะยาวซึ่งไม่ใช่รายได้หลักของธนาคาร และจากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนพบว่าอัตราผลตอบแทนเงินให้สินเชื่ออยู่ในระดับสูง ดังนั้นธนาคารควรให้ความสำคัญกับการขยายการให้บริการด้านสินเชื่อให้มากขึ้น จัดหาอุปกรณ์สนับสนุนพัฒนา เสริมทักษะให้พนักงานที่ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถทางด้านสินเชื่อ รวมทั้งทำการวิจัยเพื่อแสวงหาสินเชื่อตัวใหม่ที่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และความต้องการของลูกค้า

4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ในด้านการวิเคราะห์อายุคงเหลือของเงินทุน และเงินลงทุนตามระยะเวลาที่เหลือของสัญญา เพื่อจัดทำประมาณการกระแสเงินรับและจ่ายในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับลดช่องว่างที่อาจมีขึ้นทั้งด้านสภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ย

4.2.2 ควรทำการวิจัยพฤติกรรมผู้ฝากด้านการฝาก การถอน การฝากต่อเมื่อครบกำหนด และการถอนคืนก่อนครบกำหนด เพื่อทราบจำนวนเงิน จำนวนครั้งในการฝากและถอนเงิน รวมทั้งจำนวนเงินออมที่สำรองไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉินของผู้ฝากซึ่งเป็นส่วนที่ไม่มีถอนไปใช้จ่าย

ถือเป็นเงินทุนระยะปานกลางถึงระยะยาวได้ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการประกอบการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน), ธนาคาร รายงานกิจการประจำปี 2544 กรุงเทพมหานคร 2545
- กัลยาณี พิริยะพันธ์ “สถาบันการเงินเพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ตลาดการเงิน สถาบัน และนโยบายการเงิน หน้า 160 นนทบุรี สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
การ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2534
- กิตติทัช นนทศิษฐ์ “การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของธนาคารกรุงไทย จำกัด
(มหาชน) กับธนาคารพาณิชย์เอกชน” ภาคนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2543
- เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำกัด(มหาชน), บริษัท รายงานกิจการประจำปี 2544
กรุงเทพมหานคร 2545
- จรินทร์ เทศวานิช การเงินและการธนาคาร พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์ 2534
- _____ .เงิน ตลาดการเงิน และสถาบันการเงิน กรุงเทพมหานคร เอช-เอนการพิมพ์ 2534
- _____ .ตลาดการเงิน และสถาบันการเงิน กรุงเทพมหานคร เอช-เอนการพิมพ์ 2541
- ข้ามะนาค นาวาสุมุท “ผลตอบแทนจากการลงทุนในกองทุนรวม” ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนา
บริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ 2538
- ฐาปนา ฉิ่งไพศาล “หน่วยที่ 14 ดันทุนเงินทุน โครงสร้างเงินทุน และนโยบายเงินปันผล” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน นนทบุรี
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544
- ตรวจเงินแผ่นดิน, สำนักงาน รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงินธนาคารออมสิน สำหรับปีสิ้นสุด
วันที่ 31 ธันวาคม 2539 – 31 ธันวาคม 2543 กรุงเทพมหานคร 2540 - 2544
- นภวรรณ ธานีฉัตร การเงินธุรกิจ ชุดการบริหารสินทรัพย์(ASSET MANAGEMENT)
กรุงเทพมหานคร อรุณการพิมพ์ 2530
- นักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, สมาคม “การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในตราสาร
หนี้และตราสารทุน” มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 40 กรุงเทพมหานคร 2542

- บุษกร ศิริชัย “การบริหารเงินทุนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” ภาคนิพนธ์
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์ 2532
- เพชร ชุมทรัพย์ *หลักการบริหารการเงิน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2524
- _____ .วิเคราะห์งบการเงิน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2536
- วรรณิ ชลนภาสถิตย์ “หน่วยที่ 2 การจัดหาเงินทุนระยะสั้น และระยะปานกลาง” ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน* นนทบุรี สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- วาสนา สิงห์โกวิท “การวิเคราะห์ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (2517 - 2521)” รายงานผลการวิจัย
ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2522
- _____ .*การจัดการธนาคารพาณิชย์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2527
- _____ .“ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย” รายงานผลการวิจัย
ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2528
- _____ .“การวิเคราะห์งบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2533” รายงาน
ผลการวิจัย ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2535
- วิเชียร เลิศโกถานนท์ “หน่วยที่ 10 การจัดการสินทรัพย์หมุนเวียน” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน* นนทบุรี สาขาวิชาวิทยาการจั
การ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- สมจินต์ ศรีไพศาล และวิยะดา สมบัติหิรัญวงศ์ “หน่วยที่ 13 การจัดหาเงินทุนระยะยาว” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน นนทบุรี
สาขาวิชาวิทยาการจัการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- สมเกียรติ โคนรศรี “การวิเคราะห์ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนของธุรกิจเงินฝาก ธนาคารออมสิน
สาขาพัคคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2542

- สังข์พันธุ์ คุรุภากรณ์ “ความเสี่ยงและผลตอบแทนของหลักทรัพย์กลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2540
- สุทธิมาลย์ ธนาอุยกูล “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธนาคารกรุงเทพ จำกัด” ภาคนิพนธ์
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2534
- สุมาลี จิระมิตร “โครงสร้างเงินทุนและต้นทุนเงินทุน” เอกสารการฝึกอบรม **หลักสูตรการบริหาร
การเงิน** จัดโดย ธนาคารออมสิน ร่วมกับ สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ณ โรงแรมบางกอกเซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ 15 – 20 กันยายน 2540
- สุรศักดิ์ นานานุกูลและคณะ **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการเงิน** พิมพ์ครั้งที่ 23 นนทบุรี
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2542
- หยกพร ดันติเสวตรรัตน์ “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย” วิทยานิพนธ์
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2527
- อมรศรี วัชรพิบูลย์ **หลักการบัญชีการจัดการ** ปทุมธานี ศรีอนันต์การพิมพ์ 2539
- ออมสิน, ธนาคาร **ธนาคารเพื่อสังคม รายงานต่อสังคม ประจำปี 2543** กรุงเทพมหานคร 2544
_____ **รายงานกิจการประจำปี 2539-2543** กรุงเทพมหานคร 2539 – 2543
- อังฉรา ชีวะตระกูลกิจ “หน่วยที่ 8 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการเงิน” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา
เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน** นนทบุรี สาขาวิชาวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- เอกธำรง จำกัด(มหาชน) บริษัทหลักทรัพย์ **วิเคราะห์ธนาคารพาณิชย์ Securities one Public** 2536
- เอเชีย จำกัด(มหาชน), ธนาคาร **รายงานกิจการประจำปี 2544** กรุงเทพมหานคร 2545
- Van Horne, J.C. and Wachowie, J.M. **Fundamentals of Financial Management** 9th ed.,
Prentice Hall International, 1995.
- ธนาคารออมสิน “ประเภทเงินฝากและบริการต่างๆ” [Online]. Available:
<http://WWW.gsb.or.th/services/index.html> [Accessed April 6, 2003].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
วิวัฒนาการของธนาคารออมสิน

วิวัฒนาการของธนาคารออมสิน

การก่อตั้ง

การเก็บรักษาทรัพย์สินเงินทองมีมาแต่สมัยโบราณ ผู้คนมักเก็บสมบัติฝังไว้ในดิน บ้างก็เก็บไว้บนเรือน ซึ่งไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายนัก หรือบางคนก็จะนำไปใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงริเริ่มนำกิจการด้านการออมสินมาใช้เป็นครั้งแรก ในปีพุทธศักราช 2456 โดยได้ทดลองตั้งธนาคารรับฝากเงินขึ้นเรียกว่า “ แแบงก์ลีฟอเทีย ” ณ พระตำหนักสวนจิตรลดา ในบริเวณสวนปารุสกวัน สำหรับให้มหาดเล็กและข้าราชการบริพารของพระองค์ได้เรียนรู้วิธีการดำเนินงานของธนาคาร และการส่งเสริมนิสัยรักการออม และได้โปรดให้ตราพระราชบัญญัติคลังออมสิน ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2456 โดยพระราชทานนามครั้งแรกว่า “คลังออมสิน ” สังกัดกรมพระคลังมหาสมบัติ โดยสำนักงานคลังออมสินแห่งแรกได้เปิดที่กรมพระคลังมหาสมบัติที่ส่วนราชการเป็นแผนก เรียกว่า “ แผนกคลังออมสิน ” และทรงพระราชทานเงินทุนประเดิมจ่ายจากเงินคงพระคลังจำนวนหนึ่งแสน เพื่อเป็นทุนหาผลประโยชน์สำรองไว้จ่ายดอกเบี้ยแก่ผู้ให้นำเงินมาฝาก

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้มีพระราชดำริที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น จึงได้มีการโอนงานคลังออมสินได้ไปอยู่ในความรับผิดชอบของกรมไปรษณีย์โทรเลขตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2472 กิจการได้เริ่มแพร่หลายและเป็นที่นิยมของประชาชนมากขึ้น จำนวนเงินฝาก และจำนวนผู้ฝากได้เพิ่มทวีสูงขึ้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ครั้นเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย คณะรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการออมสินยิ่งขึ้น เพราะเป็นแหล่งเงินอันสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ จึงได้เร่งปรับปรุงส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงานให้คล่องตัวกว่าเดิม โดยยกฐานะแผนกคลังออมสินขึ้นเป็นกองคลังออมสิน โดยได้เปิดทำการติดต่อประชาชนในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2477 ซึ่งผลการดำเนินงานของคลังออมสินเมื่ออยู่กับกรมไปรษณีย์โทรเลข ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2472 ถึงสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2490 รวมเวลา 18 ปี กิจการออมสินระยะนี้เจริญมาก ซึ่งสมควรจะเรียกว่า “ ยุคแห่งความเจริญก้าวหน้าของคลังออมสินแห่งประเทศไทย ”

ครั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง รัฐบาลในสมัยหลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สนับสนุนให้คลังออมสินเปลี่ยนฐานะเป็น “ ธนาคารออมสิน ” เพื่อทำหน้าที่การธนาคารและเป็นสถาบันการออมทรัพย์ที่สมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกับนานาประเทศ

โดยตราพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 มีวัตถุประสงค์อย่างสั้น ๆ แต่กินความหมายกว้างว่า “เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพแห่งสังคมในทางทรัพย์สิน” และให้รับโอนทรัพย์สินและกิจการคลัง

ออมสินจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาดำเนินการต่อไป ธนาคารออมสินเริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2490 เป็นต้นมา มีฐานะเป็นนิติบุคคล บริหารงานโดยอิสระ ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

จากพระราชปณิธานที่ทรงมุ่งหวังให้คลังออมสิน เป็นสถาบันหลักในการส่งเสริมสวัสดิภาพแห่งสังคมในทางทรัพย์สิน ด้วยบทบาทภารกิจเริ่มต้นคือ มุ่งส่งเสริมการออมทรัพย์ในหมู่ปวงชนชาวไทย จวบจนปัจจุบันธนาคารออมสินเป็นแหล่งเงินออมให้แก่ภาครัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมไปถึงการเป็นแหล่งเงินทุนแห่งภาครัฐกิจเอกชน โดยมีบัญชีเงินฝาก มากกว่า 20 ล้านบัญชีของเยาวชนและประชาชนหลากหลายอาชีพ

วัตถุประสงค์ของธนาคารออมสิน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติคลังออมสิน พ.ศ. 2456 และพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 กำหนดให้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการรักษาเงินที่ประชาชนนำมาฝาก และรับภาระจัดให้เงินนั้นเกิดผลแก่ผู้ฝากตามสมควร และ “เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพแห่งสังคมในทางทรัพย์สิน” ซึ่งรวมทั้ง

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักประหยัด และมีการออมทรัพย์กับธนาคารออมสินมากขึ้น
2. เพื่อให้บริการรับฝากเงินโดยทั่วไป และให้ประชาชนมีที่เก็บรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัยมั่นคงอย่างทั่วถึง โดยมีประโยชน์ตอบแทนอันจะเป็นการคงไว้ซึ่งความเชื่อถือของสังคมในฐานะที่เป็นธนาคารของรัฐ
3. เพื่อระดมเงินมาให้รัฐบาลใช้ในการพัฒนาประเทศ
4. เพื่ออำนวยความสะดวก และให้บริการทางการเงินแก่ประชาชน นิติบุคคล และหน่วยงานของรัฐ อันจะเป็นการจูงใจให้นำเงินมาฝากไว้กับธนาคารออมสิน
5. เพื่อนำเงินมาลงทุนหาผลประโยชน์ ให้มีรายได้มากพอที่จะนำมาใช้จ่าย สามารถพัฒนาปรับปรุงกิจการขยายขอบเขตการดำเนินธุรกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้เพียงพอแก่พนักงาน

จากประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของธนาคารออมสิน พอลงกล่าวสรุปได้ว่า ธนาคารออมสินเป็นธนาคารเฉพาะกิจ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยในการออมทรัพย์ และเพื่อให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตของการประกอบธุรกิจ

ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ได้กำหนดขอบเขตหรืออำนาจให้ธนาคารกระทำ ดังปรากฏตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 มาตรา 7 ดังนี้

1. รับฝากเงิน
2. ออกพันธบัตรออมสินและสลากออมสิน
3. รับฝากเงินออมสินเพื่อสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว
4. ทำการรับจ่ายและโอนเงิน
5. ซื้อหรือขายพันธบัตรรัฐบาลไทย
6. ลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งรัฐมนตรีอนุญาต
7. การออมสินอื่นๆ ตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

ทิศทางการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

ในการดำเนินงานของธนาคารออมสินตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา มีการจัดทำแผนวิสาหกิจ เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทกำหนดกรอบทิศทางการดำเนินงาน โดยในการจัดทำแผนวิสาหกิจธนาคารจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการธนาคารออมสิน เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของธนาคารในระยะยาว และได้จัดให้มีการสัมมนาผู้บริหารระดับสูงของธนาคารและผู้แทนพนักงาน เพื่อพิจารณากำหนดเป้าหมายในรายละเอียดของการดำเนินธุรกิจและยุทธศาสตร์ของแผนวิสาหกิจให้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานของธนาคารในด้านต่าง ๆ ซึ่งธนาคารจะใช้เป็นแผนแม่บทในการกำหนดแผนดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ให้ความชัดเจน

ธนาคารมีแผนวิสาหกิจมาแล้ว 5 ฉบับ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ครอบคลุมระยะเวลาปี พ.ศ. 2530 – 2535 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2536 – 2540 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2539 – 2543 ในช่วงปี 2541 มีการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ธนาคารต้องมีการปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จึงมีการจัดทำแผนวิสาหกิจฉบับที่ 5 พ.ศ. 2542 – 2546 ซึ่งใช้เป็นกรอบการดำเนินงานมาถึงปี 2544 สถานการณ์ในการดำเนินธุรกิจการเงินการธนาคารได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

ธนาคารจึงได้จัดทำแผนวิสาหกิจฉบับที่ 6 เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทกำหนดทิศทางการทำงานของธนาคารในช่วงปี 2545 – 2549

1. ผลการดำเนินงานตามแผนวิสาหกิจฉบับที่ 1 – 4

ณ สิ้นปี 2541 ธนาคารมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ด้านธุรกิจเงินฝากและบริการทางการเงิน

ธนาคารมีการพัฒนาธุรกิจรูปแบบใหม่ เช่น เงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตประเภทใหม่ สลากออมสินกุศล สลากออมสินพิเศษรุ่นชนโชค ปรับปรุงธุรกิจเดิมให้มีเงื่อนไขและผลตอบแทนที่น่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น ปรับปรุงรูปแบบและวิธีการซื้อลดตั๋วเงิน ปรับปรุงตั๋วแลกเงินเพื่อเดินทาง ขยายตู้നിรัภัยให้เข้าไปยังสาขาต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ ขยายขอบเขตการให้บริการรับชำระค่าสาธารณูปโภค ขยายประเภทการให้บริการธนาคารทางโทรศัพท์ พัฒนาระบบหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Clearing House : ECH) ณ สิ้นปี 2541 ธนาคารมีเงินฝากคงเหลือ 334,094 ล้านบาท มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 6.3 ของระบบธนาคารโดยรวม จัดอยู่ในลำดับที่ 6

1.2 ด้านการลงทุนและให้สินเชื่อ

ธนาคารได้ขยายการลงทุนและให้สินเชื่อไปสู่ภาคเอกชน ทั้งในรูปแบบสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อบุคคลเพื่อการอุปโภคบริโภค สินเชื่อธุรกิจ เงินเบิกเกินบัญชี (O/D) สินเชื่อแก่สถาบันการศึกษาตามนโยบายรัฐบาล เพื่อสนับสนุนการขยายโอกาสทางการศึกษาในภูมิภาค ณ สิ้นปี 2541 ธนาคารมีเงินลงทุนแสวงหาผลประโยชน์รวม 370,592 ล้านบาท สินเชื่อคงเหลือ 144,857 ล้านบาท มีส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อร้อยละ 2.5 ของระบบธนาคารโดยรวม จัดอยู่ในอันดับที่ 12

1.3 ด้านเทคโนโลยี

พัฒนาระบบเงินฝากและสลากเข้าสู่ระบบ Online ให้บริการฝากถอนผ่านเครื่อง ATM ติดตั้งระบบงานสินเชื่อ Stand Alone ให้สาขาคำเนินงานโครงการพัฒนาระบบการควบคุมและตรวจสอบระบบคอมพิวเตอร์ ติดตั้งระบบสื่อสารข้อมูลระยะไกลผ่านดาวเทียมเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสาขาและสำนักงานใหญ่ ติดตั้งระบบสื่อสารในระยะใกล้ภายในสำนักงานใหญ่ (Local Area Network – LAN) ณ สิ้นปี 2541 ธนาคารมีเครื่อง ATM ให้บริการจำนวน 98 เครื่อง

2. ผลการดำเนินงานตามแผนวิสาหกิจฉบับที่ 5

ณ สิ้นเดือน มิถุนายน 2544 ธนาคารมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ด้านธุรกิจเงินฝากและบริการทางการเงิน

ธนาคารขยายการให้บริการเงินฝากรูปแบบใหม่ เช่น เงินฝากประจำรายเดือน เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตประเภทใหม่ 2 ประเภท เปิดบริการรับชำระเงินส่งฝากสงเคราะห์ชีวิตโดยวิธีหักบัญชีเงินฝากเพื่อเรียก บริการโอนเงินรางวัลสลากเข้าบัญชีเงินฝาก การตรวจรางวัลสลาก โดยระบบ Online เปิดดำเนินการธนาคารโรงเรียน และการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนา อิสลาม ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2544 ธนาคารมีเงินฝากคงเหลือรวม 433,970 ล้านบาท ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 7.5 ของระบบธนาคารโดยรวม จัดอยู่ในอันดับที่ 5 เพิ่มขึ้นจากสิ้นปี 2541 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของแผนฯจำนวน 99,876 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.9

2.2 ด้านการลงทุนและให้สินเชื่อ

ธนาคารขยายบทบาทการให้บริการทางการเงิน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมและชุมชน โดยเฉพาะประชาชนในระดับฐานราก เช่น การให้สินเชื่อแก่องค์กรชุมชน สินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู สินเชื่อแก่สถานศึกษาเอกชนตามนโยบายรัฐบาล สินเชื่อโครงการธนาคารประชาชน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และบริหารจัดการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund : SIF) กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค (RUDF) ณ สิ้นเดือน มิถุนายน 2544 ธนาคารมีเงินลงทุนหาผลประโยชน์รวม 490,166 ล้านบาท เป็นสินทรัพย์สภาพคล่องจำนวน 63,614 ล้านบาท เงินลงทุนระยะยาว 276,698 ล้านบาท เงินให้สินเชื่อ 149,854 ล้านบาท มีส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อร้อยละ 3.3 ของระบบธนาคาร โดยรวม จัดอยู่ในอันดับที่ 12

2.3 ด้านเทคโนโลยี

ธนาคารสามารถให้บริการเงินฝากในระบบ Online ได้ครบทุกสาขา และมีการพัฒนาระบบเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและระบบงานสินเชื่อเข้าสู่ระบบ Online พัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ Intranet ระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร (Executive Information System : EIS) เข้าร่วมระบบ ATM Pool พัฒนาการให้บริการทางการเงินอื่น ๆ ผ่านเครื่อง ATM ณ สิ้นเดือน มิถุนายน 2544 มี ATM จำนวน 221 เครื่อง

2. แผนวิสาหกิจฉบับที่ 6

แผนวิสาหกิจฉบับนี้เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการให้ถือปฏิบัติแล้ว ธนาคารจะใช้เป็นแผนแม่บทในการกำหนดแผนดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ให้มีความชัดเจน โดยการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดและงบประมาณที่จะดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน อันจะทำให้การดำเนินงานของธนาคารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และนำไปสู่วิสัยทัศน์ตามปณิธานในแผนวิสาหกิจของธนาคารต่อไป โดยมีแนวทางโดยย่อ ดังนี้คือ

วิสัยทัศน์ : ธนาคารในดวงใจของปวงชน

ปณิธาน : บุคลากรมีคุณภาพ เทคโนโลยีทันสมัย บริการด้วยน้ำใจ มุ่งรับใช้ปวง
ประชา

ปรัชญาการทำงาน : ธนาการเจริญ สังคมได้ประโยชน์ พนักงานเป็นสุข

ภารกิจหลัก : เป็นธนาคารเพื่อการออม เป็นธนาคารเพื่อสังคมและชุมชน เป็น
ธนาคารเพื่อภาครัฐ เป็นธนาคารเพื่อบุคคลทั่วไป และเป็นธนาคารเพื่อธุรกิจทั่วไป

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อส่งเสริมนิสัยการออมทรัพย์ในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งจะมีผลต่อ
ระดับเงินออมของประเทศ ที่เพียงพอแก่การลงทุน
2. เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพแห่งสังคมในเชิงทรัพย์สิน รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตและความ
เป็นอยู่ที่ดีของลูกค้ำประชาชน และการเติบโตทางระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยการเป็นที่ปรึกษา
ทางการเงิน และสนับสนุนด้านเงินลงทุนและเงินให้สินเชื่อแก่ลูกค้ำประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจ
โดยทั่วไป
3. เพื่อสนับสนุนทางด้านเงินทุนในการดำเนิน โครงการตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะมีส่วน
ช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้เป็นธนาคารที่สามารถดำเนินธุรกิจในระบบการแข่งขันเสรีได้อย่างมีประ
สิทธิภาพ
5. เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ในการแปรรูปเป็นบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์

เป้าหมาย :

1. เพิ่มระดับเงินฝากให้มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี โดยรักษาส่วนแบ่งตลาด
ไว้ไม่ให้ต่ำกว่าปี 2543 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 7.4
2. เพิ่มระดับเงินให้สินเชื่อ ให้มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 16 ต่อปี โดยรักษาส่วนแบ่ง
ตลาดไว้ไม่ให้ต่ำกว่าปี 2543 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 3.2
3. ลดปริมาณหนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือน ที่มีอยู่เดิมลงเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี

การดำเนินงานของธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงิน จึงมีลักษณะการดำเนินงานคล้าย ๆ กับธนาคารอื่น ๆ
คือทำหน้าที่รับฝากเงินและปล่อยเงินกู้ยืมเป็นหลัก มีบทบาทในการสนองนโยบายรัฐบาล
ประกอบด้วยต้องเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานและการให้บริการ เพื่อก้าวเข้าสู่การแข่ง

ชั้นในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ที่มีความรุนแรง ขณะเดียวกันธนาคารต้องดำเนินการให้สามารถอยู่รอดได้ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันธนาคารได้ดำเนินงานตามภารกิจหลักของธนาคาร โดยมุ่งหมายให้ผลประโยชน์สูงสุดท้ายเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวม โดยมีการดำเนินการของธนาคาร ออมสิน ดังนี้

1. การเป็นธนาคารเพื่อการออม

ธนาคารมุ่งส่งเสริมนิสัยการออม โดยให้บริการรับฝากเงินในหลากหลายรูปแบบ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทุกกลุ่มอาชีพและอายุ จำแนกได้ดังนี้

1.1 เงินฝากทั่วไป ประกอบด้วย

1.1.1 เงินฝากเผื่อเรียก

1.1.2 เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ

1.1.3 เงินฝากประจำ 3 เดือน 6 เดือน 12 เดือน

1.1.4 เงินฝากประจำรายเดือนยกเว้นภาษี

1.1.5 เงินฝากกระแสรายวัน

1.1.6 เงินฝากที่ผู้ฝากทอดทิ้งและเงินฝากอื่นๆ

1.2 เงินฝากสลากออมสินและพันธบัตร ประกอบด้วย

1.2.1 เงินฝากสลากออมสินพิเศษ

1.2.2 เงินฝากสลากออมสินพิเศษ (รุ้นชนโชค)

1.2.3 เงินฝากพันธบัตรช่วยชาติ

1.3 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต มี 6 แบบ คือ

1.3.1 แบบเพิ่มทุนทรัพย์

1.3.2 แบบร่มไทร

1.3.3 แบบบำนาญสงเคราะห์

1.3.4 แบบทุนการศึกษา

1.3.5 แบบตลอดชีพ

1.3.6 แบบออมสินสะสมทรัพย์

1.4 โครงการที่สนับสนุนการออมต่างๆ

1.4.1 โครงการธนาคารโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังนิสัยการออมทรัพย์ให้เกิดแก่เด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการออมทรัพย์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเป็นกิจ

กรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักการการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มเงินออมของประเทศด้วย

1.4.2 การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการจะออมเงินให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึงการลงทุนทางธุรกิจหรือการค้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย และไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม โดยธนาคารออมสินได้เปิดบริการเป็นโครงการนำร่องขึ้นที่จังหวัดสตูล ต่อจากนั้นได้ขยายไปที่สาขาปัตตานี ยะลา สะบ้าย้อย นราธิวาส หนองจอก และหาดใหญ่ โดยเปิดให้บริการด้วยบัญชีเงินฝากที่สนองตอบความต้องการแต่ละประเภทของผู้ฝากเงินดังนี้

- 1) **เงินฝากวาดีฮะฮ์** สำหรับผู้ฝากที่ต้องการรักษาความปลอดภัยของเงิน
- 2) **เงินฝากเพื่อฮัจย์ และอุมเราะฮ์** สำหรับผู้ฝากที่ต้องการสะสมเงินไว้สำหรับการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์และอุมเราะฮ์ของตนเอง
- 3) **เงินฝากมูออรอเบฮ์** สำหรับผู้ฝากที่ต้องการจะร่วมลงทุนกับธนาคารออมสิน ซึ่งจะนำเงินฝากในบัญชีนี้ไปลงทุนหารายได้ในกิจการที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม แล้วปันผลกำไรจากการลงทุนนี้ให้กับผู้ฝากเงิน

ผลจากการดำเนินงาน นอกจากให้ผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลให้แก่ผู้ฝากแล้ว ธนาคารยังได้จัดสรรเงินจากผลกำไรสุทธิของการดำเนินงานโครงการเป็นชะกาตในอัตรา 2.5 % มอบให้แก่คณะกรรมการที่ปรึกษา ไว้ช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่น หรือสร้างสาธารณกุศลที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน

1.4.3 การจัดงานวันออมแห่งชาติ

1.4.4 การให้บริการรับฝากนอกสถานที่

2. การเป็นธนาคารเพื่อสังคมและชุมชน

ธนาคารมุ่งให้บริการประชาชนทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะให้การสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรชุมชน เพื่อให้มีความเข้มแข็งและมีพลังสร้างสรรค์ จนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยธนาคารได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 สินเชื่อเพื่อสังคม เป็นบริการที่มุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรชุมชน รวมทั้งเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคและชนบทสามารถพึ่งตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยการส่งเสริมการออมทรัพย์ และเป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน ธนาคารได้ให้การสนับสนุนทางการเงินและวิชาการ โดยเฉพาะด้านการจัดการแก่องค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชนบท

“สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท” มีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือกลุ่มหรือองค์กรชุมชน โดยใช้สินเชื่อเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการภายในองค์กรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน ดำเนินกิจการของกลุ่มในรูปแบบของการให้สินเชื่อ 2 ลักษณะ คือ สินเชื่อจากกองทุนพัฒนาชนบท (กพช.) อัตราดอกเบี้ยปัจจุบันร้อยละ 6 วงเงินกู้ไม่เกิน 5 แสนบาท หากเกินกว่านี้สามารถใช้บริการของสินเชื่อออมสินเพื่อสังคม (อพส.) อัตราดอกเบี้ยปัจจุบันร้อยละ 8 และนอกจากนี้ธนาคารยังมีการให้สินเชื่อผู้ค้ารายย่อยด้วย

2.2 สินเชื่อสถานศึกษา เป็นสินเชื่อเพื่อสนับสนุนภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มากขึ้น และกระจายการศึกษาให้ทั่วถึงเท่าเทียมกันทั่วประเทศ และเป็น การสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนให้มากขึ้น ตลอดจนเป็นการส่งเสริมคุณภาพของประชาชนให้สูงขึ้นด้วย

2.3 โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือ 3 ฝ่าย ระหว่างข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมสิน ได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู เพื่อให้ครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น หลักการในการดำเนินการจะให้ข้าราชการครูร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการออกร่วมกันของสมาชิก เพื่อใช้เป็นกองทุนสำรองและจัดกิจกรรมเสริมรายได้ เพื่อยกฐานะและพัฒนาอาชีพเสริม ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในเวลาทำงาน ในระยะแรกได้กำหนดพื้นที่ในการดำเนินโครงการนำร่องใน 4 ภาค ได้แก่ภาคเหนือ ที่จังหวัดแพร่ ภาคกลางที่จังหวัดกาญจนบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ จังหวัดร้อยเอ็ด และภาคใต้ ที่จังหวัดยะลา นอกจากนี้ยังได้จัดสัมมนา และเข้าตรวจเยี่ยมกลุ่มข้าราชการครูในจังหวัดใกล้เคียง เช่น อุตรดิตถ์ พะเยา เชียงราย และชัยภูมิ เพื่อรับทราบปัญหาและชี้แจงทำความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Project หรือ SIF) ธนาคารได้รับการมอบหมายจากรัฐบาลโดยกระทรวงการคลังให้บริหาร กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม หรือกองทุนชุมชน (Social Investment Fund) ซึ่งเป็นเงินกู้ยืมจากธนาคารโลก จำนวน 120 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีเป้าหมายให้การสนับสนุนทางด้านเงินทุนแก่โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาในท้องถิ่น ซึ่งริเริ่มและดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่น เป็นโครงการที่ก่อประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยรวม อันจะเป็นพื้นฐานให้ชุมชนและท้องถิ่นมีการพัฒนาที่เข้มแข็ง จริงจัง และยั่งยืน ณ สิ้นปี 2543 มีการสนับสนุนโครงการเป็นเงิน 3,034 ล้านบาท มีโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจำนวน 3,590 โครงการ

2.5 กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค หรือ กองทุนเมือง (Regional Urban Development Fund : RUDF) เป็นอีกกองทุนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล โดยกระทรวงการคลัง ให้เป็นผู้บริหารจัดการกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค โดยได้จัดสรรเงินทุนซึ่งเป็นเงินกู้ยืมจากธนาคารโลก จำนวน 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อให้ผู้แก่เทศบาลระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี เพื่อนำไปพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้กว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องรองบประมาณจากรัฐบาลหรือขอให้เรียกเก็บภาษีได้มากพอจึงจะลงทุนได้ ณ สิ้นปี 2543 มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติแล้วจำนวน 21 โครงการ โดยอนุมัติเงินไปทั้งสิ้นจำนวน 359 ล้านบาท

ธนาคารออมสินได้จัดตั้ง “สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (Social Fund Office : SOFO)” เป็นหน่วยงานพิเศษขึ้นมาดูแลกองทุนตามข้อ 2.4 และ 2.5 ด้วย

2.6 ธนาคารชุมชน เป็นอีกแนวทางหนึ่งของการให้บริการทางการเงิน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชนในพื้นที่ห่างไกล เป็นธนาคารที่มีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการของคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดูแล และให้คำปรึกษาด้านการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งมาจากผู้แทนชุมชน ส่วนรูปแบบของบริการ นอกจากจะรับฝากเงินในลักษณะออมทรัพย์แล้ว ยังปล่อยกู้ให้แก่ประชาชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่น เพื่อนำเงินไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพสินค้า และเพิ่มผลผลิต

ปัจจุบันนี้ธนาคารชุมชนได้เปิดดำเนินการแล้ว 6 สาขา ได้แก่ สาขาอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ สาขาพบพระ จังหวัดตาก สาขาภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น สาขาชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก สาขาด่านซ้าย จังหวัดเลย และสาขานาจะหวาย จังหวัดอุบลราชธานี ทุกแห่งมีผลการดำเนินงานที่น่าพอใจ โดยเฉพาะสาขาภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเปิดดำเนินการไปเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2543 นั้น นับเป็นธนาคารชุมชนแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เกิดขึ้นจากการที่ตัวแทนชุมชนในอำเภอต่าง ๆ ในอำเภอภูผาม่าน ประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรสาธารณสุขมูลฐาน พ่อค้า กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มเยาวชน สหกรณ์การเกษตร ผู้บริหารโรงเรียน และส่วนราชการประมาณ 300 คน ได้ร่วมกันแสดงความต้องการให้มีธนาคารชุมชน ซึ่งจะเป็นสถาบันการเงินแห่งแรกในอำเภอภูผาม่านแห่งนี้ โดยสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นั่นคือ การร่วมกันเป็นเจ้าภาพระหว่างชุมชนกับพนักงานธนาคารออมสินภาค 7 จัดทอดผ้าป่าสามัคคี เพื่อหาทุนมาสมทบเป็นค่าก่อสร้างสำนักงานธนาคารชุมชนภูผาม่าน

3. การเป็นธนาคารเพื่อภาครัฐ

นับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ธนาคารฯ ได้ให้ความสำคัญต่อการลงทุนของหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจตลอดมา ด้วยสำนึกว่ากิจการของภาครัฐมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยได้สนับสนุนในรูปของการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลและตั๋วสัญญาใช้เงิน ของกระทรวงการคลัง และการลงทุนในพันธบัตรและการถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ธนาคารฯ ยังได้ให้สินเชื่อกับหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ที่ดำเนินการด้านสาธารณูปโภคและโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การเคหะแห่งชาติ ที่ดูแลด้านที่อยู่อาศัยของประชาชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนหน่วยงานที่ดำเนินการด้านไฟฟ้า น้ำประปา การติดต่อสื่อสารและการคมนาคมของประเทศ ณ สิ้นปี 2543 ธนาคารออมสินสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยมีการให้กู้ยืมและลงทุนในภาครัฐและรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวน 315,158 ล้านบาท

4. การเป็นธนาคารเพื่อบุคคลทั่วไป

ธนาคารออมสินมุ่งเน้นบริการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เพราะธนาคารฯ ตระหนักว่าความแข็งแกร่งของสังคมนั้น เกิดจากความมั่นคงของสังคมย่อย ซึ่งก็คือบุคคลที่รวมตัวเป็นสังคม โดยธนาคารฯ ได้ให้บริการหลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ดังนี้คือ

4.1 สินเชื่อเคหะ เป็นการให้กู้ยืมเพื่อจัดหาที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะสินเชื่อเคหะของธนาคารออมสินในปี 2543 นั้น คิดอัตราดอกเบี้ยคงที่เพียง 5.5 % ในปีที่ 1 และ 6% ในปีที่ 2-3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหนี้สินของผู้ต้องการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ในภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัวดีในปัจจุบัน

4.2 สินเชื่อสวัสดิการ ให้กู้ยืมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

4.3 สินเชื่อไทรทอง เป็นสินเชื่อเอนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมการอุปโภคบริโภค

5. การเป็นธนาคารเพื่อธุรกิจ

จากนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในปี 2543 ของรัฐบาล ได้เน้นชัดเจนว่า การสนับสนุนให้กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่เป็นฐานรากสำคัญของระบบเศรษฐกิจ ให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จะเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น

ธนาคารออมสินสนองรับนโยบายดังกล่าว ด้วยการให้บริการสินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ทั้งประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งครอบคลุมทั้งอุตสาหกรรมการผลิต หัตถกรรม เกษตรอุตสาหกรรม และการบริการ ส่วนธุรกิจทั่วไป ก็ครอบคลุมทั้งค้าปลีก ค้าส่ง นำเข้า และส่งออก โดยมีวงเงินให้กู้ตั้งแต่ 1 ล้านบาทถึง 50 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2543 ธนาคารฯ ได้ดำเนินการเพื่อการส่งเสริมธุรกิจประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวน 96,299 ล้านบาท

ภาคผนวก ข
ผลิตภัณฑ์ของธนาคารออมสิน

ผลิตภัณฑ์และบริการของธนาคารออมสิน

นโยบายหลักของธนาคารออมสินที่ได้สืบทอดมาด้วยความภาคภูมิใจนับแต่เริ่มดำเนินกิจการในฐานะคลังออมสิน คือ การส่งเสริมการออมทรัพย์ ให้กับประชาชนและเยาวชนของชาติ ดังปรากฏภาพลักษณ์เป็นสถาบันแห่งการการออมทรัพย์ของประชาชน โดยธนาคารได้มีการพัฒนาปรับปรุงแบบการบริการให้เหมาะสมกับภาวะการณ์และความต้องการของประชาชน ปัจจุบันธนาคารได้เปิดให้บริการต่างๆดังนี้

- การรับฝากเงิน
- การให้สินเชื่อ
- การให้บริการประเภทต่างๆ

การรับฝากเงิน

ธนาคารมีการรับฝากเงินหลากหลายประเภท สรุปได้ ดังนี้

1. เงินรับฝาก

1.1 เงินฝากเผื่อเรียก เป็นเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อทวงถาม ผู้ฝากสามารถฝาก-ถอนวันละกี่ครั้งก็ได้ จำนวนดอกเบี้ยเป็นรายวัน ไม่ต้องเสียภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก สามารถนำสมุดเงินฝากไปกู้ประกันเงินกู้ หรือเบิกเงินบัญชีได้ ใช้เป็นบัญชีคู่โอนกับกับบัญชีเงินฝากกระแสรายวันได้ และใช้บริการหักเงินฝากเพื่อชำระค่าสาธารณูปโภคได้ ใช้บริการฝากและถอนเงินได้ทุกสาขา และมีทุนการศึกษาสำหรับเด็กที่อายุไม่เกิน 15 ปี เมื่อฝากเงินทุกสัปดาห์ ธนาคารจะแจกรูปภาพ สัปดาห์ละ 1 ภาพ หากดูรางวัลตามหมายเลขในรูปภาพ จะได้รับทุนการศึกษา

1.2 เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ เป็นเงินฝากที่ฝาก-ถอนครั้งละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ยกเว้นการถอนดอกเบี้ย จำนวนดอกเบี้ยเป็นรายวัน โดยแต่ละเดือน ถ้าถอนเกินกว่า 1 ครั้ง ต้องเสียค่าธรรมเนียมร้อยละ 1 ของจำนวนเงินที่ถอน แต่ไม่ต่ำกว่า 500 บาท ใช้เป็นบัญชีคู่โอนกับกับบัญชีเงินฝากกระแสรายวันได้ ไม่เสียภาษีดอกเบี้ย และใช้บริการฝากและถอนเงินได้ทุกสาขา

1.3 เงินฝากประเภทประจำ ดอกเบี้ยที่ได้รับต้องเสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย ในอัตราร้อยละ 15 การถอนจะถอนวันละกี่ครั้งก็ได้ แต่เมื่อถอนแล้วต้องมียอดคงเหลือในบัญชีไม่ต่ำกว่าวงเงินฝากขั้นต่ำแต่ละประเภทที่ธนาคารกำหนดไว้ เงินฝากประเภทประจำ มี 3 ประเภท ดังนี้

1.3.1 เงินฝากประจำ 3 เดือน เป็นเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนด ฝากไว้ เปิดบัญชี และฝากหรือถอน ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวนดอกเบี้ยทบต้นให้ทุก 3 เดือน ใช้บริการฝากและถอนเงินได้ทุกสาขา และใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันได้

1.3.2 เงินฝากประจำ 6 เดือน เป็นเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนด ฝากไว้ เปิดบัญชี และฝากหรือถอน ครั้งละไม่ต่ำกว่า 200 บาท จำนวนดอกเบี้ยทบต้นให้ทุก 6 เดือน ใช้บริการฝากและถอนเงินได้ทุกสาขา และใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันได้

1.3.3 เงินฝากประจำ 12 เดือน เป็นเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนด ฝากไว้ เปิดบัญชี และฝากหรือถอน ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวนดอกเบี้ยทบต้นให้ทุก 12 เดือน ใช้บริการฝากและถอนเงินได้ทุกสาขา และใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันได้

1.4 เงินฝากประจำรายเดือนยกเว้นภาษี ผู้ฝากต้องฝากเงินเป็นจำนวนเท่ากันทุกเดือน ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 24 เดือน และขาดการฝากได้ไม่เกิน 2 ครั้ง เปิดบัญชีและฝากหรือถอน ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ผู้ฝากจะถอนเงินฝากก่อนครบกำหนดตามระยะเวลาไม่ได้ เว้นแต่เป็นการถอน ปิดบัญชี ใช้บริการฝากและถอนเงินได้ทุกสาขา และใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันได้

2. เงินฝากประเภทกระแสรายวัน เป็นเงินฝากที่จะจ่ายเงินแก่ผู้ฝากทันทีเมื่อผู้ฝากทวงถาม หรือจ่ายตามคำสั่งด้วยการใช้เช็ค เปิดบัญชีขั้นต่ำ 5,000 บาท ฝาก-ถอนวันละกี่ครั้งก็ได้ สามารถโอนเงินระหว่างบัญชีเพื่อเรียก หรือบัญชีเพื่อเรียกพิเศษ และโอนเงินรางวัลสลากออมสิน เข้าบัญชีได้ สำหรับบัญชีผู้ฝากทั่วไปและนิติบุคคลยกเว้นหน่วยราชการ องค์การของรัฐ และรัฐวิสาหกิจที่มีเงินฝากคงเหลือตั้งแต่ 10,000 บาท ขึ้นไป จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเพื่อเรียก ดอกเบี้ยที่ได้รับต้องเสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย ตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ลงรับดอกเบี้ยสิ้นเดือนมิถุนายน และสิ้นเดือนธันวาคม และใช้บริการหักเงินฝากเพื่อชำระค่าสาธารณูปโภคได้

3. เงินฝากสลากออมสินพิเศษ เป็นรูปแบบหนึ่งของการออมทรัพย์ที่มีลักษณะพิเศษ เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความมั่นคงในอนาคตให้กับผู้ฝากเท่านั้น ผลตอบแทนที่ผู้ฝากได้รับ นอกจากดอกเบี้ยแล้ว ยังสามารถทวีเงินออมโดยผู้ฝากมีสิทธิถูกรางวัลตามที่กำหนด โดยทั้งดอกเบี้ยและเงินรางวัลได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี โดยผู้ฝากสามารถฝากได้โดยไม่จำกัด ในทุกสาขาของธนาคารออมสิน การรับรางวัล และถอนคืน ทำได้ทุกสาขาในระบบออนไลน์ ใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงิน และใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันตัวในชั้นศาล และสอบสวน ปัจจุบัน มี 2 ประเภท ดังนี้

3.1 เงินฝากสลากออมสินพิเศษ เป็นสลากออมสินพิเศษที่มีมูลค่าหน่วยละ 50 บาท ระยะเวลาฝาก 3 ปี นับจากวันที่ฝาก ฝากครบ 1 เดือน มีสิทธิถูกรางวัล ฝากครบ 3 เดือนขึ้นไปขอ

ถอนคืนได้โดยได้รับเงินฝากคืนเต็มมูลค่า ฝากครบ 3 ปี ได้รับเงินฝากคืนเต็มมูลค่าพร้อมดอกเบี้ย ฝากครบ 3 ปี มีสิทธิถูกรางวัล 35 ครั้ง ประมาณวันที่ 20 ของเดือน ของทุกเดือน

3.2 เงินฝากสลากออมสินพิเศษ รุ่น ธนโชค เป็นสลากออมสินพิเศษที่มีมูลค่าหน่วยละ 100 บาท ระยะเวลาฝาก 10 ปี นับจากวันที่ฝาก ฝากครบ 3 เดือน ขอดถอนคืนได้โดยได้รับเงินฝากคืนเต็มมูลค่า ฝากครบตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ถอนคืนได้พร้อมดอกเบี้ยหน่วยละ 3 บาท ครบปีต่อไปได้รับดอกเบี้ยเพิ่มปีละ 1 บาทต่อหน่วย และครบ 10 ปี ได้รับดอกเบี้ยหน่วยละ 10 บาท ออกรางวัลใหญ่ทุก 3 เดือน (มกราคม เมษายน กรกฎาคม และ ตุลาคม) ประมาณวันที่ 20 ของเดือนพร้อมการออกรางวัลสลากออมสินพิเศษ และในเดือนที่ไม่มีการออกรางวัลใหญ่ จะมีการออกรางวัลสมนาคุณ

4. เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต เป็นการออมเงินพร้อมกับให้ความคุ้มครองการเสียชีวิตที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งการฝากเงินสงเคราะห์ชีวิตนั้น ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการประกันชีวิต โดยจะได้รับผลประโยชน์ตามวงเงินสงเคราะห์ที่เลือกไว้ เมื่อกรมธรรม์ครบสัญญา หากเสียชีวิตก่อนกรมธรรม์ครบสัญญา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์ให้ผู้รับประโยชน์ และผู้ฝากสามารถขอรับความคุ้มครองอุบัติเหตุ ซึ่งมีอัตราคุ้มครองต่ำสุด หากประสบอุบัติเหตุธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์อุบัติเหตุให้ตามเงื่อนไข สามารถเลือกส่งเงินฝากได้ทั้งรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน และรายปี เงินที่ส่งฝากนั้นนำไปลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้ประจำปีได้

ปัจจุบันเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตของธนาคารออมสินประกอบด้วย 6 ประเภท สรุปได้ดังนี้

4.1 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว แบบเพิ่มทุนทรัพย์ เป็นแบบที่มีการส่งเงินฝากต่ำ แต่ได้รับผลตอบแทนสูง และมีระยะเวลาการส่งเงินฝากสั้น แต่ได้รับความคุ้มครองเป็นระยะเวลายาวนาน

ผู้ฝากต้องมีอายุ ตั้งแต่ 7 – 60 ปี วงเงินสงเคราะห์มีตั้งแต่ 5,000 – 2,000,000 บาท ระยะเวลากรมธรรม์มีให้เลือก 3 ระยะ คือ 10 ปี (ส่งเงินฝากเพียง 7 ปี) 15 ปี (ส่งเงินฝากเพียง 11 ปี) และ 20 ปี (ส่งเงินฝากเพียง 14 ปี) เมื่อส่งเงินฝากครบ 2 ปีขึ้นไป มีสิทธิขอกู้เงิน และถอนเงินได้ตามมูลค่าเงินสด อีกทั้งยังสามารถหยุดส่งเงินฝากและให้ธนาคาร โอนมูลค่าเงินสดส่งฝากแทนให้ หรือให้ธนาคารลดความคุ้มครองลงโดยไม่ต้องส่งเงินฝากต่อ

4.2 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว แบบร่มไทร เป็นกรมธรรม์การฝากเงินที่ให้ความคุ้มครองชีวิตและผลตอบแทนด้านการสะสมทรัพย์ ด้วยอัตราการส่งเงินฝากไม่สูง แต่ได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุดด้วยการเพิ่มวงเงินคุ้มครองชีวิตให้สูงขึ้นเป็นระยะๆ พร้อมกับจ่ายเงินสดให้อีกต่างหากทุกกระยะด้วยเช่นกัน และยังจ่ายโบนัสให้อีกก้อนโตเมื่อครบสัญญา

ผู้ฝากต้องมีอายุ ตั้งแต่ 7 – 60 ปี วงเงินสงเคราะห์มีตั้งแต่ 5,000 – 2,000,000 บาท ระยะเวลากรมธรรม์มีให้เลือก 3 ระยะ คือ 10 , 15 และ 20 ปี เมื่อส่งเงินฝากครบ 2 ปีขึ้นไป มีสิทธิขอกู้เงิน และถอนเงินได้ตามมูลค่าเงินสด อีกทั้งยังสามารถหยุดส่งเงินฝากและให้ธนาคารโอนมูลค่าเงินสดส่งฝากแทนให้ หรือให้ธนาคารลดความคุ้มครองลงโดยไม่ต้องส่งเงินฝากต่อ

4.3 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว แบบบำนาญสงเคราะห์ ผู้ฝากต้องมีอายุ ตั้งแต่ 7 – 60 ปี วงเงินสงเคราะห์มีตั้งแต่ 5,000 – 2,000,000 บาท ระยะเวลาขอรับเงินสงเคราะห์ มีให้เลือก 5 ระยะ คือ 10 , 15 , 20 , 25 และ 30 ปี มีให้เลือกทั้งชนิดมีเงินปันผล และชนิดไม่มีเงินปันผล

4.4 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว แบบทุนการศึกษา เป็นกรมธรรม์การฝากเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา และให้ความคุ้มครองชีวิตของผู้ฝากและผู้รับประโยชน์ในเวลาเดียวกัน

ผู้ฝากต้องมีอายุ ตั้งแต่ 20 – 60 ปี ผู้รับประโยชน์ต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ และมีอายุตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 15 ปี ผู้ฝากต้องเป็น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของผู้รับประโยชน์ วงเงินสงเคราะห์มีตั้งแต่ 5,000 – 2,000,000 บาท เมื่อกรมธรรม์ครบระยะเวลา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์ให้เป็นงวดๆ ซึ่งผู้ฝากสามารถเลือกได้ตั้งแต่งวดเดียว จนถึง 5 งวด ตามแผนการศึกษา ในระหว่างที่ส่งเงินฝากหากผู้ฝากเสียชีวิตลง จะได้รับการยกเว้นการส่งเงินฝาก ตั้งแต่รอบปีถัดไป เมื่อกรมธรรม์ครบกำหนดระยะเวลา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์ให้เป็นงวดๆตามทีเลือกไว้ ระยะเวลาขอรับเงินสงเคราะห์ มีให้เลือก 11 ระยะ ตั้งแต่ 10 , 11 จนถึง 20 ปี เพื่อให้พอดีกับระยะเวลาที่จะเริ่มการศึกษาของผู้รับประโยชน์

4.5 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว แบบออมสินสะสมทรัพย์ เป็นกรมธรรม์การฝากเงินที่ให้ผลตอบแทนเป็นระยะ และเมื่อครบกำหนดสัญญา

ผู้ฝากต้องมีอายุ ตั้งแต่ 7 – 55 ปี วงเงินสงเคราะห์มีตั้งแต่ 5,000 – 2,000,000 บาท ระยะเวลากรมธรรม์ มี 3 ระยะ คือ 15 , 18 และ 21 ปี ได้รับเงินปันผลทุก 3 ปี เมื่อกรมธรรม์ครบระยะเวลา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์คืน 150 % ของวงเงินสงเคราะห์ให้ผู้ฝาก หรือหากเสียชีวิตลงในระหว่างสัญญา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์ 150 % ของวงเงินสงเคราะห์ แก่ผู้รับประโยชน์

4.6 เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว แบบออมสินตลอดชีพ เป็นกรมธรรม์การฝากเงินที่ให้ผลตอบแทนด้านการออม หรือเป็นการให้ความคุ้มครองชีวิตเป็นพิเศษ โดยการให้ความคุ้มครองไปจนตลอดระยะเวลายาวนานของชีวิต

ผู้ฝากต้องมีอายุ ตั้งแต่ 7 – 55 ปี วงเงินสงเคราะห์มีตั้งแต่ 5,000 – 2,000,000 บาท ระยะเวลากรรมธรรม์ มี 3 ระยะ คือ 15 , 18 และ 21 ปี ได้รับเงินปันผลทุก 3 ปี เมื่อกรรมธรรม์ครบระยะเวลา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์คืน 150 % ของวงเงินสงเคราะห์ให้ผู้ฝาก หากเสียชีวิตลงในระหว่างสัญญา ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์ 150 % ของวงเงินสงเคราะห์ แก่ผู้รับประโยชน์ และหากผู้ฝากเสียชีวิตภายหลังกรรมธรรม์ครบกำหนด ธนาคารจะจ่ายเงินสงเคราะห์ 150 % ของวงเงินสงเคราะห์ แก่ผู้รับประโยชน์

การให้สินเชื่อ

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินของรัฐ ซึ่งมุ่งส่งเสริมสังคม และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงมีการขยายบทบาทโดย การกระจายสินเชื่อสู่ภูมิภาค เป็นการให้สินเชื่อโดยตรงกับประชาชน ทั้งในด้านการให้บริการสินเชื่อแก่โครงการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าและบริการ และการให้บริการสินเชื่อแก่บุคคลรายย่อยทั่วไป ซึ่งจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น โดยปัจจุบันธนาคารเปิดให้บริการสินเชื่อต่างๆ สรุปได้ ดังนี้

1. **การให้กู้ยืมเกินบัญชี** เป็นการให้กู้โดยมีหลักประกันที่เป็นสมุดเงินฝากออมสิน หรือสลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกัน วงเงินขึ้นกับหลักประกันแต่ละประเภท และอัตราดอกเบี้ยเป็นไปตามประกาศของธนาคาร

2. สินเชื่อเคหะ

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อซื้อที่ดินเพื่อเตรียมปลูกสร้างอาคาร หรือซื้อที่ดินพร้อมอาคาร หรือซื้อที่ดินและปลูกสร้างอาคารในที่ดินนั้น หรือซื้อที่ดินที่มีอาคารของผู้กู้หรือคู่สมรส พร้อมอยู่แล้ว หรือปลูกสร้าง ต่อเติม ซ่อมแซมอาคาร ในที่ดินของผู้กู้หรือคู่สมรส หรือได้ถอนจำนองที่ดิน หรือที่ดินพร้อมอาคารของผู้กู้หรือคู่สมรส

วงเงินให้กู้ ไม่เกิน 2,000,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 30 ปี

หลักประกัน ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร หรือห้องชุด

3. **สินเชื่อเคหะ โครงการสินเชื่อเคหะรวมใจ** เป็นโครงการสินเชื่อเคหะรวมใจ ตามนโยบายของรัฐบาล

วัตถุประสงค์การกู้ กล้ายสินเชื่อเคหะ ยกเว้นไม่ให้กู้เพื่อการได้ถอนจำนองจากสถาบันการเงินอื่น ไม่ให้กู้เพื่อการซื้อที่อยู่อาศัยระหว่างบุคคลในครอบครัว(บิดา มารดา คู่สมรส และบุตร) และไม่ให้กู้แก่เจ้าของโครงการหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าของโครงการที่ซื้อเพื่ออยู่อาศัยในโครงการของตน

วงเงินให้กู้ ไม่เกิน 5,000,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 30 ปี

หลักประกัน ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร หรือห้องชุด

4. สินเชื่อสวัสดิการ

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพ และมาตรฐานการดำรงชีวิตของข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ พนักงานรับวิสาหกิจ และลูกจ้างประจำ

วงเงินให้กู้ 10 เท่าของเงินเดือน ไม่เกิน 200,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี

หลักประกัน บุคคล

5. สินเชื่อไทรทอง

วัตถุประสงค์การกู้ เป็นสินเชื่อเอนกประสงค์ ได้แก่ เพื่อประกอบการค้า หรือลงทุน ยกเว้นธุรกิจที่มีความเสี่ยง และไม่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อการศึกษา เพื่อการอุปโภคบริโภค และอื่นๆ ตามที่ธนาคารเห็นสมควร

วงเงินให้กู้ 20 เท่าของเงินเดือน ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 10 ปี

หลักประกัน สมุดเงินฝากออมสิน สลากออมสินพิเศษ ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร ห้องชุด

6. สินเชื่อเพื่อธุรกิจ เป็นบริการสินเชื่อและให้คำปรึกษาทางการเงิน แก่ผู้ประกอบการทั่วไป

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อใช้เป็นเงินทุน และเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจ ประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ

วงเงินให้กู้ ไม่เกินรายละ 10 ล้านบาท ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 10 ปี

หลักประกัน สมุดเงินฝากออมสิน สลากออมสินพิเศษ ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร ห้องชุด พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ

7. สินเชื่อเพื่อธุรกิจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นบริการสินเชื่อ และให้คำปรึกษาทางการเงินแก่กิจการ SMEs ทั้งประเภทอุตสาหกรรม และธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อใช้เป็นเงินทุน และเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ

วงเงินให้กู้ ตั้งแต่ 100,000 บาท ถึงไม่เกิน 50,000,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 10 ปี

หลักประกัน สมุดเงินฝากออมสิน สลากออมสินพิเศษ ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร ห้องชุด หรืออาคารพาณิชย์ หรือโรงงานและเครื่องจักร พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ

8. สินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อใช้เป็นเงินทุน และเงินทุนหมุนเวียน ในการประกอบธุรกิจ ของ สหกรณ์ออมทรัพย์

วงเงินให้กู้ ไม่เกินรายละ 40 ล้านบาท เวลาม่อนชำระ ไม่เกิน 7 ปี

หลักประกัน บุคคล และหลักทรัพย์ ได้แก่ โฉนดที่ดิน นส.3ก ฯลฯ

9. สินเชื่อเพื่อสถาบันการศึกษา เป็นบริการสินเชื่อและให้คำปรึกษาทางการเงิน แก่สถานศึกษาเอกชน

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อดำเนินกิจการทางการศึกษา เพื่อปรับปรุง ขยายอาคารเรียน และอาคารประกอบ เพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียน การสอน อุปกรณ์สำนักงาน และเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน

วงเงินให้กู้ ไม่เกินร้อยละ 60 ของมูลค่าการลงทุน เวลาม่อนชำระ ไม่เกิน 20 ปี

หลักประกัน สมุดเงินฝากออมสิน สลากออมสินพิเศษ พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่ตั้งสถานศึกษา หรือหลักประกันอื่นที่ธนาคารเห็นควร

10. สินเชื่อเพื่อสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพเอกชน เป็นบริการสินเชื่อและให้คำปรึกษาทางการเงิน แก่สถานศึกษาในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ตามนโยบายรัฐบาล

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อก่อตั้งโครงการใหม่(เฉพาะนอกเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล) เพื่อปรับปรุง ขยายอาคารเรียนและอาคารประกอบ เพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียน การสอน เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน และเพื่อเสริมสภาพคล่องกิจการกรณีนักเรียนค้างชำระค่าธรรมเนียมทางการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ตามที่ได้รับอนุญาต

วงเงินให้กู้ ไม่เกินร้อยละ 60 ของมูลค่าการลงทุน เพื่อเสริมสภาพคล่องไม่กิจการไม่เกิน 5,000,000 บาท ต่อราย เวลาม่อนชำระ ไม่เกิน 15 ปี

หลักประกัน สมุดเงินฝากออมสิน สลากออมสินพิเศษ พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่ตั้งสถานศึกษา หรือหลักประกันอื่นที่ธนาคารเห็นควร

11. สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท(สพข.) ธนาคารออมสินได้รับโอนงานของกองทุนพัฒนาชนบท (กพข.) มาดำเนินการ พร้อมทั้งได้รับงบประมาณราชการ จำนวน 561 ล้านบาท และธนาคารออมสินได้จัดสรรงบประมาณสมทบเป็นจำนวนเงิน 1,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม รับสมัครกลุ่มชาวบ้านเข้าเป็นสมาชิก สพข. โดยจะมีการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และความพร้อมด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อดำเนินกิจการที่เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มสมาชิก

วงเงินให้กู้ ไม่เกิน 5 เท่าของเงินออม หรือเงินทุน หรือเงินสะสมที่มีอยู่ ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 5 ปี

หลักประกัน บุคคล หรือ อื่นๆตามแต่จะตกลงกัน

12. สินเชื่อตามโครงการธนาคารประชาชน เป็นบริการสินเชื่อที่ตอบสนองนโยบายรัฐบาล และตอบสนองความต้องการของประชาชนทั่วไปอย่างเต็มรูปแบบและต่อเนื่อง กล่าวคือเป็นการให้บริการด้านการออมทรัพย์และการให้บริการด้านสินเชื่อ โดยผู้มีคุณสมบัติต้องสมัครเป็นสมาชิก และโครงการธนาคารประชาชน จะมีบริการด้านการพัฒนา และให้บริการฝึกอบรม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพ

วงเงินให้กู้ วงเงินกู้ครั้งแรก ไม่เกินรายละ 30,000 บาท วงเงินกู้ในครั้งต่อไป ไม่เกินรายละ 50,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 37 งวด

หลักประกัน บุคคล หรือ หลักทรัพย์ ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ และ สสังหาริมทรัพย์

บริการพิเศษ สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จะได้รับการประกันอุบัติเหตุ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆเพิ่มเติม

13. สินเชื่อตามข้อตกลง เป็นการให้สินเชื่อ Package แก่หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชน โดยหน่วยงานต้องจัดทำข้อตกลงกับธนาคาร เพื่อหักเงินได้ของผู้กู้รวบรวม นำส่งชำระหนี้ให้ธนาคาร และธนาคารคิดดอกเบี้ยในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า บุคคลทั่วไป แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

13.1 สินเชื่อเคหะ

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อซื้อที่ดินเพื่อเตรียมปลูกสร้างอาคาร หรือซื้อที่ดินพร้อมอาคาร หรือซื้อที่ดินและปลูกสร้างอาคารในที่ดินนั้น หรือซื้อที่ดินที่มีอาคารของผู้กู้หรือคู่สมรส พร้อมอยู่แล้ว หรือปลูกสร้าง ต่อเติม ซ่อมแซมอาคาร ในที่ดินของผู้กู้หรือคู่สมรส หรือไถ่ถอน จำนองที่ดิน หรือที่ดินพร้อมอาคารของผู้กู้หรือคู่สมรส

วงเงินให้กู้ ไม่เกิน 5,000,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ ไม่เกิน 30 ปี

หลักประกัน ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร หรือห้องชุด

13.2 สินเชื่อไทรทอง

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อประกอบการค้า การลงทุน การศึกษา การอุปโภค การบริโภค และอื่นๆ

วงเงินให้กู้ กรณีบุคคลค้าประกัน วงเงินกู้ไม่เกิน 6 เท่า ของเงินเดือน แต่ไม่เกิน 50,000 บาท กรณีหลักทรัพย์ค้ำประกัน รายละไม่เกิน 20 เท่าของเงินเดือน ระยะเวลาผ่อนชำระ กรณีบุคคลค้าประกัน ไม่เกิน 3 ปี กรณีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่เกิน 10 ปี

หลักประกัน บุคคล หรือ หลักทรัพย์ได้แก่ ที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร ที่ongชุด สมุดเงินฝากออมสิน และสลากออมสินพิเศษ

13.3 สินเชื่อสวัสดิการ

วัตถุประสงค์การกู้ เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของพนักงาน

วงเงินให้กู้ รายละไม่เกิน 10 เท่าของเงินเดือน และไม่เกิน 200,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี

หลักประกัน บุคคล

การให้บริการประเภทต่างๆ

ธนาคารมีการให้บริการแก่ลูกค้าหลากหลายประเภท สรุปได้ ดังนี้

1. **เงินด่วนออมสิน (ATM)** ธนาคารเริ่มให้บริการ ATM ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ปัจจุบันได้เข้าสู่ระบบ ATM POOL สามารถใช้บริการได้กับเครื่องถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารออมสินทุกสาขา และเครื่องของธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสมาชิก ATM POOL และ ATM ของธนาคารออมสิน และเมื่อใช้ร่วมกับบริการออมสินโฟน ก็สามารถโอนเงินเข้าบัญชีอื่นของผู้ฝากเดียวกัน หรือบัญชีสำหรับชำระค่าสาธารณูปโภคได้ เลยโดยไม่ต้องติดต่อที่สาขา ไม่ต้องรอเข้าแถวตามตู้บริการ

2. **บริการรับ จ่าย และโอนเงิน (อรจ.)** เป็นบริการส่งเงิน หรือ โอนเงินเข้าบัญชีตนเอง หรือผู้อื่น ระหว่างสาขาธนาคารออมสินทั่วประเทศ

3. **ตัวแลกเงินของขวัญ** มีชนิดราคา 100 , 200 , 300 500 และ 1,000 บาท สามารถติดต่อได้ที่สาขาธนาคารออมสินทั่วประเทศ

4. **ตัวแลกเงินเพื่อเดินทาง** มีชนิดราคา 100 , 500 , 1,000 , 5,000 และ 10,000 บาท ใช้ติดตัวในการเดินทางแทนเงินสด สามารถส่งจ่ายให้บุคคลอื่นได้ และสามารถนำฝากเข้าบัญชีธนาคารออมสิน และธนาคารพาณิชย์ ได้ทุกแห่ง สามารถติดต่อได้ที่สาขาธนาคารออมสินทั่วประเทศ

5. **เช็คแคชเชียร์ออร์เดอร์ (Cashier's Order)** ธนาคารออมสินให้บริการเช็คแคชเชียร์ออร์เดอร์ สำหรับผู้ฝากและบุคคลทั่วไป ที่ต้องการนำไปชำระค่าสินค้าหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ สามารถติดต่อได้ที่สาขาธนาคารออมสินทั่วประเทศ

6. **บริการให้เช่าตู้നിรัภัย** ธนาคารออมสินเปิดบริการให้บุคคลทั่วไปเช่าตู้നിรัภัย เพื่อเก็บสิ่งของมีค่า มีที่สำนักงานใหญ่ และสาขามหาดไทย

7. **บริการธนาคารทางโทรศัพท์** ธนาคารออมสิน เปิดบริการให้ลูกค้า ติดต่อ สอบถาม ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการให้บริการของธนาคารออมสิน ได้แก่ข้อมูลบัญชีเงินฝากของตนเอง รวมทั้งการโอนเงินระหว่างบัญชี ตลอดจนสอบถามข้อมูลสำคัญต่างๆผ่านทางโทรศัพท์

8. **บริการเรือรับเงินฝากเคลื่อนที่** ธนาคารมีบริการเรือเคลื่อนที่ รับฝากเงินทางน้ำ ที่สาขาปากคลองตลาด(เคลื่อนที่) เรือเคลื่อนที่ที่จะออกบริการรับ ฝากเงินตั้งแต่วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ โดยเรือจะออกจากท่าหน้าปากคลองตลาดแล่นเลียบลำน้ำเจ้าพระยา ไปจนถึงวัดโบสถ์ อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี และเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการ ธนาคารจัดทำสัญลักษณ์ เป็นธงพื้นสีฟ้าดวงตราธนาคารสีขาว มอบไว้ตามบ้านลูกค้า หากลูกค้าต้องการฝาก ถอนเงิน ก็จะปักธงดังกล่าวไว้หน้าบ้าน

9. **บริการโอนเงินระหว่างธนาคาร** เป็นการโอนเงินระหว่างธนาคารเพื่อบุคคลที่สามผ่านระบบบาทเน็ต โดยสาขาที่ให้บริการได้แก่ สำนักพหลโยธิน สำนักราชดำเนิน และสาขาในระบบออนไลน์

10. **บริการรับชำระค่าสาธารณูปโภค และบริการอื่นๆ** เป็นการให้บริการรับชำระค่าสาธารณูปโภค ด้วยวิธีการหักบัญชีเงินฝากชำระค่าไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ค่าโทรคมนาคม ค่าเบี้ยประกัน ค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ และค่าลงทะเบียนของนักศึกษา และยังมีบริการรับเงินสดชำระค่าโทรศัพท์ภายในประเทศ และต่างประเทศ และรับชำระค่าเบี้ยประกัน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สำนักบรรณสารสนเทศ
126

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกันยรัตน์ สถานทรัพย์
วัน เดือน ปี เกิด	3 เมษายน 2503
สถานที่เกิด	อำเภอมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	บธ.บ.(การบัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2525
สถานที่ทำงาน	ฝ่ายบริหารเงิน ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ เขตพญาไท จังหวัดกรุงเทพมหานคร